

Ewaluacja bieżąca kryteriów wyboru projektów PROW 2014-2020

Raport końcowy z Zadania 3

Zamawiający: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wykonawca: ECORYS Polska Sp. z o. o.

14 maja 2018

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Badanie realizowane na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zespół badawczy:

Ewa Dzielnicka

Agata Niedolisteck

Marta Mackiewicz

Adam Rybkowski

Monika Sochaczewska

Spis treści

Spis treści.....	3
Indeks skrótów	5
1. Streszczenie	6
2. Summary	9
3. Wstęp	12
4. Opis podejścia metodologicznego	15
5. Wyniki analiz dla poszczególnych typów operacji	19
5.1. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej	22
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	23
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	28
5.2. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	35
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	36
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	41
5.3. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000.....	49
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	50
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	56
5.4. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych.....	67
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	68
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	71
5.5. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	78
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	86
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	92
5.6. Kształtowanie przestrzeni publicznej.....	94
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	102
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	107
5.7. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego.....	108
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	115
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	120

5.8. Współpraca	122
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	124
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	131
6. Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji.....	132
7. Customer Journey Map	133
8. Wnioski i rekomendacje	136
Spis tabel	149
Spis rysunków	150
Aneks I. Macierze uzupełniające	151
Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej	152
Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej.....	154
Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	156
Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych	159
Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	161
Kształtowanie przestrzeni publicznej	164
Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	166
Współpraca w ramach grup EPI.....	168
Aneks II. Narzędzia badawcze	172
IDI z przedstawicielami IZ/IP.....	172
FGI doradcy rolniczy	175
Customer Journey Map	177
Panel ekspertów	180

Indeks skrótów

ARiMR (ARMA)	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ang. The Agency for Restructuring and Modernization of Agriculture)
ARR	Agencja Rynku Rolnego
EFRR (ERDF)	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ang. European Regional Development Fund)
EUR	Symbol walutowy euro
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualne wywiady pogłębione (ang. Individual In-depth Interview)
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KOWR	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MSP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
PLN	Symbol walutowy złotego
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PZ	Przedmiot Zamówienia (sekcja w ramach Zapytania ofertowego na realizację niniejszego badania)
UE	Unia Europejska
WPR	Wspólna Polityka Rolna

1. Streszczenie

Niniejszy raport zawiera podsumowanie zadania 3 zrealizowanego w ramach ewaluacji bieżącej kryteriów wyboru projektów PROW 2014-2020. Cele projektu obejmowały:

- ocenę funkcjonalności kryteriów wyboru rozumianą jako zdolność do zapewnienia wyboru operacji optymalnych z punktu widzenia realizacji celów PROW 2014-2020;
- ocenę jakości kryteriów rozumianą jako zdolność do zapewnienia trafnego opisu ocenianego zagadnienia, jednoznaczności i łatwości oceny;
- wskazanie rekomendacji w zakresie doboru kryteriów wyboru operacji. Identyfikację kryteriów pominiętych, które powinny zostać zastosowane w celu zapewnienia wyboru najbardziej efektywnych operacji.

W ramach zadania 3 odniesiono się do następujących 7 typów operacji oraz 1 działania:

- Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej;
- Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej;
- Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000;
- Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych;
- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne;
- Kształtowanie przestrzeni publicznej;
- Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego;
- Współpraca.

Przedmiotowe badanie zostało przeprowadzone w okresie styczeń – marzec 2018 r. w oparciu o:

- analizę danych zastanych;
- metody jakościowe gromadzenia danych:
 - technikę indywidualnego wywiadu pogłębionego (ang. Individual in-Depth Interview/IDI): zastosowaną w badaniu w odniesieniu do przedstawicieli IZ i IP PROW 2014-2020;
 - technikę zogniskowanego wywiadu grupowego (ang. Focus Group Interview/FGI): zastosowaną w badaniu w odniesieniu do doradców rolnych;
- metody monograficzne:
 - Customer Journey Map (CJM) zastosowaną w odniesieniu do czterech potencjalnych beneficjentów;
 - panel ekspercki.

W badaniu dokonano standardowych analiz jakościowych – przy wykorzystaniu programu Atlas.ti oraz analiz ilościowych – przy wykorzystaniu programu Excel.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów

Spośród kryteriów wyboru projektów stanowiących przedmiot analiz w ramach niniejszego zadania, zdecydowana większość z nich jest logicznie powiązana z celami szczegółowymi, których realizacji ma

służyć określony typ operacji/działanie, w ramach którego kryteria te zaimplementowano. Analogicznie, kryteria te oceniono jako zasadniczo powiązane z celami przekrojowymi (tj. dot. środowiska, klimatu i innowacyjności) właściwymi całemu Programowi. Nie kryteriów, które byłyby sprzeczne z któryś z celów szczegółowych PROW 2014-2020, celów przekrojowych lub celów poszczególnych typów operacji oraz utrudniających ich osiągnięcie. W ramach zadania 3 kryteria są również logicznie – choć często niebezpośrednio – trafnie skonstruowane pod kątem zapewnienia wysokiej jakości interwencji. Na ogół zapewniają one zgodność z odpowiednim celem szczegółowym oraz celami przekrojowymi.

Kryteria wyboru projektów poddano również ocenie z uwagi na realizowanie następujących postulatów: obiektywizmu, jednoznaczności, mierzalności, wewnętrznej spójności oraz szczegółowości opisu. W ramach analizy wskazano kryteria wyboru operacji wymagające zmian w zakresie uszczegółowienia zapisów, co powinno przełożyć się na poprawę ich precyzyjności i – docelowo – mierzalności. Co istotne, zaproponowane zapisy uzupełniające nie zawsze mogą (z uwagi na wymagania legislacyjne) i powinny (z uwagi na precyzję wypowiedzi) znaleźć się w rozporządzeniach. Zdaniem wykonawcy, zasadne jest raczej włączenie ich do dokumentacji dot. naboru wniosków (np. materiałów informacyjnych, instrukcji). Powinno być ono traktowane jako rozwiązanie usprawniające proces składania – a następnie oceny – wniosków, nie zaś jako działanie warunkujące jedynie ogólną poprawność kryteriów. W kryteriach zakładających przyjęcie konkretnego punktu odniesienia w postaci średniej wartości wskaźnika (np. bezrobocia), bardziej uzasadnione byłoby przyjęcie średniej regionalnej niż krajowej. Rekomendacja ta jest istotna, gdyż odnosi się do typów operacji o kopertach regionalnych, wdrażanych na poziomie samorządów wojewódzkich. Dodatkowo, warto wyeliminować kryteria, które przypisują punkty jednej, konkretnej i mało prawdopodobnej wartości określonego wskaźnika, zamieniając je na wzór matematyczny określający liczbę punktów w ramach kryterium.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów

Ocena kompletności i proporcjonalności kryteriów wyboru projektów dla połowy analizowanych instrumentów odwołuje się do konkretnych wyników z oceny wniosków, zaś w przypadku czterech instrumentów – z uwagi na brak dostępnych danych liczbowych, jest wyłącznie oceną ekspercką. Ogółem, system kryteriów wyboru projektów jest postrzegany jako kompletny w tym sensie, iż nie dostrzeżono palącego braku jakiegokolwiek kryterium. Można natomiast sformułować zastrzeżenia w zakresie proporcjonalności kryteriów wyboru projektów; zasadne jest usunięcie/zmniejszenie wagi wybranych, funkcjonujących kryteriów. Zasadniczo, jeśli kryterium nie wpisują się w logikę interwencji dla danego typu operacji, powinno zostać usunięte. Kwestie edukacyjne (np. promowanie dobrowolnych ubezpieczeń) czy społeczne (np. walka z bezrobociem i jego społecznymi konsekwencjami) nie powinny być punktowane na równi z kwestiami wprost wpisującymi się w cel szczegółowy właściwy danej interwencji/cele przekrojowe. Należy rozważyć ich usunięcie (a przynajmniej – zmniejszenie liczby punktów możliwej do zdobycia w ich ramach). Analogicznie, w kilku przypadkach rekomenduje się zmniejszenie możliwej do uzyskania liczby punktów, jeśli dane kryterium jest w mniejszym stopniu niż inne, nawet już obecne w ramach danego instrumentu, powiązane z logiką interwencji.

Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Analogicznie jak w zadaniu 1 i 2, również tym razem nie zawsze zweryfikowanie zdolności kryteriów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze było możliwe. Jeśli określony typ operacji cieszy się relatywnie niskim zainteresowaniem potencjalnych wnioskodawców, zaś pula środków przekracza wartość złożonych wniosków – dofinansowanie mógł uzyskać praktycznie każdy, kto osiągnął

zakładane minimum punktowe. Tym samym, sformułowana ocena mogła mieć teoretyczny charakter, bazujący na wiedzy eksperckiej oraz zgromadzonym materiale badawczym z dwóch powodów – albo w ogóle nie poznano jeszcze wyników oceny wniosków (dla połowy instrumentów ocenianych w ramach zadania), albo też kryteria nie pełniły de facto funkcji rankingująco-selekcyjnej.

We wszystkich analizowanych instrumentach zidentyfikowano kryteria, które służyły selekcji projektów wysokiej jakości, tj. przyczyniających się do realizacji celów przekrojowych oraz szczegółowych (realizacji których służyć ma konkretny typ operacji) – co zresztą stanowi logiczną konsekwencję poprawności merytorycznej i logicznej systemu kryteriów wyboru projektów. Jeśli kryterium nie wykazywało takiej celowości, każdorazowo rekomenduje się usunięcie go, a jeśli nie jest to możliwe – zmniejszenie jego wagi. Pozytywnie oceniono uwzględnienie regionalnej specyfiki w badanych instrumentach. Kryteria wyboru projektów zaproponowane przez samorządy w ramach analizowanych typów operacji w wysokim stopniu wpisują się w logikę interwencji i przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych/przekrojowych Programu. Z kolei w tych instrumentach, w których nie uwzględniono regionalnej specyfiki na poziomie kryteriów – albo nie dostrzega się zasadności jej wprowadzania (np. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej), albo została ona uwzględniona w sposób pośredni, wynikający z naturalnego zróżnicowania lokalizacyjnego danych obszarów (por. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000).

Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz kryteriów wyboru operacji

System oceny i wyboru projektów nie prowadzi do nierówności w ocenie, nie zidentyfikowano kryteriów, które pozwalałyby na uwzględnianie indywidualnych preferencji w ramach grup czy typów wnioskodawców. Sama procedura określana jest jako niedyskryminująca, transparentna i bezstronna, aczkolwiek zidentyfikowano drobne uchybienia (np. niedostateczny czas na konsultacje, brak poddawania projektów kryteriów dyskusjom na spotkaniach Komitetu Monitorującego).

2. Summary

This report presents a summary of task 3 executed as part of the ongoing evaluation of the selection criteria for projects implemented under the Rural Development Programme for 2014-2020. Project objectives:

- assessment of the functionality of the selection criteria understood as the ability to ensure selection of optimum operations for achieving the objectives of the RDP for 2014-2020;
- assessment of the quality of criteria understood as the ability to provide a correct description of the issue being assessed, ensure clarity and ease of assessment;
- providing recommendations for choosing operation selection criteria. Identification of omitted criteria that should be applied to ensure that the most effective operations are selected.

Task 3 refers to the following 7 types of operations and 1 measure:

- Support for investments for the restoration of agricultural land and production potential damaged by natural disasters, adverse climatic events and catastrophic events;
- Support for investments in preventive actions aimed at reducing the consequences of probable natural disasters, adverse climatic events and catastrophic events;
- Investments in agriculture holdings located on the Natura 2000 areas;
- Business development – agriculture services development;
- Investments in facilities performing cultural functions;
- Shape of public space;
- Protection of monuments and traditional architecture;
- Cooperation.

The study in question was carried out from January to March 2018, based on:

- analysis of existing data;
- qualitative methods of data collection:
 - Individual in-Depth Interview/IDI: applied in the study with respect to the representatives of MA and IB of the RDP for 2014-2020;
 - Focus Group Interview/FGI: applied in the study with respect to agricultural advisors;
- monographic methods:
 - Customer Journey Map (CJM) applied with respect to four potential beneficiaries;
 - expert panel.

As part of the study standard qualitative analyses using the Atlas.ti software and quantitative analyses using Excel software were performed.

Correctness of content and logic of project selection criteria

The great majority of criteria for the selection of analysed projects are logically linked to focus areas under which they have been implemented. Similarly, these criteria were assessed as broadly linked to

the cross-cutting objectives (related to environmental protection, climate and innovation) of the entire Programme. No criteria were identified that would contradict any of the focus areas under the RDP 2014-2020, cross-cutting objectives or objectives of individual types of operations, in particular no criteria were observed which hinder their achievement. Under task 3, the criteria are also logically - albeit often indirectly - adequately designed to ensure high quality interventions. They generally ensure compliance with the relevant focus area and the cross-cutting objectives.

Correctness of content was also reviewed to check whether the project selection criteria are: Correctness of content was also reviewed to check whether the project selection criteria are: objective, clear, measurable, internally consistent and containing a sufficiently detailed description. Importantly, the proposed supplementary provisions cannot always (due to legislative requirements) or should (due to the precision of statements) be included in regulations. In the contractor's opinion, it is more appropriate to include them in the documentation for the call for proposals (e.g. reference material, instructions). It should be treated as a means of facilitating the application process and subsequent evaluation of proposals rather than as a condition for the general correctness of criteria. In the case of criteria which provide for a specific point of reference in the form of the average value of a given indicator (e.g. unemployment rate), it would be more reasonable to adopt a regional rather than a national average. This recommendation is important as it refers to the types of operations subject to regional budgets and implemented by provincial self-governments. In addition, it is worth to eliminate the criteria that assign points to one, specific and unlikely value of a specific indicator, by means of converting them into a mathematical formula for determining the number of points under the criterion.

Completeness and proportionality of project selection criteria

The assessment of the completeness and proportionality of the project selection criteria for half of the instruments examined refers to the concrete results of the evaluation of the applications, while in case of four of the instruments, due to the absence of available figures, it is an expert assessment only. Overall, the project selection criteria system is considered complete in the sense that no urgent absence of any criteria has been noticed. However, reservations can be made with regards to the proportionality of the project selection criteria; it is reasonable to assume removal/reduction of the weight of selected operational criteria. In principle, if a criterion is not consistent with the logic of intervention related to a given type of operation, it should be removed. Educational issues (e.g. promoting voluntary insurance) or social issues (e.g. tackling unemployment and its social consequences) should not be scored equally to such issues which are directly in line with the focus area and cross-cutting objectives under which given intervention have been implemented /. It should be considered whether to remove them (or at least reduce the number of points to be awarded for them). Similarly, in several cases it is recommended to reduce the number of points that can be obtained if a given criterion is related to the intervention logic to a lesser extent than other criteria, even those already present within a given instrument.

Ability of project selection criteria to identify and select projects of a specific nature

As in Tasks 1 and 2, it was not always possible to verify the ability of the criteria to identify and select projects of a specific nature this time either. If a specific type of operations generates relatively low level of interest and the financial envelope exceeds the value of submitted proposals - funding could be obtained by anyone who achieved the defined minimum score. Therefore, the assessment formulated

could be theoretical in nature, based on expert knowledge and collected research material, for two reasons - either the results of the assessment of applications (for half of the instruments evaluated within the framework of the task) were not known at all or the criteria did not fulfill ranking and selection function.

In all instruments subject to analysis certain criteria were identified that were used to select quality projects, i.e. contributing to the achievement of cross-cutting and specific objectives - which is the logical consequence of the substantive and logical correctness of the selection criteria for projects. Where a criterion has not demonstrated such purpose, it is always recommended to be removed, and if it is not possible – its weight to be reduced. The inclusion of specific regional conditions in the instruments under analysis was viewed as positive. The project selection criteria proposed by local self-governments in the analysed types of operations strongly correspond with the logic of intervention and contribute to the achievement of focus areas and cross-cutting objectives of the Programme. In turn, the instruments which do not take into account specific regional conditions at the level of criteria - their justification is either not recognised (e.g. Support for investments for the restoration of agricultural land and production potential damaged by natural disasters, adverse climatic events and catastrophic events), or their justification has been taken into account in an indirect way, resulting from natural location diversification of given areas (Investments in agriculture holdings located on the Natura 2000 areas).

Transparency, impartiality and non-discriminatory nature of operation selection criteria and the procedures for their determination

The project assessment and selection system does not give rise to unequal evaluations, and no criteria were identified that would account for individual preferences within specific groups or types of applicants. The procedure itself is described as non-discriminatory, transparent and impartial, although minor deficiencies have been identified (e.g. insufficient time for consultation, no discussion of draft criteria during meetings of the Monitoring Committee).

3. Wstęp

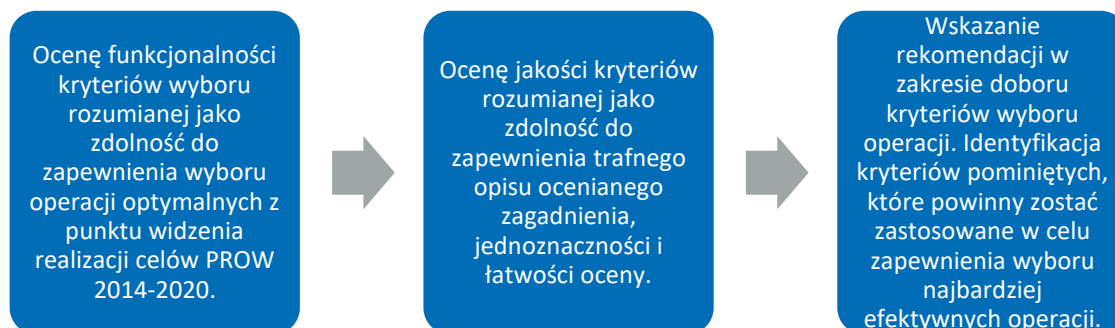
Fakt realizacji niniejszej ewaluacji podyktowany był potrzebą pogłębionej analizy trafności i użyteczności przyjętych rozwiązań w zakresie wyboru operacji do realizacji w ramach PROW 2014-2020 w związku z wejściem w życie przepisów uszczegóławiających zapisy PROW 2014-2020 już po zatwierdzeniu Programu.

W ramach zadania 3 odniesiono się do następujących 7 typów operacji oraz 1 działania:

- Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej;
- Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej;
- Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000;
- Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych;
- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne;
- Kształtowanie przestrzeni publicznej;
- Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego;
- Współpraca.

Uwzględniając powyższe, cele badania obejmowały:

Rysunek 1. Cele badania

Źródło: Zapytanie ofertowe, s. 2.

W celu usystematyzowania prowadzonych analiz i formułowanych ocen Wykonawca wprowadził podział gromadzonych danych i informacji na wyróżnione na schemacie poniżej obszary badawcze tożsame z zagadnieniami adresowanymi przez pytania badawcze wskazane przez Zamawiającego. Oznacza to dokonanie kategoryzacji pytań badawczych i uporządkowanie ich (powiązanie pytań w grupy) ze względu na obszary tematyczne. Pozwoliło to na zachowanie spójności tematycznej (spójności analizowanego materiału) i ciągu logicznego badania oraz raportu. Wykonawca wyróżnił cztery obszary tematyczne w ramach problematyki podnoszonej w ramach niniejszej ewaluacji:

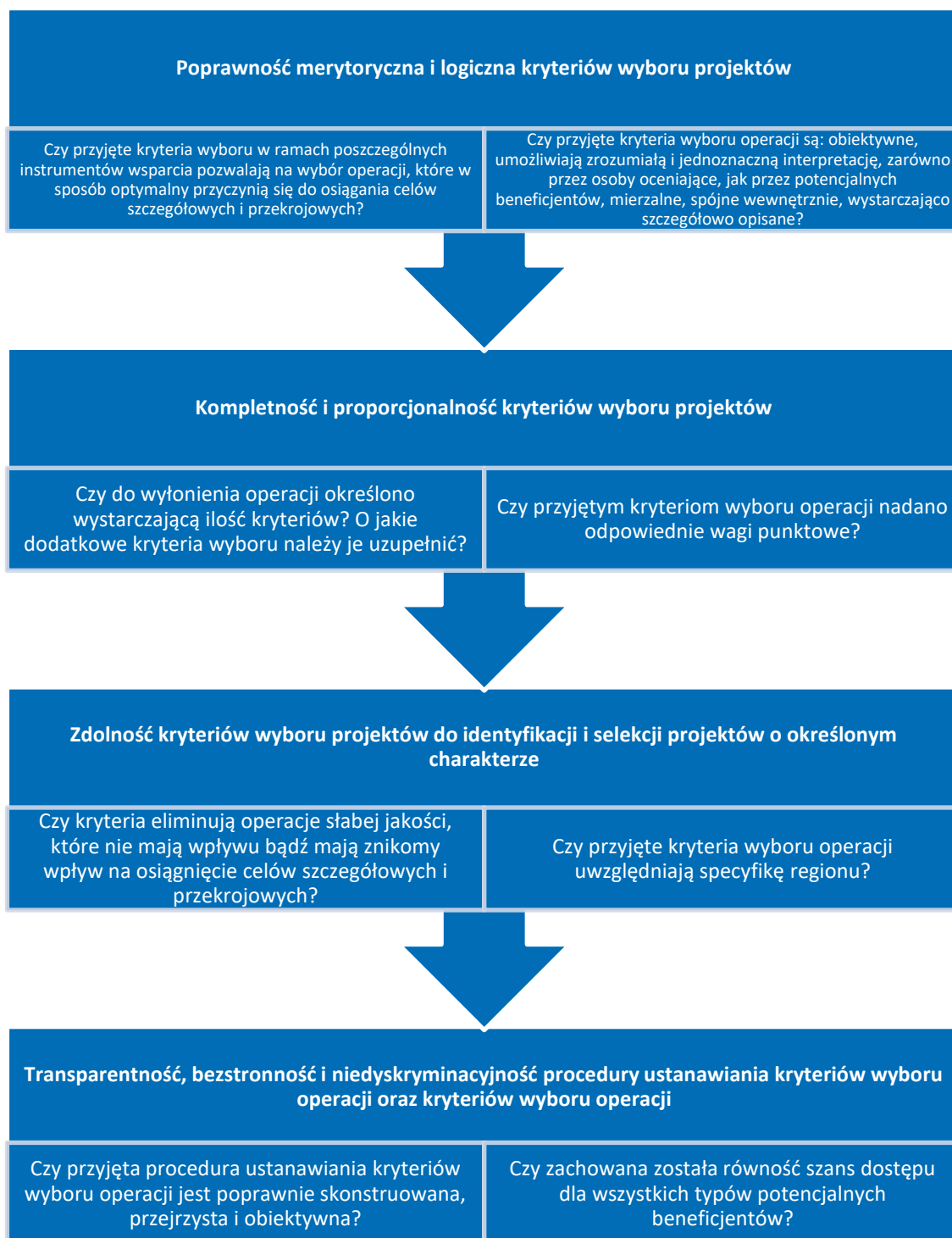
Rysunek 2. Obszary tematyczne ewaluacji pokrywające zakres badania zdefiniowany pytaniami badawczymi

Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz kryteriów wyboru operacji		
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów	Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe wyszczególnienie stanowi pochodną przekonania, iż transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz samych już kryteriów wyboru operacji jest kwestią horyzontalną, właściwą wszystkim analizowanym operacjom. Z kolei trzy pozostałe wyszczególnione obszary tematyczne ściśle wiążą się ze specyfiką konkretnego instrumentu wsparcia, w ramach którego są analizowane. Dodatkowo, poprawność merytoryczną i logiczną kryteriów wyboru projektów można uznać za konieczny warunek poprawności całego systemu kryteriów wyboru, zaś kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze – to cechy optymalnego systemu kryteriów wyboru. Poniżej zawarto przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych, na które w ich ramach odpowiedziano.

Rysunek 3. Przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem Zapytania ofertowego, s. 2-3.

4. Opis podejścia metodologicznego

Badanie miało charakter ewaluacji bieżącej (on-going), które co do zasady skupiają się na doraźnych problemach i barierach we wdrażaniu programu, bądź służą ocenie, czy w obliczu pojawiających się warunków zewnętrznych (np. zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów) założenia, zapisy, cele pozostają aktualne. Zakres i specyfika problematyki będącej przedmiotem niniejszego badania wymagały przyjęcia wielowymiarowego podejścia badawczego, uwzględniającego (1) różne perspektywy oceny i źródła danych, oraz (2) uzupełniające się metody i techniki badawcze. Równie ważnym aspektem badania była jego (3) etapowość, która pozwoli w sposób jak najbardziej efektywny wykorzystać planowane metody i techniki badawcze oraz źródła danych.

W badaniu uwzględnione zostały trzy różne perspektywy oceny uchwycone poprzez zaproszenie do udziału w badaniu trzech kategorii respondentów - jak na schemacie poniżej.

- **perspektywa systemowa:** perspektywa instytucji odpowiedzialnych za programowanie i wdrażanie instrumentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (MRiRW, ARiMR),
- **perspektywa strony popytowej:** perspektywa potencjalnych beneficjentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020,
- **perspektywa ekspercka:** perspektywa doradców rolnych pomagających m.in. w opracowywaniu wniosków w ramach PROW 2014-2020 oraz specjalistów (ekspertów dziedzinowych) zajmujących się problematyką spójną z kwestiami adresowanymi przez PROW 2014-2020 w ramach poszczególnych priorytetów Programu.

Ewaluacja ta wiązała się również z zastosowaniem wachlarza technik badawczych o charakterze ilościowym i jakościowym ze znaczącą rolą Desk Research (badania danych zastanych). Każdy z obszarów tematycznych wchodzących w zakres badania podlegał analizie stanowiącej syntezę kilku metod i technik badawczych. W badaniu przewidziane zostały następujące metody i techniki badawcze służące gromadzeniu danych:

- Analiza danych zastanych;
- Metody jakościowe gromadzenia danych:
 - technika indywidualnego wywiadu pogłębionego (ang. Individual in-Depth Interview/IDI): zastosowana w badaniu w odniesieniu do przedstawicieli IZ i IP PROW 2014-2020;
 - technika zogniskowanego wywiadu grupowego (ang. Focus Group Interview/FGI): zastosowana w badaniu w odniesieniu do doradców rolniczych;
- Metody monograficzne:
 - Customer Journey Map (CJM) zastosowana w odniesieniu do potencjalnych beneficjentów;
 - Panel ekspercki.

W ramach zakończonego już Zadania 2, z którego powstał odrębny raport, wykorzystywana była również technika telefonicznych wywiadów pogłębionych (ang. Telephone In-Depth Interview/TDI), zastosowana w odniesieniu do przedstawicieli Samorządów Województw. W uzasadnionych przypadkach Wykonawca wykorzystał wnioski z owych wywiadów na potrzeby Zadania 3.

Desk research

W ramach desk research przeanalizowano dokumenty programowe PROW 2014-2020, raporty i analizy poświęcone PROW 2014-2020. Tam, gdzie okazało się to zasadne, sięgnięto po odpowiednie dane statystyczne czy opracowania tematyczne rzucające nowe światło na analizowane zagadnienia.

Metoda desk research była wykorzystywana celem uzyskania odpowiedzi na pytania z każdego zaplanowanego w badaniu obszaru tematycznego. Zebrane w jej toku informacje od samego początku warunkowały przebieg badania, kształt narzędzi badawczych itp., dodatkowo wskazując kolejne obszary, jakie należało zgłębić przy wykorzystaniu omawianej metody.

Indywidualne wywiady pogłębione – IDI

W ramach oceny *on-going* przeprowadzono wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w programowanie i wdrażanie PROW 2014-2020:

- MRiRW.
- ARiMR.

Taki dobór respondentów wynikał z przekonania, iż ważne jest skonfrontowanie opinii osób, które mają do czynienia z programowaniem i wdrażaniem interwencji na różnych etapach. Każda z ról w łańcuchu wdrażania wiąże się z innymi szansami i ograniczeniami. Rozpoznanie ich wszystkich było konieczne do sformułowania kompleksowych rekomendacji w ramach badania.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)

Cel FGI to ocena, czy kryteria wyboru projektów, system wyboru operacji i stosowna legislacja odpowiadają celom interwencji i potrzebom grup docelowych.

Dobór osób do badania określono jako celowy, a więc oparty na założeniu, iż do udziału w FGI należy zaprosić osoby posiadające możliwie najszerszą wiedzę w zakresie przedmiotu badania. Respondentami w ramach tej techniki uczyniono doradców rolniczych. Z uwagi na ich zakres kompetencji, przedmiotem dyskusji uczyniono typy operacji adresowane do potencjalnych beneficjentów niebędących jst .

Customer Journey Map (CJM)

Customer Journey Map pozwolił na zgromadzenie materiału prezentującego perspektywę potencjalnego

wnioskodawcy, co umożliwiło lepsze zrozumienie percepcji systemu wyboru projektów oraz systemu kryteriów wyboru projektu. Po pierwsze Customer Journey Map dał zdiagnozowanie potencjalnych barier w zakresie systemu kryteriów leżących po stronie systemu wdrażania PROW 2014-2020, czyli np. związanych z procedurami, wymaganiami dotyczącymi procesu aplikacji oraz współpracą instytucji z beneficjentami. Z drugiej strony, realizacja Customer Journey Map pozwoliła ewaluatorom na wskazanie barier niezależnych od systemu PROW 2014-2020, leżących po stronie samych beneficjentów (np. deficyty kompetencyjne). W toku badania zrealizowano cztery CJM z następującymi osobami: doradcą rolniczym, przedstawicielem Urzędu Gminy, przedstawicielem instytucji kultury, dla której organizatorem jest JST oraz przedstawicielem grupy operacyjnej na rzecz innowacji.

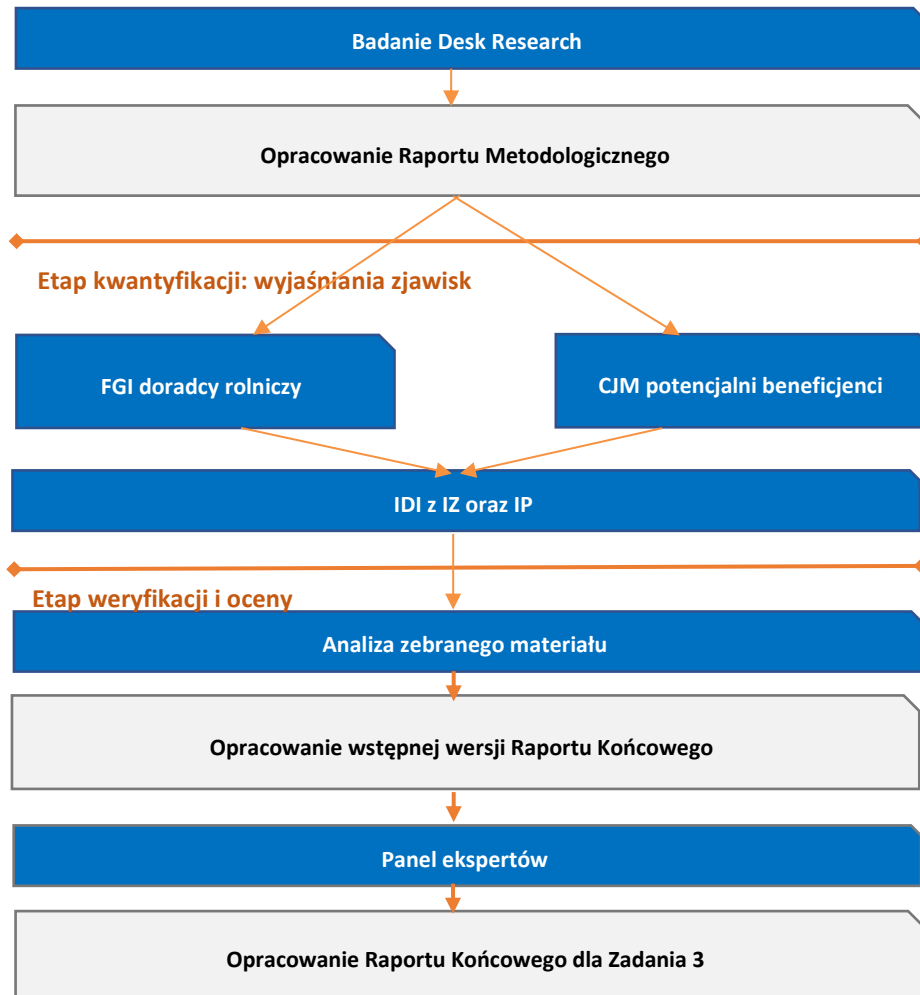
Panel ekspertów

Panel ekspertów, w którym uczestniczyło sześćcioro wykwalifikowanych specjalistów reprezentujących m.in. sektor nauki, fundacje związane z rozwojem obszarów wiejskich czy doradców rolniczych, miał za zadanie udzielenie odpowiedzi na pytanie o trafność wniosków sformułowanych na podstawie przeprowadzonych badań oraz adekwatność proponowanych rekomendacji, a także sformułowanie eksperckich propozycji w tym zakresie. Podczas panelu ekspertów została omówiona również optymalna strategia ewentualnej implementacji przedstawionych zaleceń.

Rysunek 4 prezentuje konstrukcję logiczną badania, tj. logiczny ciąg przyczynowo skutkowy warunkujący prawidłową realizację celów badania, na który składają się różne – ze względu na funkcje badawcze – i komplementarne wobec siebie etapy badania, przynależne im metody i techniki badawcze, w powiązaniu z uwzględnionymi w badaniu perspektywami oceny (kategoriami respondentów); schemat uwzględnia również kroki milowe w realizacji badania (takie jak opracowanie raportu metodologicznego, wstępnej i ostatecznej wersji raportu końcowego z badania).

Rysunek 4. Konstrukcja logiczna badania

Etap wstępny: eksploracji problemów badawczych

5. Wyniki analiz dla poszczególnych typów operacji

Głównym celem Programu jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Cel główny PROW 2014-2020 jest realizowany poprzez następujące sześć priorytetów:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich.
2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami.
3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem.
5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu.
6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Cele szczegółowe PROW 2014-2020 są następujące:

- 1A. Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich.
- 1B. Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonych zarządzania środowiskiem i lepszych wyników.
- 1C. Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa.
- 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej.
- 2B. Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń.
- 3A. Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe.
- 3B. Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach.
- 4A. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów.
- 4B. Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów.
- 4C. Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą.

- 5E. Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.
- 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy.
- 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Prawidłowo dobrane kryteria wyboru projektów muszą uwzględniać obie te optyki – mikro, czyli takie warunki wyboru danej interwencji, aby realizowała ona postawione przed sobą zadania; oraz makro – czyli uwzględnienie kontekstualnych założeń, w ramach których dane założenie jest wdrażane. Oznacza to, iż pożądane są takie kryteria, które równocześnie będą optymalizować wybór projektów możliwie najściślej wpisujących się w przypisane im zadania, jak również możliwie najszerszej uwzględniać całościowe cele Programu.

Na kolejnych stronach przedstawiono logiki interwencji dla analizowanych typów operacji. W pierwszej kolejności, bazując na analizie danych zastanych oraz materiałach z IDI, wskazano na powiązane z nimi problemy lub wyzwania, jakie dana operacja ma za zadanie adresować. W dalszym kroku przedstawiono, jakie wskaźniki produktu i rezultatu zostaną osiągnięte na skutek jej wdrażania. Skupiono się na dodatkowych wskaźnikach krajowych jako najlepiej oddających specyfikę działań (ich symbole mają prostokątny kształt), choć niekiedy odwołano się do wskaźników celu czy produktu opisanych w samym Programie (ich symbole mają kształt prostokąta z zaokrąglonymi rogami), a raz nawet – do opisowego wskazania pożądanych efektów (symbol sześciokąta). Wreszcie, ostatnia „kolumna” to wskazanie głównych czynników zewnętrznych – zjawisk pozostających poza kontrolą IZ PROW 2014-2020, zaś potencjalnie mogących wydatnie wpłynąć na osiąganie jego założeń. Aby zaprezentowana logika interwencji mogła zaistnieć, konieczne są respektujące jej założenia kryteria wyboru projektów. W treści głównej raportu opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla poszczególnych typów operacji z celami szczegółowymi Programu, do realizacji których powinny się one przyczyniać. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

Dla poprawności merytorycznej kryteriów wyboru operacji zasadnicze znaczenie mają obiektywizm, jednoznaczność (rozumienia i interpretacji), mierzalność, wewnętrzna spójność oraz szczegółowość opisu. Kryteria obiektywne to takie, które eliminują subiektywne postrzeganie osób prowadzących ocenę jak i potencjalnych wnioskodawców. Interpretacja kryterium oraz ocena dokonana przy jego wykorzystaniu przez różnych ekspertów powinna prowadzić do tych samych wyników. Pozytywnie na obiektywizm kryteriów wpływa ich mierzalność. Również od jednoznaczności, a więc jasnych, niebudzących wątpliwości i możliwość różnych interpretacji kryteriów zależy poprawność przebiegu procesu oceny. Należy więc dążyć do opisanie kryteriów w sposób wystarczająco szczegółowy by w pełni przekazać ich założenia, ale również w sposób prosty, by zapewniały łatwość rozumienia zawartych treści, nie pozostawiając pola do nadinterpretacji. Brak wewnętrznych sprzeczności w formułowaniu kryteriów prowadzi do zachowania spójności wewnętrznej, a więc zgodności pozwalającej na poprawność merytoryczną.

Metodologia oceny kryteriów wyboru projektów przeprowadzona została w odniesieniu do każdego kryterium w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia oddzielnie. Zostały one poddane szczegółowej ocenie pod kątem spełniania pięciu następujących kryteriów:

Tabela 1 Kryteria oceny kryteriów wyboru operacji

Lp.	Kryterium oceny	Definicja
1	Rzetelność	Obiektywność, możliwość przeprowadzania oceny projektów w sposób niezależny od subiektywnych (i niemających merytorycznego uzasadnienia) opinii i preferencji osób oceniających.
2	Przejrzystość	Umożliwiająca zrozumiałą i jednoznaczną interpretację, zarówno przez osoby oceniające, jak przez potencjalnych beneficjentów.
3	Mierzalność	Możliwy do pomiaru przy użyciu odpowiednich do tego narzędzi.
4	Spójność wewnętrzna	Zgodność, brak wewnętrznych sprzeczności.
5	Szczegółowość	Szczegółowo opisany, precyzyjny i dokładny.

Źródło: opracowanie własne

Jeśli dane kryterium zostało spełnione, kryterium wyboru projektów otrzymało w danej kategorii ocenę pozytywną (+), jeśli nie zostało spełnione (całkowicie lub częściowo) – ocenę negatywną (-). Wyniki oceny kryteriów wyboru projektów wraz z komentarzami i zaleceniami ekspertów z zespołu badawczego zostały zaprezentowane w formie tabel, dla każdego instrumentu wsparcia oddzielnie.

5.1. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej

W ramach typu operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej” pomoc jest udzielana na inwestycje odtwarzające potencjał produkcji, zniszczony w wyniku klęsk żywiołowych (np. chorób zwierząt, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof). Wsparcie może być przeznaczone na odtworzenie dokładnie tych składników potencjału produkcyjnego gospodarstwa, które uległy uszkodzeniu/zniszczeniu (z wyłączeniem budynków lub budowli wchodzących w skład gospodarstwa, co do których rolnik jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie obowiązujących przepisów prawa). Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 3B. Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 2 punkty. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.1.**):

Tabela 2. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	<p>jeżeli wysokość szkód w gospodarstwie, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w odniesieniu do zniszczonych lub uszkodzonych składników gospodarstwa wykorzystywanych do produkcji rolnej i oszacowanych przez komisję, wynosi:</p> <p>a) powyżej 25 000 zł i nie więcej niż 50 000 zł – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 50 000 zł i nie więcej niż 75 000 zł – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 75 000 zł i nie więcej niż 100 000 zł – przyznaje się 3 punkty, d) powyżej 100 000 zł i nie więcej niż 125 000 zł – przyznaje się 4 punkty, e) powyżej 125 000 zł – przyznaje się 5 punktów;</p>
2	<p>jeżeli wysokość szkód w produkcji rolnej, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich i oszacowanych przez komisję, stanowi:</p> <p>a) powyżej 30% i nie więcej niż 45% – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 45% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 60% i nie więcej niż 75% – przyznaje się 3 punkty, d) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – przyznaje się 4 punkty, e) powyżej 90% – przyznaje się 5 punktów;</p>
3	<p>jeżeli plantacje chmielu lub sady, lub plantacje krzewów owocowych, gatunków owocujących efektywnie dłużej niż 5 lat objęto dobrowolnym ubezpieczeniem, a ich wielkość ubezpieczenia obejmowała:</p> <p>a) powyżej 50% i nie więcej niż 65% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 1 punkt,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	b) powyżej 65% i nie więcej niż 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 3 punkty.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹

W przypadku typu operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej” wszystkie trzy kryteria wyboru projektów są spójne z Celem szczegółowym 3B. Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach. Warto przy tym zauważyć, iż kryteria nr 1 i 2 odnoszą się do zarządzania konsekwencjami wystąpienia danego ryzyka (tzn. zwiększają prawdopodobieństwo otrzymania wsparcia w miarę wzrostu skali występującej szkody). Kryterium nr 3, inaczej niż dwa poprzednie, odnosi się do proaktywnych postaw z zakresie wdrażania instrumentów zarządzania ryzykiem poczynionych przez wnioskodawcę wcześniej, zanim nastąpiła szkoda oraz zanim wystąpił on o wsparcie. Tak sformułowane kryterium posiada zatem walor wychowawczy, związany z kształtowaniem pozytywnie wartościowanych postaw. Równocześnie, kryteria te nie adresują wprost celów przekrojowych, nie wpływając tym samym na wybór operacji przyczyniających się do pozytywnych zmian w zakresie środowiska/klimatu/innowacyjności.

Ogólnie można zatem uznać, iż z punktu widzenia merytoryki kryteria w ramach analizowanego typu operacji są poprawnie sformułowane, przyczyniając się do realizacji celu szczegółowego 3B. Jednocześnie należy zauważyć, iż Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2393 z dnia 13 grudnia 2017 r.² już w preambule (pkt 9) zawiera spostrzeżenie: „Wsparcie dla inwestycji na rzecz przywrócenia potencjału produkcji po wystąpieniu klęsk żywiołowych i katastrof przewidziane w art. 18 ust. 1 lit. b) i art. 24 ust. 1 lit. d) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 jest zazwyczaj przyznawane wszystkim kwalifikującym się wnioskodawcom. Dlatego państwa członkowskie nie powinny być zobowiązane do określania kryteriów wyboru w odniesieniu do operacji w zakresie przywrócenia potencjału. Ponadto w należyście uzasadnionych przypadkach, gdy określenie kryteriów wyboru nie jest możliwe z uwagi na charakter danych operacji, państwa członkowskie powinny mieć możliwość określenia alternatywnych metod wyboru”. Dodatkowo, dokument ten wprowadza zmiany w Rozporządzeniu nr 1305/2013 wprost znoszące kryteria wyboru w omawianym instrumencie³.

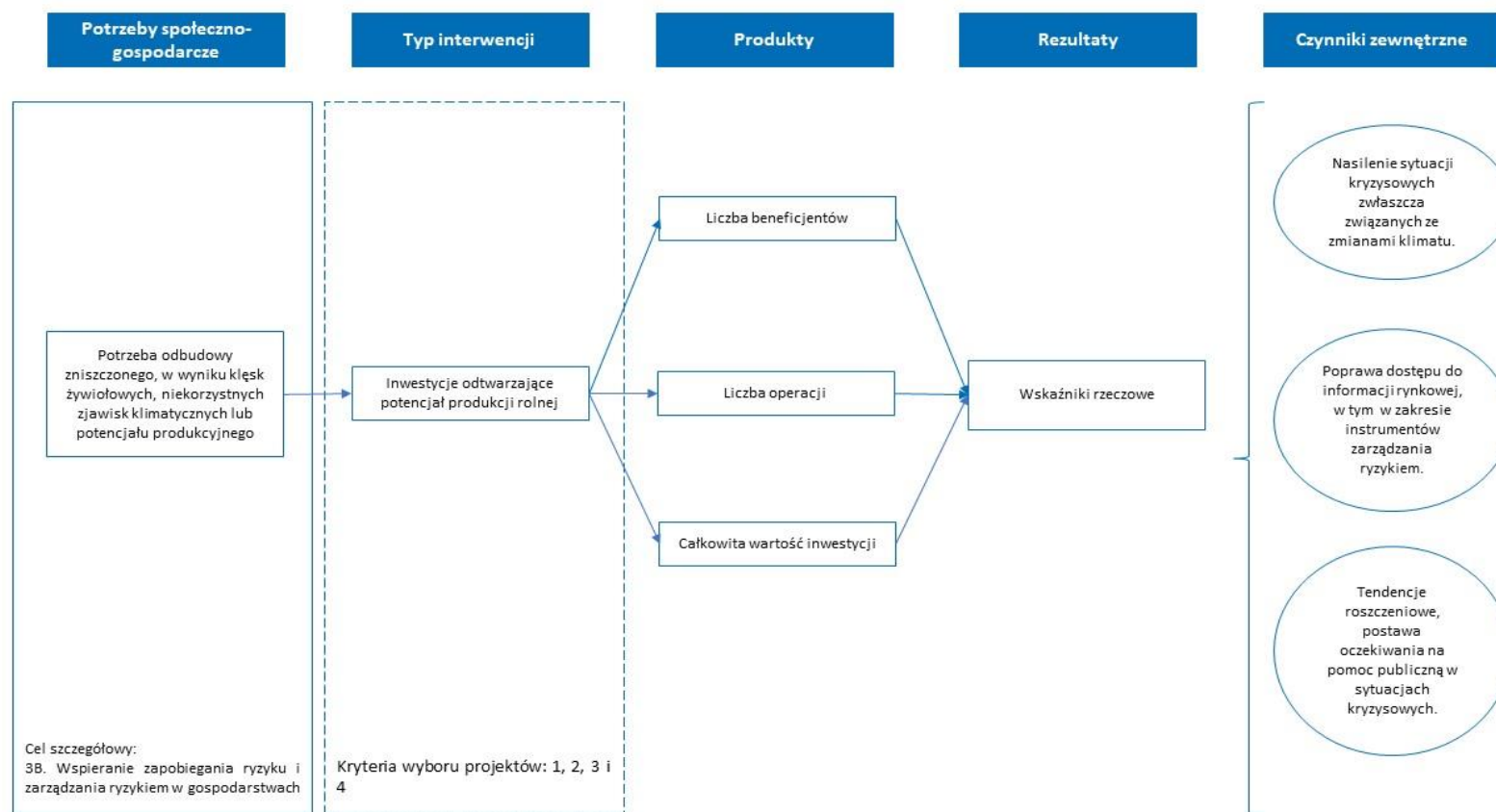
¹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Inwestycji odtwarzających potencjał produkcji rolnej z celem szczegółowym 3B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2393 z dnia 13 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), (UE) nr 1306/2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania, (UE) nr 1307/2013 ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej, (UE) nr 1308/2013 ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz (UE) nr 652/2014 ustanawiające przepisy w zakresie zarządzania wydatkami odnoszącymi się do łańcucha żywnościowego, zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt oraz dotyczącymi zdrowia roślin i materiału przeznaczanego do reprodukcji roślin.

³ Art. 49 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie: „2. Organ państwa członkowskiego odpowiedzialny za wybór operacji zapewnia, aby operacje, z wyjątkiem operacji na mocy art. 18 ust. 1 lit. b), art. 24 ust. 1 lit. d), art. 28–31, art. 33–34 i art. 36–39a, były wybierane zgodnie z kryteriami wyboru, o których mowa w ust. 1, oraz zgodnie z przejrzystą i dobrze udokumentowaną procedurą. 3. Beneficjenci mogą być wybierani na podstawie zaproszeń do składania wniosków, z zastosowaniem kryteriów efektywności gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

Planowane zmiany legislacyjne oraz dążenie do zniesienia kryteriów wyboru projektów w ramach analizowanego typu operacji nie zagrażają realizacji celów Programu. Operacje w zakresie odtwarzania potencjału co do zasady są tożsamościowo podobnej jakości (tj. w takim samym stopniu przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego, do którego osiągnięcia powinny się przyczyniać). Oczywiście, zróżnicowana może być ich jakość rozumiana np. jako powiązanie z celami przekrojowymi czy innymi celami szczegółowymi PROW 2014-2020, jednakże zależy to raczej od uprzedniego stanu posiadania rolnika (odtworzonego potencjału) aniżeli starań wnioskodawcy z etapu aplikowania o wsparcie, a zatem samo w sobie nie może stanowić o słabości/wadzie systemu wyboru operacji. Wydaje się również, iż z punktu widzenia matematycznej kalkulacji utrudnieniem teoretycznie mogłoby być wspieranie rolników doświadczających relatywnie mniejszych strat (przy zniesieniu kryteriów nr 1 i 2), a zatem koszty administracyjne obsługi wniosku/projektu będą relatywnie wyższe w odniesieniu do wielkości odtwarzanego potencjału. Nie wydaje się jednak, aby zagrożenie to było istotne – na ten moment gospodarstwa o relatywnie niewielkich stratach również otrzymywały wsparcie, a ARiMR radził sobie z obsługą wniosków. Zniesienie kryteriów wyboru nie wpłynie na drastyczne zwiększenie instrumentem; wzrost popytu mógłby być raczej powiązany z ew. kwestiami zajięcia kłesk żywiołowych, katastrof itd.

Rysunek 5. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	<p>jeżeli wysokość szkód w gospodarstwie, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w odniesieniu do zniszczonych lub uszkodzonych składników gospodarstwa wykorzystywanych do produkcji rolnej i oszacowanych przez komisję, wynosi:</p> <p>a) powyżej 25 000 zł i nie więcej niż 50 000 zł – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>b) powyżej 50 000 zł i nie więcej niż 75 000 zł – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 75 000 zł i nie więcej niż 100 000 zł – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>d) powyżej 100 000 zł i nie więcej niż 125 000 zł – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>e) powyżej 125 000 zł – przyznaje się 5 punktów;</p>	+	+	+	+	+		
2	<p>jeżeli wysokość szkód w produkcji rolnej, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich i oszacowanych przez komisję, stanowi:</p> <p>a) powyżej 30% i nie więcej niż 45% – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>b) powyżej 45% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 60% i nie więcej niż 75% – przyznaje się 3 punkty,</p>	+	+	+	+	+		

⁴ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	d) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – przyznaje się 4 punkty, e) powyżej 90% – przyznaje się 5 punktów;							
3	jeżeli plantacje chmielu lub sady, lub plantacje krzewów owocowych, gatunków owocujących efektywnie dłużej niż 5 lat objęto dobrowolnym ubezpieczeniem, a ich wielkość ubezpieczenia obejmowała: a) powyżej 50% i nie więcej niż 65% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 65% i nie więcej niż 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 3 punkty.	+	-	+	+	-	W toku badania pojawił się zarzut, iż nie jest oczywiste, jaki procent ogólnej powierzchni upraw danego rolnika ma stanowić plantacja, której dot. kryterium w zakresie dobrowolnych ubezpieczeń oraz czy plantacje objęte ubezpieczeniem muszą być równocześnie przedmiotem operacji.	W przypadku zachowania kryterium wyboru należałoby doprecyzować brzmienie tegoż. W obecnej sytuacji, przy planowanym braku kryteriów wyboru dla typu operacji, taka rekomendacja jest jednak bezzasadna.

Źródło: opracowanie własne

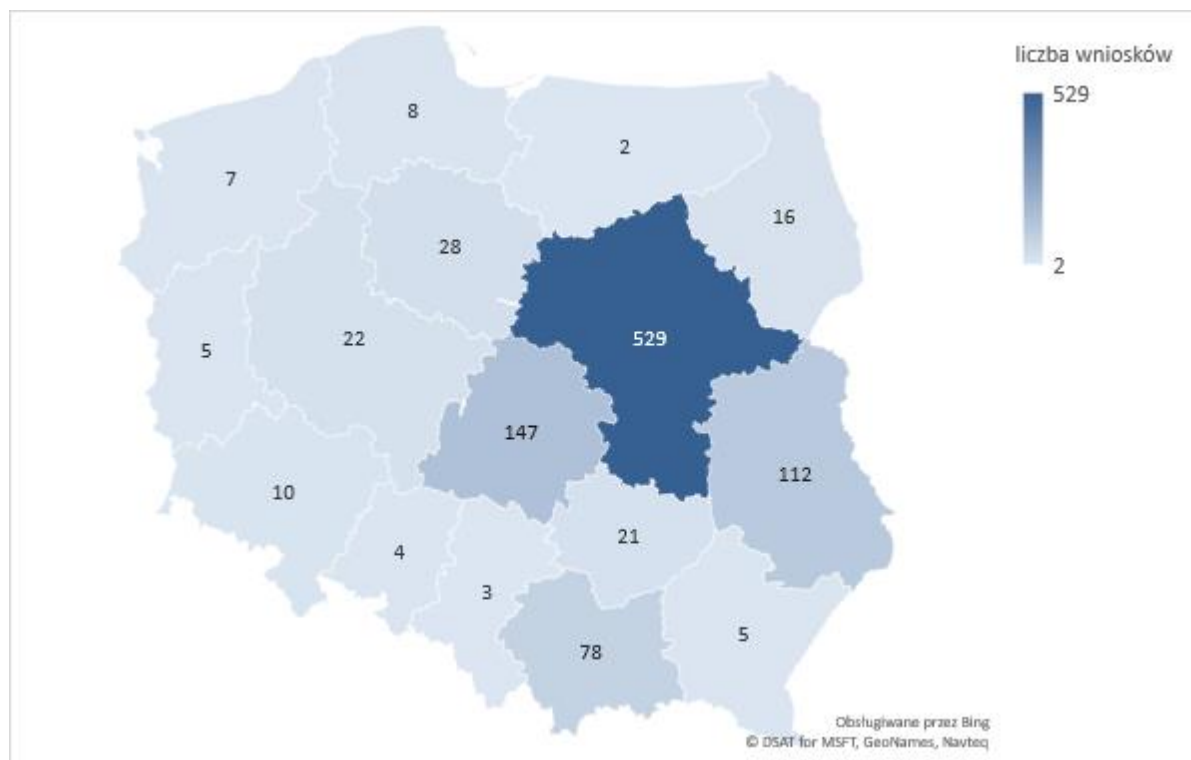
Co do zasady, dwa pierwsze kryteria całościowo spełniają wszystkie postulaty stawiane prawidłowo sformułowanym warunkom punktowania wniosków. Problematyczne może być jedynie dla niektórych wnioskodawców kryterium nr 3, które nie wskazuje wprost na oczekiwaną zależność względem plantacji objętej ubezpieczeniem a potencjałem produkcji rolnej, która ma zostać odtwarzana, a także udziałem owej plantacji w całości aktywów rolniczych (upraw i hodowli) danego rolnika. W momencie, w którym planuje się zaniechanie stosowania kryteriów wyboru projektów w ramach Inwestycji odtwarzających potencjał produkcji rolnej, zmiany w tym zakresie byłyby jednak nieefektywne.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Analizę rozpoczęto od przedstawienia liczby wniosków poddanych ocenie merytorycznej w ramach poszczególnych województw. Spojrzenie to pozwala z jednej strony dokonać rozpoznania w zakresie dotychczasowego zainteresowania wsparciem, ale również daje odniesienie dla dalszych analiz poczynionych na wartościach takich jak częstość czy średnia. Wymaga zastrzeżenia fakt, iż w analizowanym typie operacji zainteresowanie wsparciem nie stanowi prostej konsekwencji chęci zrealizowania jakiegoś przedsięwzięcia przez wnioskodawcę, ale jest bezpośrednio powiązane z uprzednim doświadczeniem przez niego określonej szkody spowodowanej przynajmniej jednym zdarzeniem losowym spośród wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2-6 i 8-11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2016 r. poz. 792 z późn.zm.). Oznacza to zatem, iż np. przestrzenny rozkład wniosków determinowany jest tyleż aktywnością zainteresowanych, co lokalizacją występowania klęski żywiołowej, niekorzystnych zjawisk klimatycznych czy katastrof. Dodatkowo, część podmiotów doświadczających straty mogła nie spełniać wymagań w zakresie kryteriów dostępu (zwłaszcza dot. wielkości straty – wątek ten pojawiał się w toku wywiadów z przedstawicielami strony systemowej, był też przedmiotem dyskusji na panelu eksperckim).

W ramach analizowanego instrumentu wykonawca otrzymał dane dotyczące oceny 1116 wniosków. Najwięcej wniosków odnotowano z województwa mazowieckiego (529), najmniej zaś z województwa warmińsko-mazurskiego. Przedstawiona poniżej mapa prezentuje liczbę wniosków dla poszczególnych województw. Ponad 100 wniosków w przekazanych danych nie miało przypisanego regionu.

Rysunek 6. Liczba wniosków w poszczególnych województwach

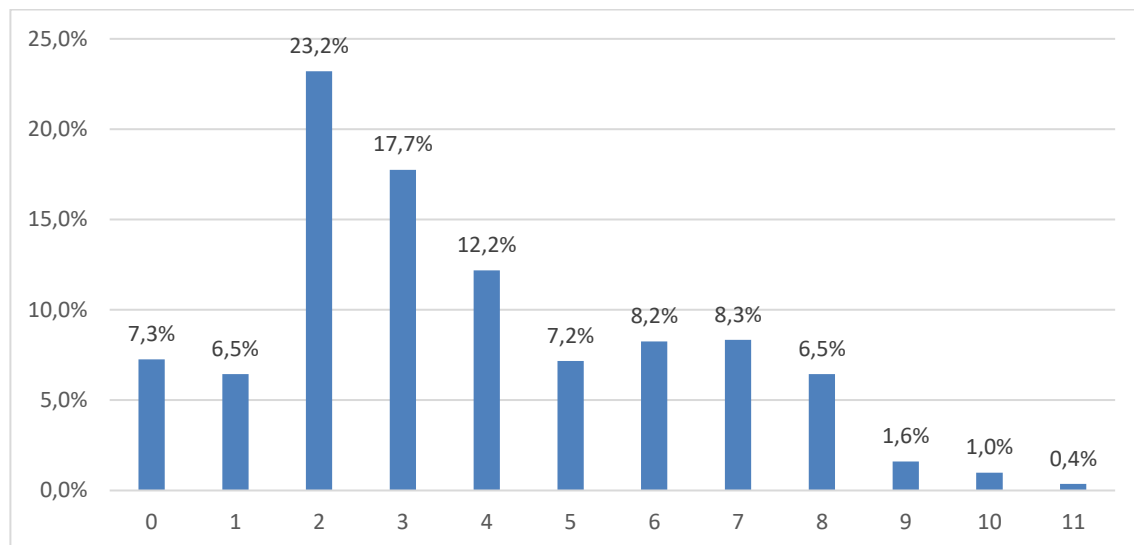

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Jak widać, 8 województw ma liczbę wniosków mniejszą lub równą 10. Pomimo tego zdecydowano się na przedstawienie wyników również w podziale na województwa, jednakże czytelnik niniejszego raportu powinien mieć w pamięci, że w przypadku części regionów dane prezentowane są dla bardzo niskiej liczebności wniosków.

Poniższy wykres prezentuje rozkład częstości sumarycznej liczby punktów.

Wykres 1. Rozkład z sumarycznej liczby punktów [próg dostępu – 2 pkt]⁵

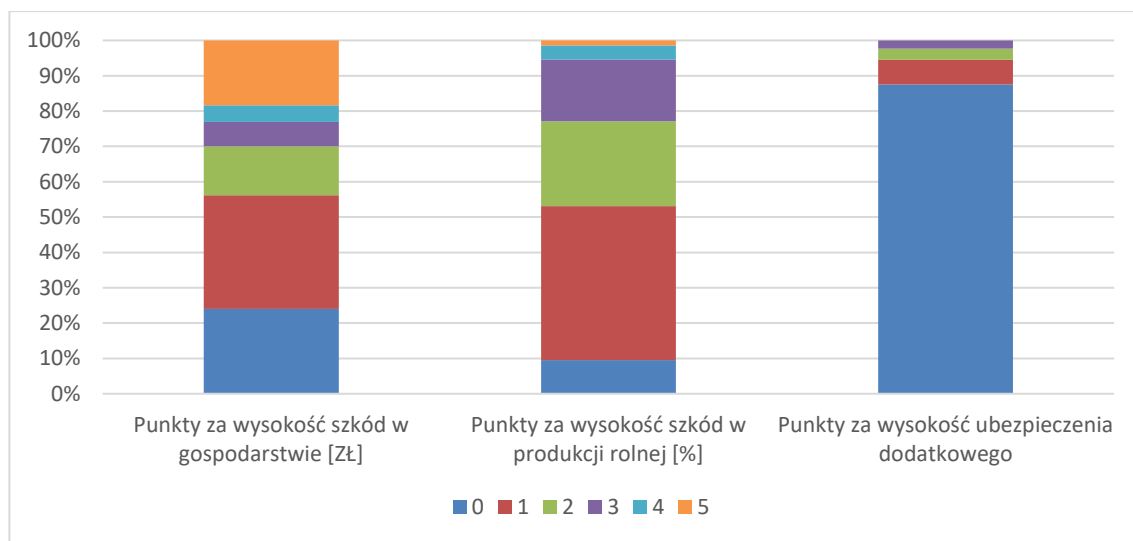
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Niemal 14% wniosków znalazło się poniżej progu, a 23,2% otrzymało 2 punkty, czyli minimalną wartość uprawniającą do otrzymania wsparcia. Wykres pozwala zaobserwować zdecydowaną przewagę wniosków z niską punktacją i szczególnie niskie odsetki wniosków z wysoką punktacją, a także brak wniosków z maksymalną możliwą sumaryczną liczbą punktów.

Na kolejnym wykresie przedstawiono zestawienie rozkładu otrzymanych punktów w ramach poszczególnych kryteriów.

⁵ Oś X wskazuje sumaryczne liczby punktów otrzymane przez wnioski poddane ocenie, oś Y wskazuje na odsetek wniosków z daną liczbą punktów w ogólnej liczbie wniosków.

Wykres 2. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium

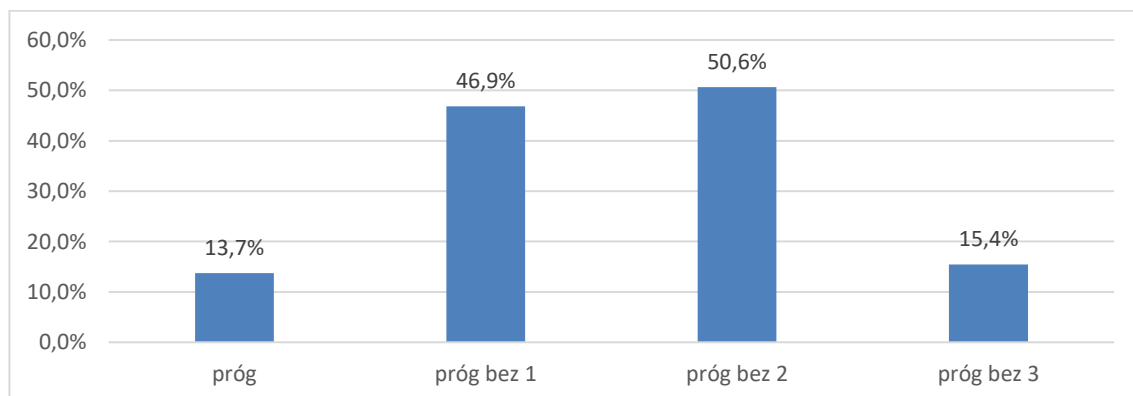

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Zestawienie to pozwala zaobserwować, iż dwa pierwsze kryteria dobrze różnicują wnioskodawców poprzez otrzymywanie przez nich zróżnicowanej liczby punktów – brak jest tak zdecydowanej dominacji jednej wartości – tak, jak w przypadku kryterium trzeciego, gdzie zero punktów uzyskało niemal 90% z wnioskodawców. Jakkolwiek z punktu widzenia statystyki kryterium nr 3 wydaje się nieoptymalne (nie wpływa silnie na rankingowanie wnioskodawców), to jednak ma ważny aspekt edukacyjny i wspiera długofalowe zarządzanie ryzykiem. Dzięki niemu promowane i premiowane są postawy właściwe z punktu widzenia polityki rozwoju obszarów wiejskich. Z tego też względu, pomimo niskiego odsetka wnioskodawców otrzymujących punkty w ramach kryterium, należy ocenić je jako merytorycznie uzasadnione.

Następnie zbadano wpływ poszczególnych kryteriów na przekroczenie progu dopuszczającego do otrzymania pomocy.

Wykres 3. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

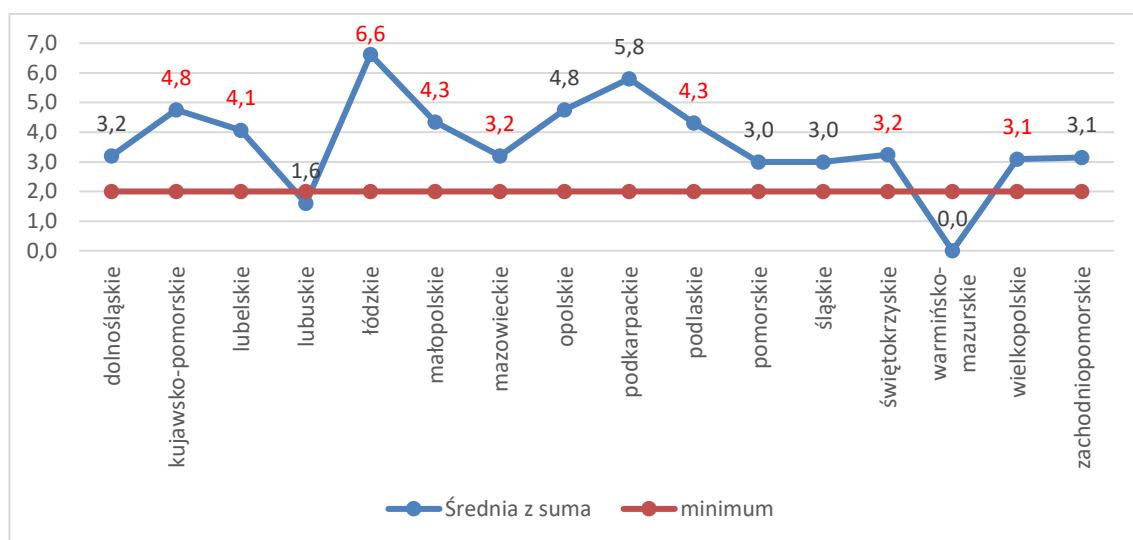
Jak już wcześniej wspomniano, poniżej progu znalazło się 13,7% wniosków. Gdyby usunąć kryterium trzecie, odsetek ten wzrasta zaledwie o 1,7 punktów procentowych. Znaczący wpływ mają za to kryteria

pierwsze i drugie, które pozwoliły przekroczyć próg uprawniający do otrzymania dofinansowania blisko połowie wnioskodawców.

Dalsze analizy prezentują wyniki uwzględniające podział na województwa. Należy podkreślić, iż w przypadku tego konkretnego typu operacji podział na regiony ma charakter głównie informacyjny (porównawczo, np. względem innych typów operacji omówionych w raporcie) i nie może być przyczyną rozstrzygnięć w zakresie ew. regionalizacji kryteriów. Specyfika wsparcia oraz jego bezpośrednie powiązanie z przyczyną (klęski żywiołowe i katastrofy) – inaczej niż w większości pozostałych przypadków – sprawia, iż proporcjonalność wsparcia w skali kraju nie jest tu wartością samą w sobie. Regionalizacja wydaje się interesująca głównie w kontekście kryterium nr 3, które może unaoczniać zróżnicowane podejście do ubezpieczeń w różnych częściach kraju.

W pierwszej kolejności sprawdzono, jak wygląda średnia z sumarycznej liczby punktów w poszczególnych regionach w odniesieniu do wartości minimum uprawniającego do otrzymania wsparcia.

Wykres 4. Średnia liczba punktów w województwie a minimum

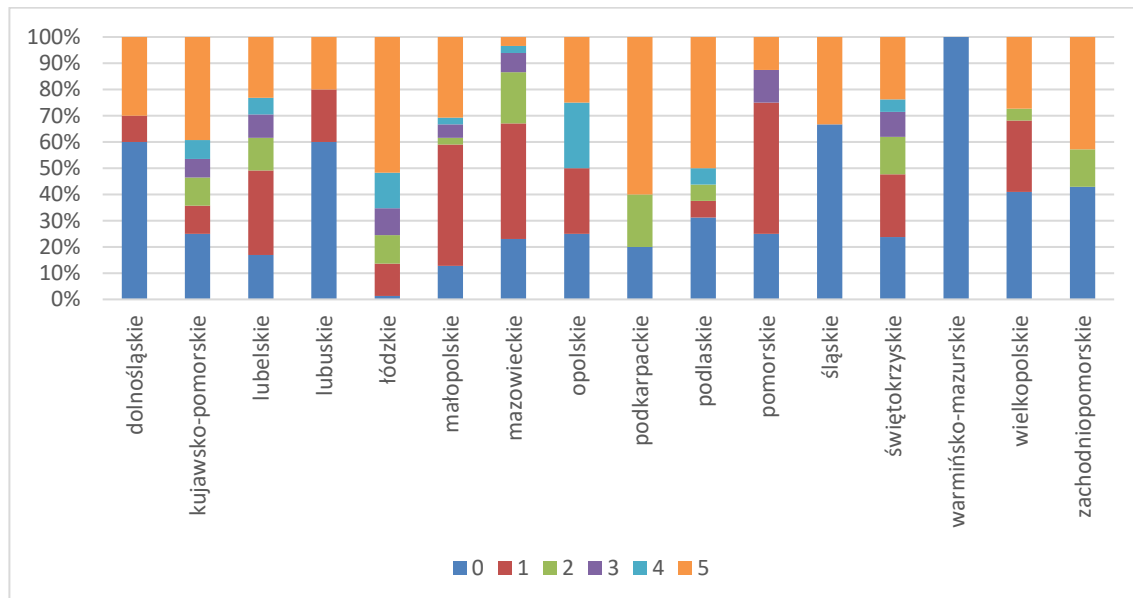
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Zaobserwować można znaczące różnice; najwyższą średnią odnotowano dla województwa łódzkiego (6,6), a najniższą dla warmińsko-mazurskiego (0,0). Oprócz tego drugiego jeszcze województwo lubuskie ma średnią nieprzekraczającą minimum. Jak wspomniano wcześniej, część regionów miała bardzo niską liczebność wniosków. Na powyższym wykresie na czerwono zaznaczono wartości średnich, które zdaniem ewaluatora warto porównywać, gdyż dotyczą regionów, gdzie liczba wniosków przekroczyła 10. To porównanie pozwala wskazać województwo łódzkie jako znacząco odstające od pozostałych wysoką średnią.

Dalej prezentujemy porównanie w podziale na województwa dla poszczególnych kryteriów.

Kryterium 1: Punkty za wysokość szkód w gospodarstwie [Zł]

Wykres 5. Rozkład punktów w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

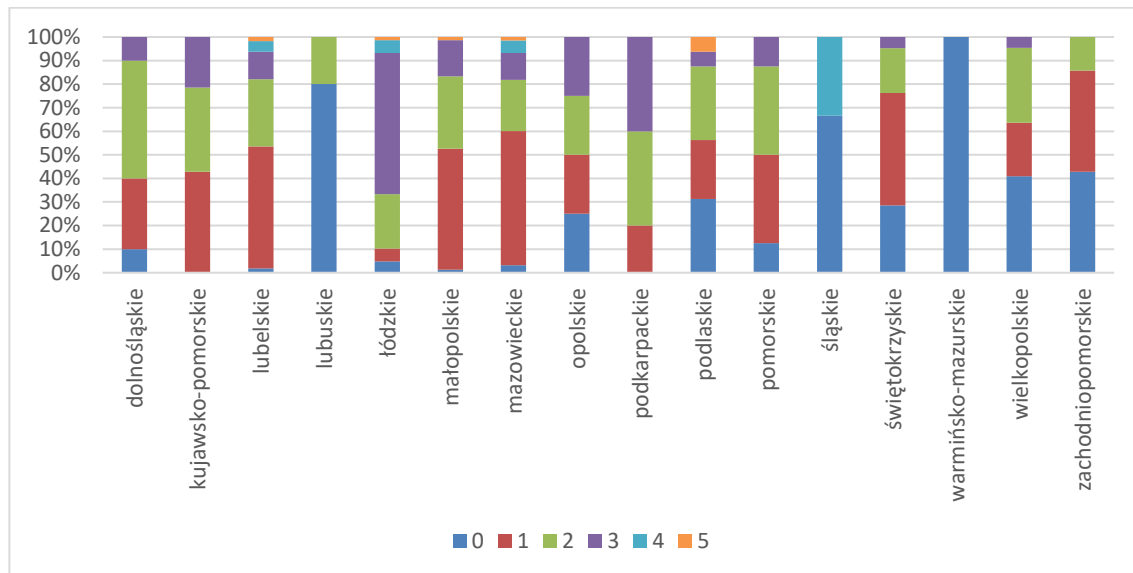

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Widoczne są różnice między województwami. Wskazane wcześniej województwo łódzkie z najwyższą średnią z sumarycznej liczby punktów, odznacza się najniższym odsetkiem wniosków z zerową punktacją w ramach tego kryterium. Z kolei w województwie mazowieckim wskazać należy wyjątkowo niski odsetek wniosków z najwyższą punktacją, co, pomimo stosunkowo niedużego (w porównaniu do innych regionów) odsetka wniosków z zerem punktów, wpływa na niską średnią tego województwa. Pozostałe województwa o liczbie wniosków powyżej 10 mają rozkład dosyć podobny, potwierdzający różnicujący charakter omawianego kryterium.

Kryterium 2: Punkty za wysokość szkód w produkcji rolnej [%]

Wykres 6. Rozkład punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

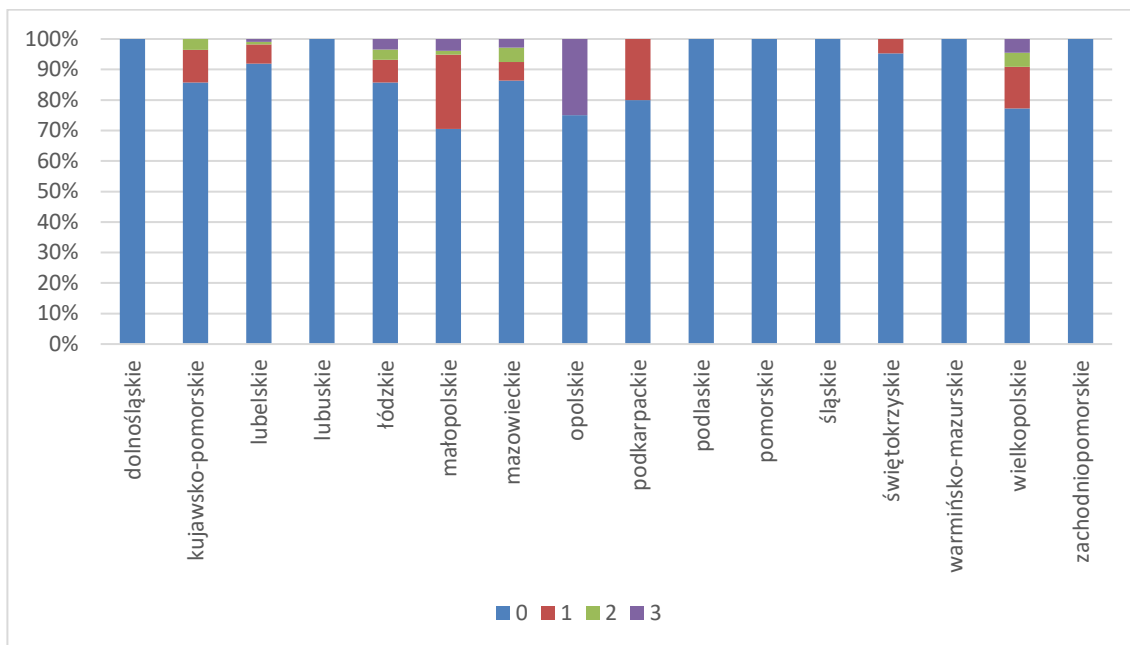

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

W ramach kryterium drugiego ponownie wyróżnia się województwo łódzkie, gdzie odnotować należy zdecydowanie wyższy odsetek wniosków z liczbą punktów od 3 w górę. Wśród województw z liczbą wniosków powyżej 10 nieco słabiej wypadają podlaskie, świętokrzyskie i wielkopolskie, gdzie odnotowano wyższy odsetek wniosków z zerową punktacją. Ponownie zaznaczyć jednak można różnicujący charakter kryterium.

Kryterium 3: Punkty za wysokość ubezpieczenia dodatkowego

Wykres 7. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

W przypadku kryterium trzeciego wnioski z punktacją różną od zera pojawiają się niemal wyłącznie wśród województw z liczbą wniosków powyżej dziesięciu. Najwyższy odsetek punktowanych wniosków odnotowano w województwie małopolskim, jednak nawet tam nie przekracza on 30%. Wydaje się więc, iż kryterium to miało głównie charakter edukacyjny; promowało określone zachowania (ubezpieczenia dobrowolne), wskazując na ich pozytywne wartościowanie przez stronę systemową PROW 2014-2020. Nie wydaje się jednak, aby wywarło ono realny, znaczący wpływ na zmiany zachowań potencjalnych wnioskodawców.

Kryteria wyboru w ramach analizowanego typu operacji były również przedmiotem omówienia w ramach zrealizowanych badań jakościowych. Co istotne, kryteria te zdecydowanie nie były postrzegane jako kontrowersyjne – ani w zakresie ich brzmienia/językowego sformułowania, ani w odniesieniu do swojej treści merytorycznej (poza drobnym zastrzeżeniem dot. kryterium nr 3, opisanym w Tabeli 3). Wskazywano, iż nawet nie tyle one same w sobie wpływają na osiągnięcie celu szczegółowego 3B, ile z uwagi na specyfikę instrumentu – każde zrealizowane przedsięwzięcie będzie z nim logicznie powiązane (jako, że pozwala minimalizować negatywne efekty zjawiska stanowiącego ryzyko w rolnictwie). Zarówno przedstawiciele strony systemowej (ARiMR, MRiRW), jak i eksperci wyraźnie podkreślali brak potrzeby uwzględniania specyfiki poszczególnych regionów w tym instrumencie, wskazując na jego reaktywny charakter względem zaistniałej szkody. W toku panelu ekspertów pozytywnie odniesiono się do zniesienia kryteriów wyboru projektów. Wskazano, iż były one sztucznym sposobem „licytowania się” na doświadczone szkody, co w sytuacji dostępności środków na dany typ operacji było nie tylko nieefektywne ekonomicznie, ale też mogło sprawiać wrażenie mało etycznego. Równocześnie, paneliści zwrócili uwagę na kryteria dostępu, które mogą wykluczać z możliwości ubiegania się o wsparcie podmioty o relatywnie niskim wymiarze szkód – w przypadku niewielkich gospodarstw nawet takie straty w potencjale produkcji rolnej mogą okazać się trudne do odtworzenia.

5.2. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej

W ramach typu operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej” pomoc może zostać przyznana dwóm typom potencjalnych beneficjentów. Po pierwsze, może zostać udzielona rolnikowi na operacje polegające na wykonaniu ogrodzenia chlewni lub utworzeniu lub zmodernizowaniu niecki dezynfekcyjnej związanej z chlewnią w gospodarstwie rolnym położonym na obszarze wymienionym w części I, II lub III załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE L 295 z 11.10.2014, str. 63, z późn. zm.). Po drugie, spółce wodnej lub związkowi takich spółek na operacje polegające na zaopatrzeniu w sprzęt do utrzymania urządzeń wodnych służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 3B. Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi odpowiednio 2 lub 2,5 punktu. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.2.**):

Tabela 4. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
§ 2. 1. Pomoc przyznaje się rolnikowi, o którym mowa w art. 18 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.	
1	jeżeli średnia liczba świń w stadzie, obliczona zgodnie z § 2 ust. 6 albo 7, wynosi: a) od 300 do 800 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 300, b) od 800 do 1200 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 1200, c) powyżej 1200 świń – przyznaje się 2 punkty;
2	jeżeli operacja dotyczy niecki dezynfekcyjnej – przyznaje się 2 punkty.
§ 3. 1. Pomoc przyznaje się spółce wodnej, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), lub związkowi takich spółek	
1	jeżeli powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki wodnej lub związku spółek wodnych wynosi:

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	a) mniej niż 600 ha – przyznaje się 0 punktów, b) od 600 do 3600 ha – przyznaje się od 0 do 15 punktów, przy czym 15 punktów przyznaje się w przypadku, gdy powierzchnia jest równa 3600 ha, a dla pozostałych wartości powierzchni proporcjonalnie mniej, aż do 0 punktów dla wartości powierzchni równej 600, c) więcej niż 3600 ha – przyznaje się 15 punktów;
2	jeżeli spółka wodna albo związek spółek wodnych działa na terenie gminy poszkodowanej przez powódzie lub deszcze nawalne co najmniej dwukrotnie od dnia 1 stycznia 1997 r. – przyznaje się 2 punkty.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów⁶

W przypadku obydwu typów wsparcia możliwego do otrzymania w ramach „Inwestycji zapobiegających zniszczeniu potencjału produkcji rolnej” obserwuje się logiczne powiązanie kryteriów wyboru projektów z celem szczegółowym 3B. Inaczej niż w przypadku wcześniej analizowanego typu interwencji, jest to związek pośredni – ponieważ ograniczony wyłącznie do wybranych obszarów możliwych zagrożeń, wężej zdefiniowanych niż poprzednio (tj.: zagrożenia w obszarach: hodowla świń/gospodarka wodna) – aczkolwiek merytorycznie uzasadniony i wykazujący logiczne powiązanie pomiędzy potrzebami (ryzykami), a środkami zaradczymi. W opinii wykonawcy badania oraz uczestników panelu eksperckiego zasadne wydaje się, iż w przypadku pomocy przyznawanej rolnikowi stymuluje się do inwestowania – poprzez odpowiednio wyższą punktację – gospodarstwa średniej wielkości, tj. takie projekty, które z jednej strony mogą przyczynić się do realnego wpływu w danym obszarze, a z drugiej – byłyby trudniejsze do zrealizowania nakładem własnym z uwagi na skalę. Patrząc na strukturę polskich gospodarstw warto rozważyć jednak przesunięcie punktacji nieco w dół, tj. obniżenie granic poszczególnych przedziałów, otwierając pierwszy przedział dla kryterium nr 1 wartością minimum 50 świń w stadzie. Warto zauważyć, iż jeszcze około dekadę temu ponad 70% gospodarstw miało średnią liczbę świń w okolicach 10 sztuk⁷. Na przestrzeni lat sytuacja nie zmieniła się znacząco. Na koniec 2016 r. prawie połowa zgłoszonych do IRZ stad, tj. 114,2 tys., utrzymywała do 10 świń (co łącznie przełożyło się jedynie na 4% polskiej populacji świń)⁸. Według ostrożnego, przybliżonego szacunku ARiMR przekazanego w toku rozmowy, z uwagi na wielkość stada którykolwiek z podpunktów w ramach kryterium nr 1 w obecnym kształcie może spełnić ogółem jedynie nieco ponad 800 gospodarstw. Co ciekawe, również przedstawiciel ARiMR – niezależnie od ekspertów uczestniczących w panelu – wskazał zasadność zmiany progu w ramach kryterium i umożliwienie otrzymywanie punktów przez wnioskodawcę posiadającego minimum 50 świń w stadzie.

W przypadku operacji realizowanych przez spółkę wodną lub związek takich spółek kryterium nr 1 ma wymiar efektywnościowy, wspiera projekty o dużej skali i tym samym stymuluje realne efekty podejmowanych działań. Z kolei drugie kryterium wspiera realizację przedsięwzięć na obszarach, które

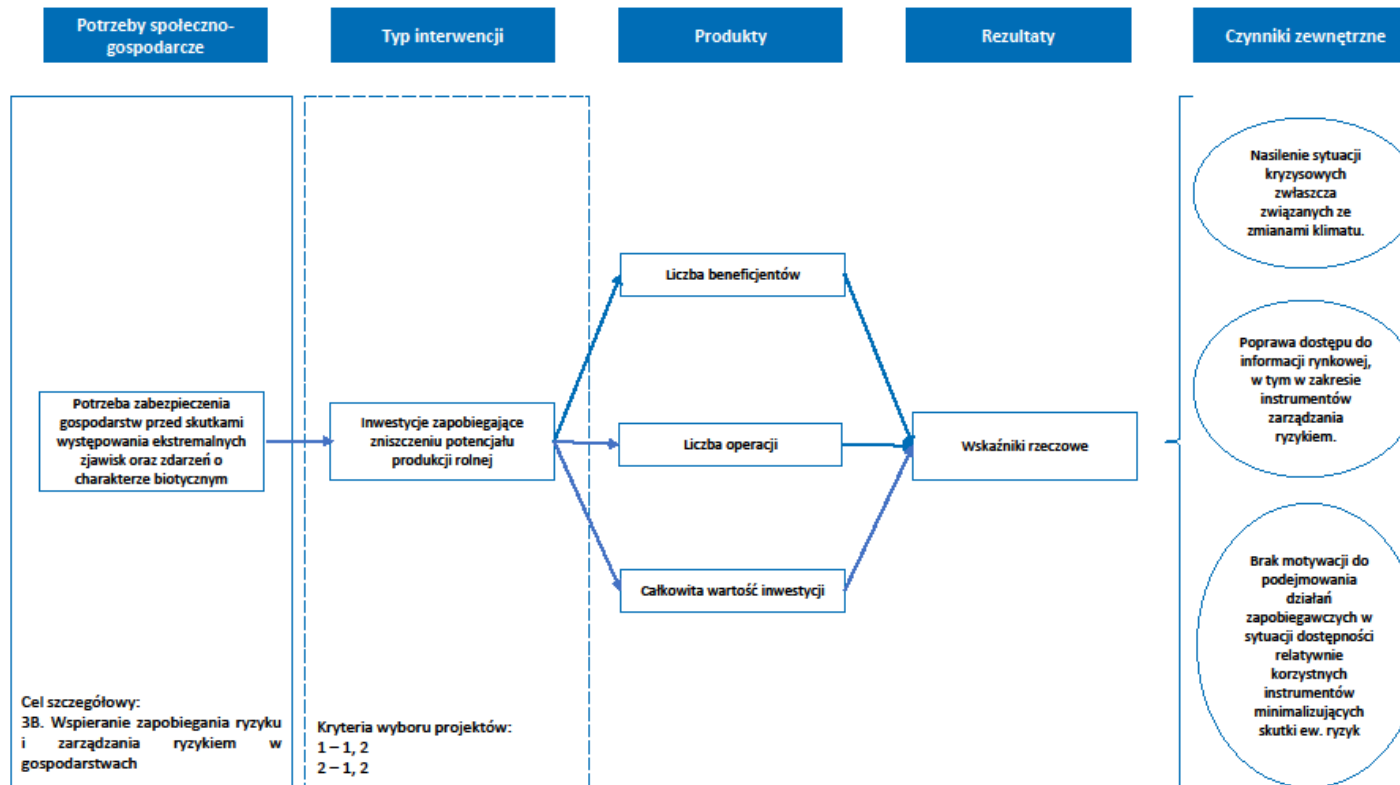
⁶ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Inwestycji zapobiegających zniszczeniu potencjału produkcji rolnej z celem szczegółowym 3B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

⁷ Zięta W., Stan i tendencje w chowie trzody chlewnej w Polsce. Przegląd Hodowlany, nr 2, 2012.

⁸ <https://www.topagrar.pl/articles/organizacja-produkcji-swini/poglowie-swini-wzroslo-ale-produkcja-wciaz-jest-rozdrobniona/> [dostęp: 13.04.2018 r.]

realnie zagrożone są klęskami żywiołowymi, a tym samym wpisuje się w cel 3B. Kryterium nr 1 (dla spółek wodnych i ich związków) wiąże się również pośrednio z celem szczegółowym dot. środowiska, ponieważ realizowane operacje wprost wpływają na gospodarkę wodną. Należy przy tym zastrzec, iż logiczne powiązanie nie musi każdorazowo oznaczać wpływu pozytywnego – zależy to od szczegółów konkretnego projektu, dbałości w jego opracowaniu, oceny oddziaływania na środowisko (OoŚ) itd.

Rysunek 7. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej - logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
§ 2. 1. Pomoc przyznaje się rolnikowi, o którym mowa w art. 18 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.								
1	jeżeli średnia liczba świń w stadzie, obliczona zgodnie z § 2 ust. 6 albo 7, wynosi: a) od 300 do 800 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 300, b) od 800 do 1200 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 1200, c) powyżej 1200 świń – przyznaje się 2 punkty;	+	-	+	+	+	Drobnym zastrzeżeniem może być fakt, iż przedziały sformułowane w analizowanym kryterium są nierozłączne (tj. 800 wpada w podpunkty a i b, a 1200 – b i c). Jakkolwiek nie wpływa to na ostateczną liczbę punktów otrzymanych przez wnioskodawcę, może być źródłem niejasności na wstępnym etapie analizy.	Wykonawca ma świadomość, iż podyktowany zapis wynika z formalnych wymagań procesu legislacji, dlatego nie sugeruje rekomendacji rozumianej jako sugestia zmiany treści Rozporządzenia. Wydaje się jednak, iż w ramach materiałów informacyjnych czy instrukcji – można zawrzeć informację, iż wartości graniczne liczby świń w stadzie otrzymają jednakową liczbę punktów bez względu na to, wg którego sposobu postępowania zostanie ona wyliczona.
2	jeżeli operacja dotyczy niecki dezynfekcyjnej – przyznaje się 2 punkty.	+	+	+	+	+		
§ 3. 1. Pomoc przyznaje się spółce wodnej, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), lub związkowi takich spółek								
1	jeżeli powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki wodnej lub związku spółek wodnych wynosi: a) mniej niż 600 ha – przyznaje się 0 punktów,	+	+	-	+	+	Teoretycznie kryterium to powinno być w pełni mieralne – w szczególności, iż jego brzmienie było konsultowane z potencjalnymi	Ponieważ sam sposób sformułowania kryterium umożliwia jego mierzalność, a w toku konsultacji z zainteresowanym gronem nie zgłaszano obiekcji do jego

⁹ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>b) od 600 do 3600 ha – przyznaje się od 0 do 15 punktów, przy czym 15 punktów przyznaje się w przypadku, gdy powierzchnia jest równa 3600 ha, a dla pozostałych wartości powierzchni proporcjonalnie mniej, aż do 0 punktów dla wartości powierzchni równej 600,</p> <p>c) więcej niż 3600 ha – przyznaje się 15 punktów;</p>						wnioskodawcami. ARiMR zwraca jednak uwagę na brak stosownej informacji w statutach spółek wodnych lub związków spółek wodnych. Wprawdzie finalnie Agencji udawało się na ogół pozyskać niezbędne informacje z innych źródeł, jednak stanowiło to większe niż planowane obciążenie czasowo oraz negatywnie wpływa na ogólną ocenę mierzalności kryterium.	brzmienia – bardziej niż ewentualne zmiany w zakresie kryterium, zaleca się raczej szersze informowanie, z odpowiednim wyprzedzeniem względem planowanego naboru, o konieczności udokumentowania spełnienia kryterium oraz wskazania, jak należy to uczynić.
2	jeżeli spółka wodna albo związek spółek wodnych działa na terenie gminy poszkodowanej przez powódzie lub deszcze nawalne co najmniej dwukrotnie od dnia 1 stycznia 1997 r. – przyznaje się 2 punkty.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

W przypadku instrumentu adresowanego do rolników, jednym drobnym niedociągnięciem kryterium nr 1 jest jego niedostateczna przejrzystość. Wydaje się, iż sformułowanie go w postaci przedziałów, w przypadku których nie jest jednoznacznie wiadome, gdzie lokują się wartości graniczne (nawet, jeśli nie wpływa to ostatecznie na otrzymaną w ich ramach punktację) może konfundować potencjalnych wnioskodawców. Aby uniknąć niepotrzebnych dywagacji z ich strony, w ramach materiałów informacyjnych czy instrukcji – można zawrzeć informację, iż wartości graniczne liczby świń w stadzie otrzymają jednakową liczbę punktów bez względu na to, wg którego sposobu postępowania zostanie ona wyliczona.

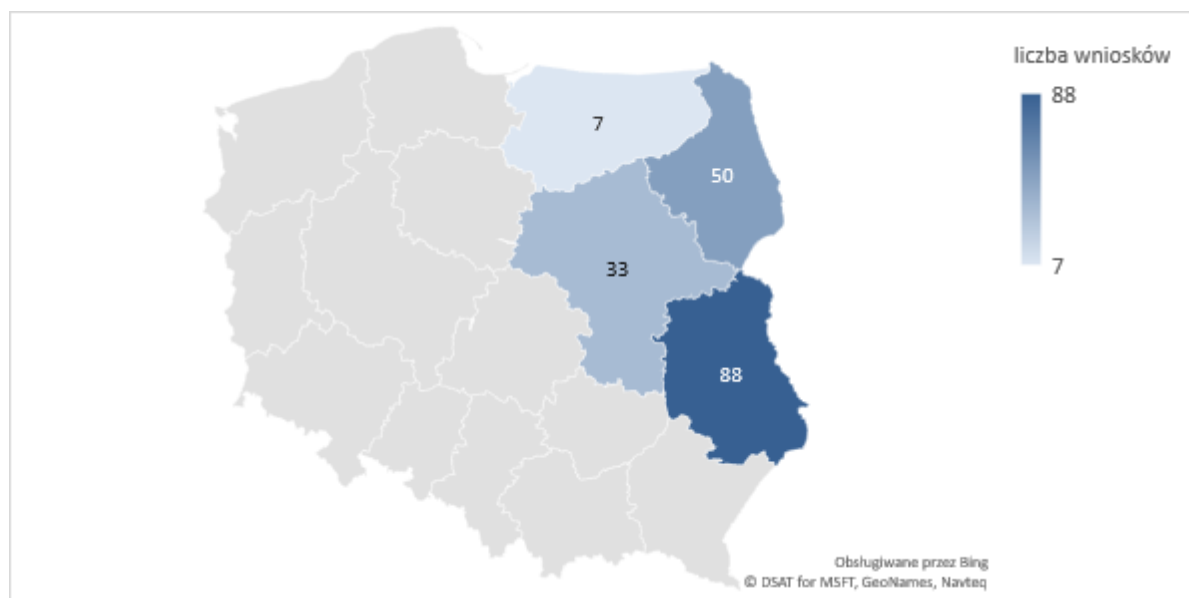
W odniesieniu do instrumentu adresowanego do spółek wodnych lub związków spółek wodnych, niespodziewanie pojawił się problem z mierzalnością kryterium nr 1. Choć sposób jego sformułowania i pierwotne ustalenia gwarantowały mierzalność, to praktyka oceny wniosków przez ARiMR wykazała, że nie zawsze dostępne są wymagane informacje. Ponieważ jednak problem ten nie wynika ze sposobu sformułowania kryterium, a co więcej – ono samo było konsultowane z potencjalnymi wnioskodawcami – bardziej niż na zmiany na poziomie rozporządzenia, warto położyć nacisk na stosowne działania informacyjne prowadzone z odpowiednim wyprzedzeniem względem naboru wniosków.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

§ 2. 1. Pomoc przyznaje się rolnikowi, o którym mowa w art. 18 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.2)), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1305/2013”: (...)

W ramach omawianego instrumentu ewaluatorowi przekazano dane z oceny 367 wniosków, z czego 189 nie miało przypisanego województwa, pozostałe wnioski pochodziły z czterech regionów. Najwięcej wniosków pochodziło z województwa lubelskiego (88), a najmniej z warmińsko-mazurskiego (7). Dane prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 8. Liczba wniosków w poszczególnych województwach

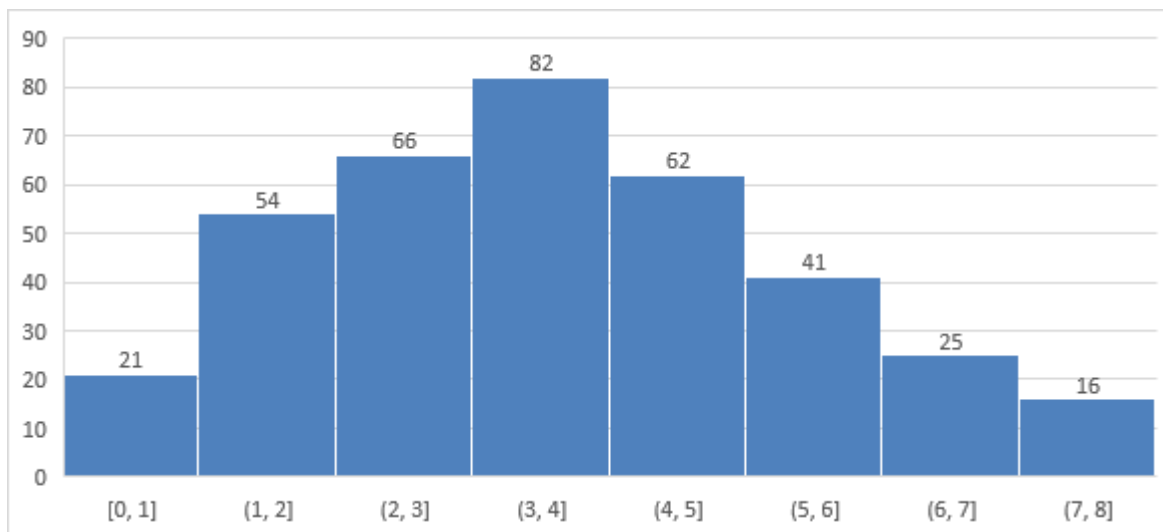

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Ze względu na szczątkowe informacje w zakresie regionu, z którego pochodzi wniosek, dalsze analizy przeprowadzono bez podziału na województwa.

W pierwszej kolejności analizie poddano rozkład wartości sumarycznej liczby punktów, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Rozkład z sumarycznej liczby punktów [próg dostępu – 2 pkt]¹⁰

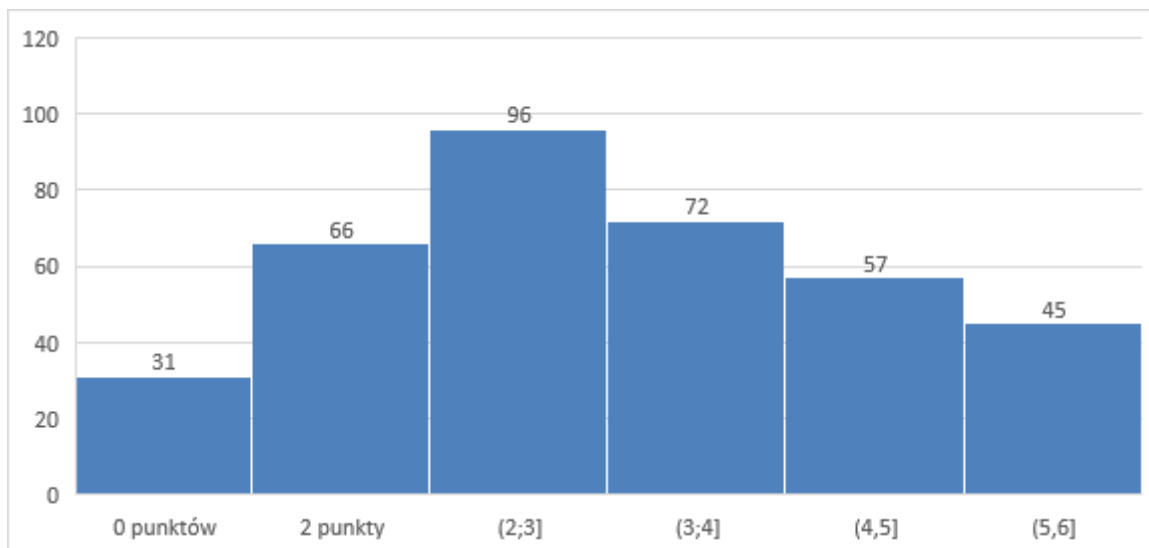
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wnioski otrzymywały głównie środkowe, a znacznie rzadziej – krańcowe wartości sumy punktów. Brak przewagi wniosków z wysoką lub niską punktacją świadczy pozytywnie o rozkładnie punktacji przewidzianej w ramach kryteriów i odpowiedniej trudności – kryteria nie były ani zbyt łatwe, ani zbyt trudne dla większości wnioskodawców.

Poniżej prezentujemy analizę dla poszczególnych kryteriów.

Kryterium 1: Punkty za **średnią liczbę świń w stadzie**

Wykres 9. Rozkład punktów w ramach kryterium 1

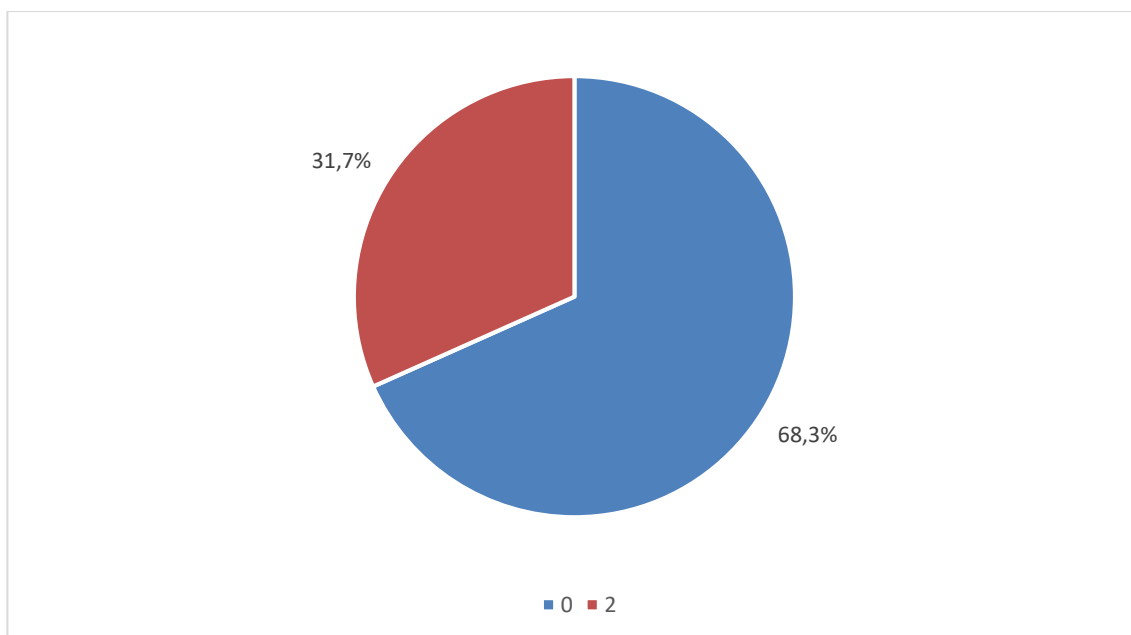
¹⁰ Oś X wskazuje sumaryczną liczbę punktów otrzymaną przez wnioski poddane ocenie, oś Y wskazuje na odsetek wniosków z daną liczbą punktów w ogólnej liczbie wniosków.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zauważyć należy, iż 31 wnioskodawców otrzymało zero punktów, a 66 minimalną liczbę punktów umożliwiającą uzyskanie dofinansowania – tj. 2 punkty. Rozkład w ramach kryterium zbliżony jest do rozkładu z sumarycznej liczby punktów. Ponownie zaobserwować można, iż wnioski otrzymywały głównie wartości środkowe, a rzadziej skrajnie wysokie lub niskie. Jednakże wykres ten jest bardziej spłaszczony, a więc ta dominacja wartości środkowych jest mniej znacząca.

Kryterium 2: **Operacja dotyczy utworzenia/zmodernizowania zadanej niecki do dezynfekcji**

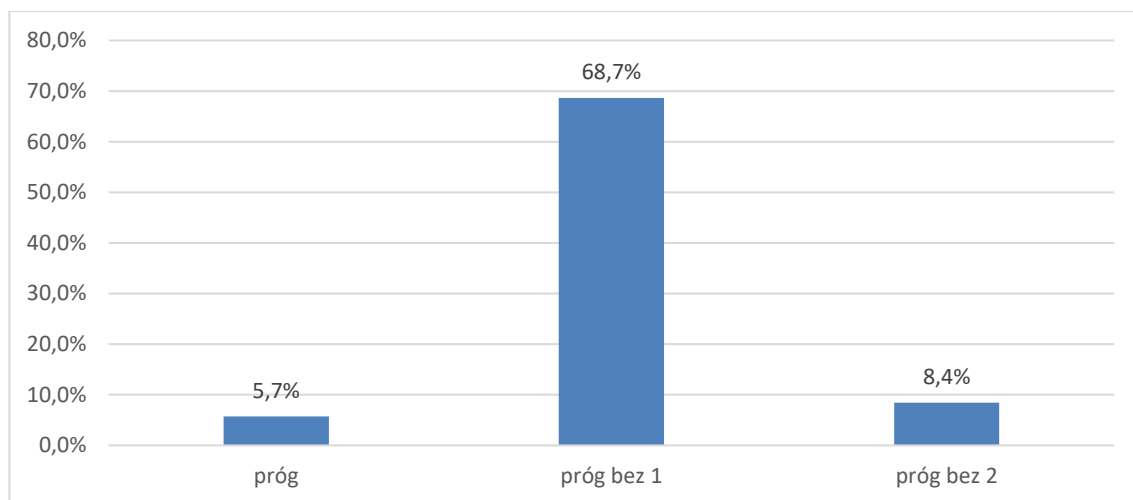
Wykres 10. Rozkład punktów w ramach kryterium 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach drugiego kryterium możliwe były do otrzymania jedynie dwie wartości punktowe: 0 lub 2. Większość wniosków (68,3%) otrzymała zero punktów. Z tego względu oraz faktu istnienia tylko dwóch kryterium w ramach analizowanego instrumentu, o przekroczeniu progu uprawniającego do otrzymania wsparcia decydowało przede wszystkim pierwsze kryterium.

Wykres 11. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Poniżej progu znalazło się zaledwie 5,7% wniosków. Rezygnacja z kryterium 2 podniosłaby ten odsetek jedynie do 8,4%. Brak kryterium 1 nie pozwoliłoby przekroczyć progu 68,7% wniosków.

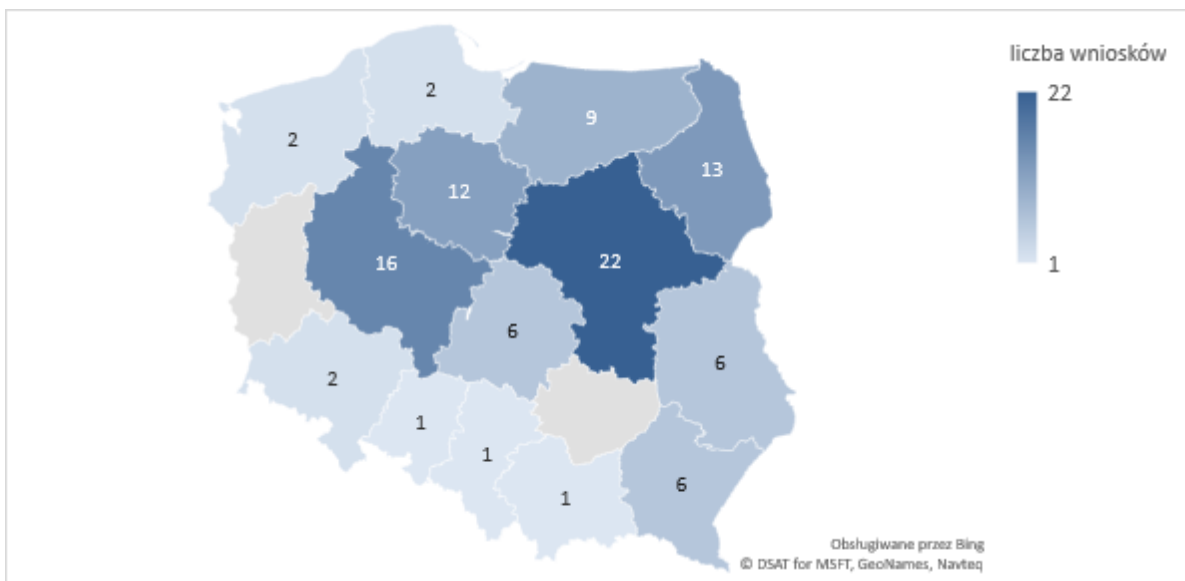
W opinii uczestników panelu eksperckiego powyższa sytuacja jest nieoptymalna. Właściciele niewielkich stad mogli *de facto* otrzymać dofinansowanie jedynie deklarując budowę niecki dezynfekcyjnej, co jednak nie zawsze było uzasadnione, a dodatkowo część z nich mogła już takową nieckę posiadać. Tymczasem operacje polegające na wykonaniu ogrodzenia chlewni postrzegane są jako potrzebne, potencjalnie wydatnie wpływające na poziom bezpieczeństwa sanitarnego. Tym samym – co zostało zasygnalizowane powyżej – sugeruje się przesunięcie progów w ramach kryterium nr 1 (tj. silnie rekomenduje się przyznawanie punktów już dla gospodarstw liczących 50 świń; pozostałe przedziały nie zostały jednoznacznie określone ani przez badanych przedstawicieli strony systemowej, ani ekspertów uczestniczących w panelu).

§ 3. 1. Pomoc przyznaje się spółce wodnej, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), lub związkowi takich spółek, jeżeli: (...)

Podobnie jak dla pierwszej grupy odbiorców wsparcia, również tutaj analizę rozpoczęto od przedstawienia liczby wniosków poddanych ocenie merytorycznej w ramach poszczególnych województw. Spojrzenie to pozwala z jednej strony dokonać rozpoznania w zakresie dotychczasowego zainteresowania wsparciem, ale również daje odniesienie dla dalszych analiz poczynionych na wartościach takich jak częstość czy średnia.

W tej grupie liczba złożonych wniosków, których ocena została przekazana ewaluatorowi, wynosi 164. Dane w podziale na województwo prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 9. Liczba wniosków w poszczególnych województwach

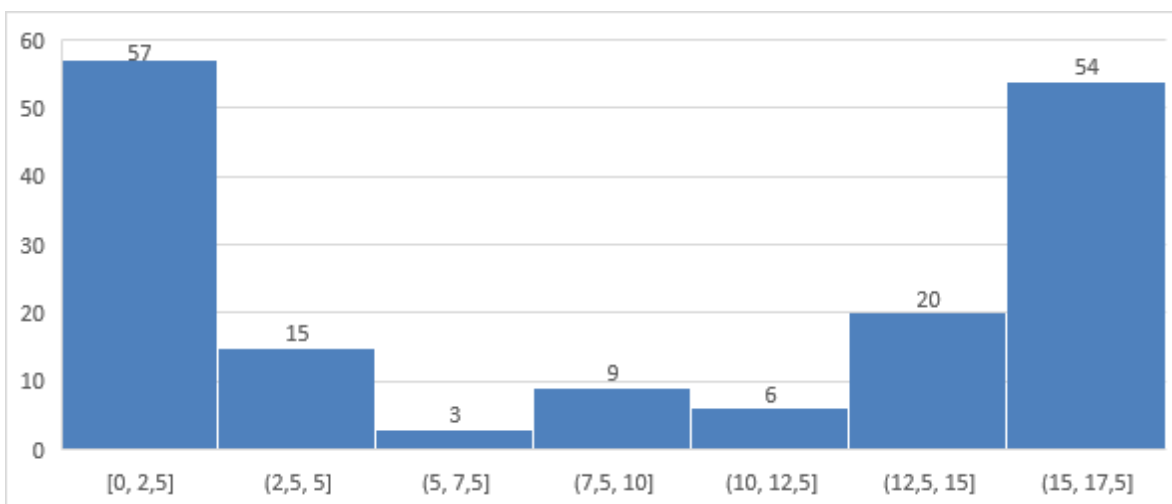

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Dla 65 wniosków brak jest informacji na temat województwa, dodatkowo tylko w 4 województwach liczba wniosków przekracza 10. W związku z tym nie prowadzono analiz w podziale na regiony.

Poniżej prezentujemy wykres przedstawiający rozkład łącznej liczby otrzymanych punktów.

Wykres 12. Rozkład z sumarycznej liczby punktów [próg dostępu – 2,5 pkt]¹¹

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

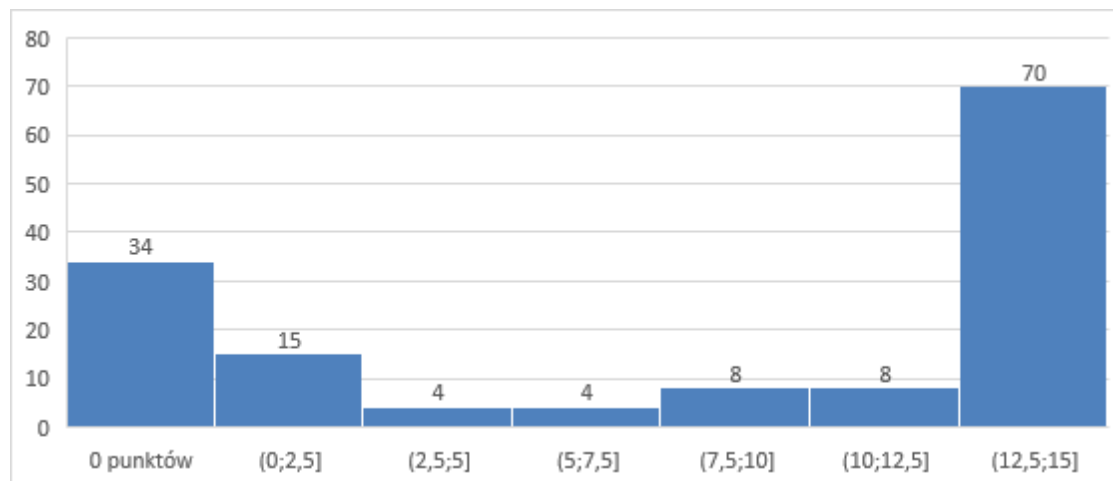
Wnioski otrzymywały przede wszystkim niską łączną punktacją (do 2,5 pkt.) bądź wysoką (>15). Rzadko osiągnięta punktacja była w środkowych możliwych wartościach. Świadczy o tym, iż kryteria były dosyć

¹¹ Oś X wskazuje sumaryczne liczby punktów otrzymane przez wnioski poddane ocenie, oś Y wskazuje na odsetek wniosków z daną liczbą punktów w ogólnej liczbie wniosków.

trudne (duży odsetek z niską liczbą punktów), ale jednocześnie ci, co byli w stanie uzyskać punkty, z łatwością uzyskiwali punktację wysoką.

Kryterium 1: **Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki albo związku**

Wykres 13. Rozkład punktów w ramach kryterium 1

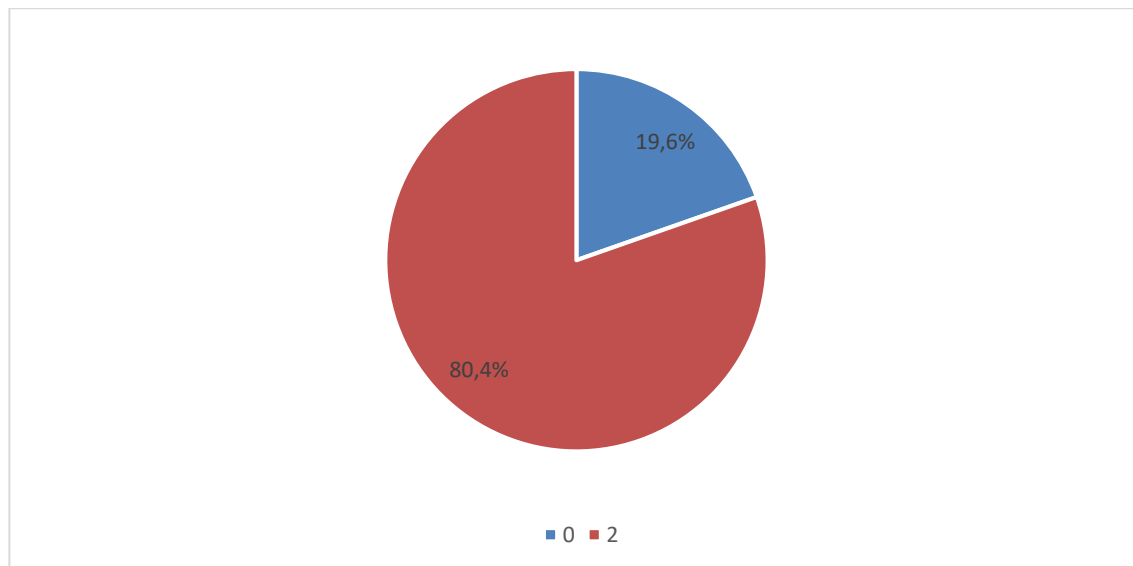

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium 1 niemal połowa wniosków otrzymała wysoką punktację. Jednocześnie 20% otrzymało zero punktów. Taki rozkład punktacji sugeruje potrzebę zmiany przedziałów uwzględnionych w kryterium 1. Przedziały powinny być zmodyfikowane w taki sposób, aby silniej rankingowały wnioski, zaś rozkład punktów powinien mieć bardziej regularny kształt. Z punktu widzenia statystycznej poprawności kryterium warto zatem a) obniżyć próg otrzymywania jakichkolwiek punktów poniżej 600ha, b) podwyższyć próg upoważniający do otrzymania 15 pkt w ramach kryterium nr 1, c) w wyniku dwóch pierwszych zmian powinno nastąpić większe zróżnicowanie punktacji otrzymywanej przez spółki wodne/związki spółek wodnych o powierzchni zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki albo związku sytuującej się gdzieś pomiędzy wartościami skrajnymi zapisanymi w kryteriach.

Kryterium 2: **Spółka/związek spółek wodnych działa na terenie gminy/gmin, która co najmniej dwukrotnie od 1 stycznia 1997 roku poszkodowanych przez powódzie lub deszcze nawalne**

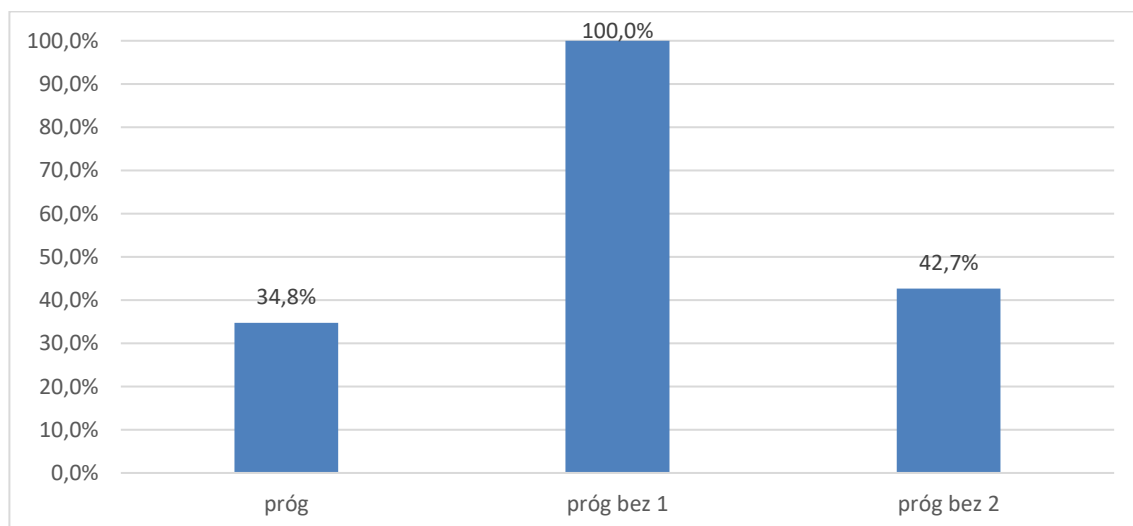
Wykres 14. Rozkład punktów w ramach kryterium 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium 2 zdecydowana większość (80,4%) wniosków otrzymała maksymalną liczbę 2 punktów. Jednocześnie minimalny próg uprawniający do otrzymania wsparcia wynosił 2,5 pkt., co powoduje, że usunięcie kryterium 1 skutkuje 100% wniosków poniżej progu. Nie oznacza to jednak braku wpływu kryterium 2 na przekroczenie minimum. 8% wniosków otrzymało niewiele punktów w kryterium 1 i próg przekroczyły dzięki kryterium 2.

Wykres 15. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach zrealizowanych wywiadów – indywidualnych i grupowego – oraz w toku panelu eksperckiego również poddawano ocenie kryteria wyboru w ramach typu operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”. Nie sformułowano zastrzeżeń w zakresie związku pomiędzy analizowanymi kryteriami a celem interwencji czy też jakością realizowanych przedsięwzięć (rozumianą jako przyczynianie się do realizacji celu szczegółowego 3B). Eksperti nie postulowali również zmiany katalogu kryteriów – rozumianej zarówno jako jego rozszerzenie, jak i zawężenie. Wskazywano, że mimo ich relatywnie niskiej liczby, zaproponowane kryteria trafnie ujmują istotę analizowanego typu operacji. W szczególności, przekłada się to na brak propozycji w zakresie kryteriów w większym stopniu uwzględniających specyfikę poszczególnych regionów. Zauważono, że jakkolwiek można wskazać województwa o silniejszym potencjale w zakresie hodowli trzody chlewnej czy też o odmiennym poziomie występowania ryzyk geomorfologicznych, to jednak obecnie sformułowane kryteria dobrze oddają to zróżnicowanie na poziomie poszczególnych składanych wniosków. Jedynym kryterium, które sformułowało poważne wątpliwości, jest kryterium nr 1 w ramach wsparcia adresowanego do rolników. Wskazywano, iż konieczne jest obniżenie progu umożliwiającego otrzymanie punktów w ramach tego kryterium w taki sposób, aby wsparcie na wykonanie ogrodzenia chlewni było możliwe również dla podmiotów o mniejszych stadach bez konieczności deklarowania budowy/modernizacji niecki dezynfekcyjnej.

5.3. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000

W ramach typu operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000” pomoc, adresowana do rolników gospodarujących na obszarach Natura 2000, przybiera postać wsparcia na realizację inwestycji związanych z rolniczym wykorzystaniem łąk i pastwisk oraz produkcją zwierzęcą, w zakresie zwierząt trawożernych. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 4A. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 30 punktów. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowemu zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.3.):**

Tabela 6. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym powierzchnia trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 jest:</p> <p>a) nie większa niż 100 ha – przyznaje się tyle punktów, ile stanowi iloczyn liczby 1 i wyrażonej w hektarach powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa,</p> <p>b) większa niż 100 ha – przyznaje się punkty według wzoru:</p> $L = 99,15 + \frac{P * 10}{1175}$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>P – oznacza wyrażoną w hektarach powierzchnię trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa;</p>
2	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie wyznaczenia trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym (Dz. U. poz. 348 oraz z 2016 r. poz. 313), zwanych dalej „trwałymi użytkami zielonymi wartościowymi pod względem środowiskowym”, w odniesieniu do powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wynosi:</p> <p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 75% – przyznaje się punkty według wzoru:</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	$L = 10 + \frac{U - 30\%}{45\%} * 20$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>U – stanowi iloraz powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym wchodzących w skład gospodarstwa i powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa, wyrażony w %,</p> <p>c) powyżej 75% – przyznaje się 30 punktów;</p>
3	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 wchodzących w skład gospodarstwa wynosi:</p> <p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 20 punktów,</p> <p>c) powyżej 60% – przyznaje się 30 punktów;</p>
4	<p>operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi, jakie wynikają dla danego gospodarstwa z planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 – przyznaje się 20 punktów;</p>
5	<p>operacja jest realizowana przez młodego rolnika – przyznaje się 20 punktów.</p>

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹²

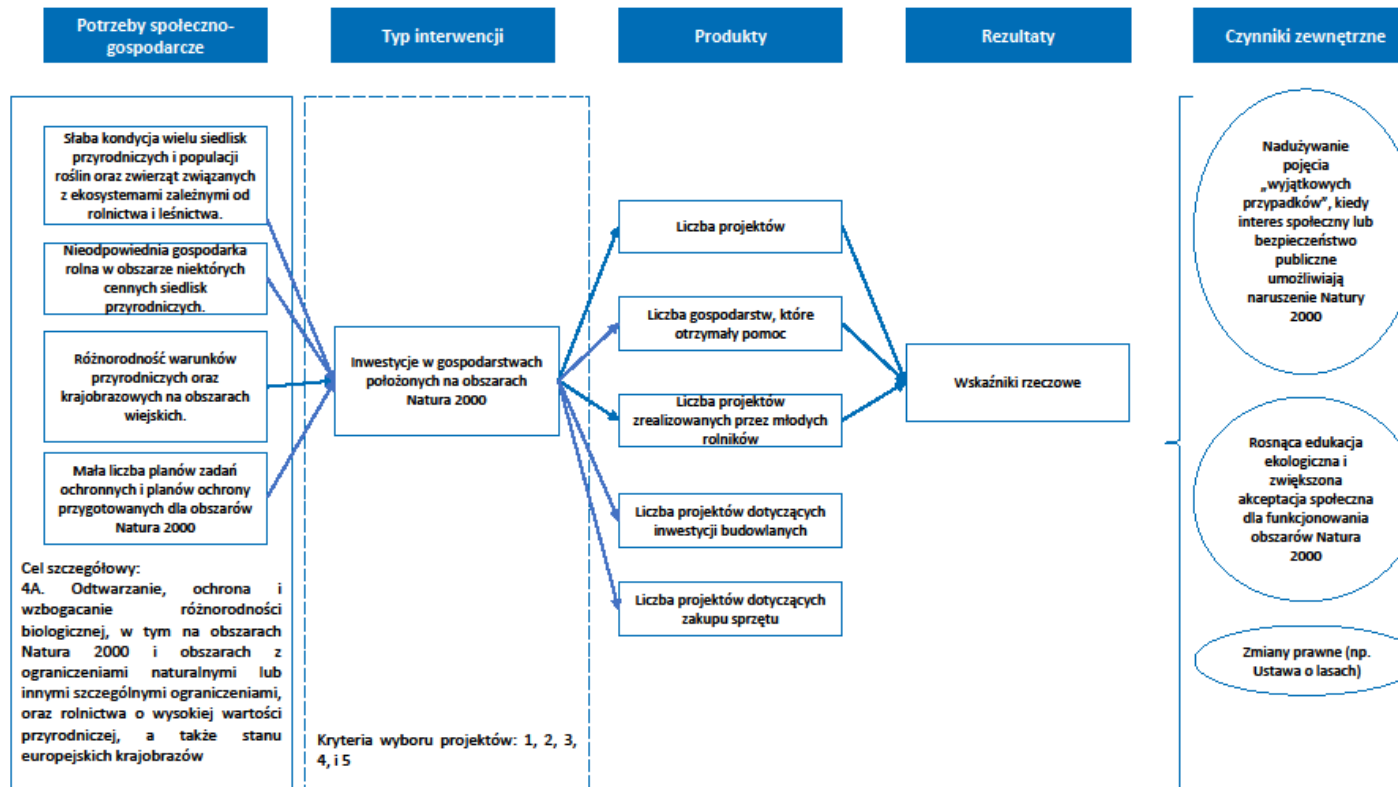
Kryteria wyboru projektów nr 1, 2 i 4 są silnie powiązane z celem szczegółowym 4A oraz specyfiką typu operacji. Kryterium nr 3 również wykazuje taki związek, aczkolwiek mniej silny – z punktu widzenia realizacji celu szczegółowego 4A struktura powierzchni użytków rolnych danego gospodarstwa jest w ograniczonym stopniu istotna; kluczowe są obszary Natura 2000, na których realizowana ma być operacja. Wydaje się jednak, iż kryterium ma za zadanie wspierać podmioty o relatywnie trudniejszej sytuacji gospodarowania, które bez ew. wsparcia mogłyby go zaniechać – stąd związek z celem szczegółowym. Wykonawca sugeruje rozważenie zmniejszenia maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia w ramach tegoż kryterium (tak, aby nie było możliwe uzyskanie minimum upoważniającego do wsparcia wyłącznie w oparciu o to jedno kryterium – np. do 20 punktów). Ponadto, w toku badania pojawiły się głosy, iż kryterium nr 4 może być niezależne od starań wnioskodawcy, jeżeli nie ustanowiono

¹² W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Inwestycji w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 z celem szczegółowym 4A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla obszaru Natura 2000, na którym znajduje się jego gospodarstwo. Zdaniem Wykonawcy, samo w sobie nie stanowi to jednak przesłanki do orzekania o wadliwości kryterium – w obecnej formie wspiera ono realizację przedsięwzięć tam, gdzie jest to trudniejsze z uwagi na dodatkowe obwarowania środowiskowe. Warto również zauważyć, iż wszystkie te kryteria (tj. 1-4) wprost wiążą się z celem szczegółowym dot. środowiska, a w dłuższej perspektywie czasowej, w sposób pośredni – również z celem przekrojowym dot. klimatu. Kryterium nr 5 nie wiąże się natomiast ani z celem szczegółowym 4A, ani z celami przekrojowymi. Nie wydaje się, aby wiek wnioskodawcy miał jakikolwiek związek z realizacją projektu wysokiej jakości. Z tego względu rekomendujemy usunięcie tego kryterium, a jeśli nie jest to możliwe – zmniejszenia możliwości do zdobycia w jego ramach liczby punktów¹³.

¹³ W toku badania MRiRW przekazało informację, iż podjęto działania w kierunku usunięcia tego kryterium, jednakowoż ewaluacji poddane zostały kryteria w ich oficjalnym brzmieniu na moment realizacji badania oraz względem nich zaproponowano stosowne rekomendacje.

Rysunek 10. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym powierzchnia trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 jest:</p> <p>a) nie większa niż 100 ha – przyznaje się tyle punktów, ile stanowi iloczyn liczby 1 i wyrażonej w hektarach powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa,</p> <p>b) większa niż 100 ha – przyznaje się punkty według wzoru:</p> $L = 99,15 + \frac{P * 10}{1175}$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>P – oznacza wyrażoną w hektarach powierzchnię trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa;</p>	+	+	-	+	+	<p>W swoim brzmieniu oraz stojących za nim założeniach oceniane kryterium jest wzorcowe. Niemniej, ARiMR zwraca uwagę na problem z mierzalnością kryterium polegający na trudnościach w przekazywaniu stosownych danych przez RDOŚ. Specyficznym problemem z mierzalnością – rozumianą w tym kontekście jako możliwość oszacowania uzyskanych punktów przez potencjalnych wnioskodawców przed złożeniem wniosku – jest również dokonywanie zmian w obszarze Natury 2000 w okresie od informacji o naborze do dnia składania wniosków.</p>	<p>Obie kwestie leżą poza zakresem oddziaływania IZ i IP PROW 2014-2020, w związku z powyższym niemożliwe jest formułowanie rekomendacji adresowanych do instytucji systemu programowania i wdrażania PROW 2014-2020.</p>
2	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie wyznaczenia trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym (Dz. U. poz. 348 oraz z 2016 r. poz. 313),</p>	+	-	-	+	+	<p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ. Dodatkowo, problematyczne wydaje się brzmienie pkt 1 w ramach kryterium. W obecnym brzmieniu budzi ono mylne przekonanie, iż chodzi o przedział do 30%. Taka obserwacja została</p>	<p>Rekomendowane jest przeformułowanie kryterium w taki sposób, aby wyeliminować pkt 1, zaś całość ująć w postaci jednego wzoru matematycznego. Warto zauważyć, iż wzór sformułowany w pkt. b dla 30% -</p>

¹⁴ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>zwanych dalej „trwałymi użytkami zielonymi wartościowymi pod względem środowiskowym”, w odniesieniu do powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wynosi:</p> <p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 75% – przyznaje się punkty według wzoru:</p> $L = 10 + \frac{U - 30\%}{45\%} * 20$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>U – stanowi iloraz powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym wchodzących w skład gospodarstwa i powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa, wyrażony w %,</p> <p>c) powyżej 75% – przyznaje się 30 punktów;</p>						<p>sformułowana przez potencjalnych wnioskodawców, przedstawiciela ARiMR (który odwołał również do FAQ na stronie Agencji, gdzie kwestia ta jest poruszana), stanowi także odczucie wykonawcy oraz uczestników panelu eksperckiego.</p>	<p>przyjmuje wartość 10 punktów z oceny. W związku z powyższym, najwygodniejsze wydaje się usunięcie pkt a oraz przeformułowanie b na „30% i powyżej, ale nie więcej niż 75%”</p>
3	<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 wchodzących w skład gospodarstwa wynosi:</p>	+	-	-	+	+	<p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ.</p> <p>Problematyczne wydaje się brzmienie pkt 1 w ramach kryterium. W obecnym brzmieniu budzi ono mylne przekonanie, iż chodzi o przedział do 30%. Taka obserwacja została sformułowana przez potencjalnych wnioskodawców, przedstawiciela ARiMR (który odwołał również do FAQ na stronie</p>	<p>Rekomenduje się przeformułowanie kryterium w taki sposób, aby wyeliminować pkt a, zaś pkt b sformułować w postaci wzoru matematycznego analogicznie jak w kryterium nr 2. Co istotne, zwiększy to zakres możliwych wartości punktacji otrzymywanej przez wnioskodawców w ramach kryterium nr 3.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 20 punktów,</p> <p>c) powyżej 60% – przyznaje się 30 punktów;</p>						Agencji, gdzie kwestia ta jest poruszana), stanowi także odczucie wykonawcy oraz uczestników panelu eksperckiego.	
4	<p>operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi, jakie wynikają dla danego gospodarstwa z planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 – przyznaje się 20 punktów;</p>	-	+	-	-	+	<p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ.</p> <p>ARiMR wskazuje, iż niekiedy określenie przypisywania danego elementu inwestycji do realizacji zadań wynikających z planu zadań ochronnych/planu ochrony ustanowionego dla danego obszaru bywa uznaniowe, jeżeli związek ten nie jest oczywisty – i może zależeć od opinii konkretnego eksperta oceniającego wnioski.</p> <p>Problematyczne może być również wymaganie inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi – nie wszystkie plany posiadają działania fakultatywne, w związku z czym warunek ten nie może być w niektórych przypadkach spełniony. Podejście Agencji do takich przypadków musiało</p>	<p>Rekomenduje się tzw. kalibrację ekspertów oceniających wnioski w celu wypracowania wspólnego podejścia do oceny przypisania danego elementu inwestycji do realizacji zadań wynikających ze stosownego planu. Równocześnie, docelowo warto rozważyć opracowanie listy stanowiącej załącznik do rozporządzenia, która określałaby, jakie maszyny i in. elementy inwestycyjne mogą zostać uznane za wpisujące się w określone, najczęściej spotykane zalecenia.</p> <p>Rekomenduje się przeformułowanie kryterium wg wzoru: „operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi (jeśli działania fakultatywne ujęto w planie)...”.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
							zostać wypracowane i obecnie FAQ na stronie wskazuje, iż w tej sytuacji do otrzymania punktów wystarczają działania obligatoryjne. Z wywiadu wynika, iż w praktyce mogło być stosowane (a następnie dopiero weryfikowane) odmienne podejście.	
5	operacja jest realizowana przez młodego rolnika – przyznaje się 20 punktów.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

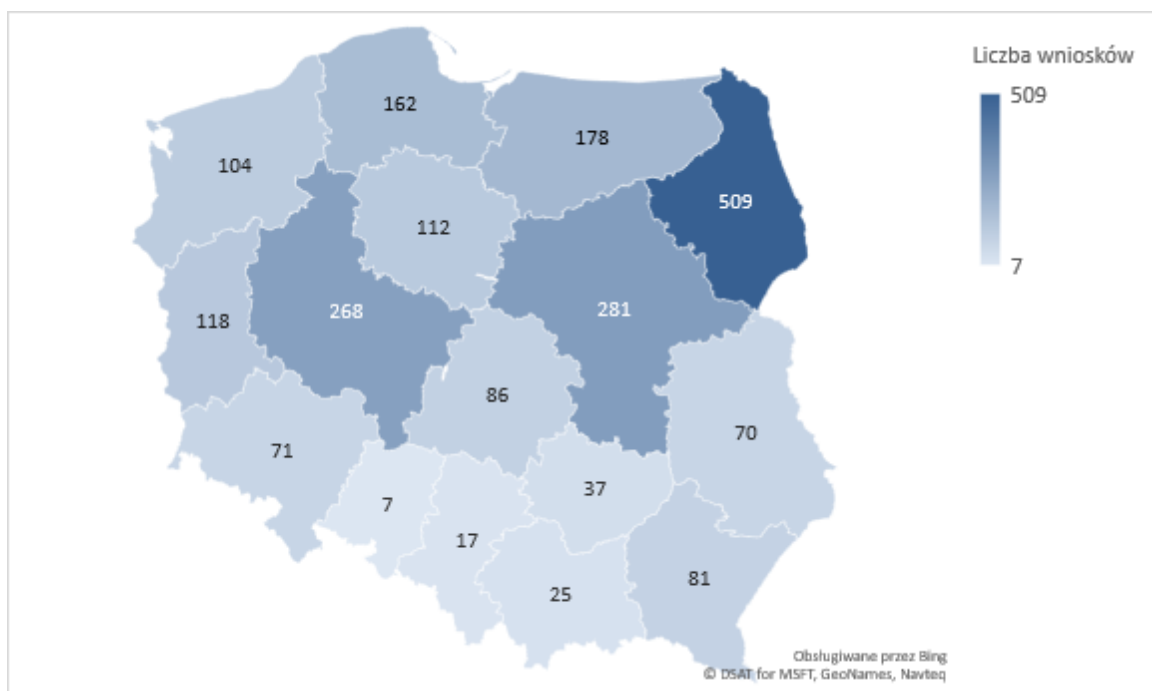
W przypadku typu operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000” można zaobserwować ciekawe zjawisko – formalnie kryteria te wydawałyby się spełniać większość głównych stawianych przed nimi postulatów. Są sformułowane precyzyjnie i rzetelnie, przez co same w sobie zasługują na dość pozytywną ocenę. Jedyne zarzut, jaki można sformułować względem nich samych, to mylące potencjalnych wnioskodawców pkt. a w kryteriach nr 2 i 3. Dużo problemów związanych z ich mierzalnością stanowi pochodną niedoskonałości systemu na innych jego etapach – przekazywania danych z RDOŚ do ARiMR, braku wystandaryzowania powstających planów zadań ochronnych/planów ochrony. Czasami również pozostawienie wymaganej elastyczności (por. kryterium nr 4) stanowi wyzwanie dla zapewnienia mierzalności i rzetelności. W powyższej tabeli zaproponowano działania zaradcze, które mogą zmniejszyć ryzyko występowania pewnych negatywnych zjawisk, aczkolwiek również nie są w stanie ich wyeliminować – stanowią one pochodną o wiele większej liczby przyczyn niż tylko te leżące w zakresie kontroli IZ i IP PROW 2014-2020.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Podobnie jak w poprzednich instrumentach, analizę rozpoczęto od sprawdzenia liczby składanych wniosków w tym w podziale na województwa. Działanie to miało na celu weryfikację możliwości prowadzenia analiz na poziomie regionów oraz ogólnego zainteresowania wsparciem w ramach tego instrumentu.

Ewaluator otrzymał dane z oceny 2193 wniosków. Najwięcej wniosków złożono w województwie podlaskim (509), a najmniej w opolskim (7). Dane szczegółowe prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 11. Liczba wniosków w poszczególnych województwach

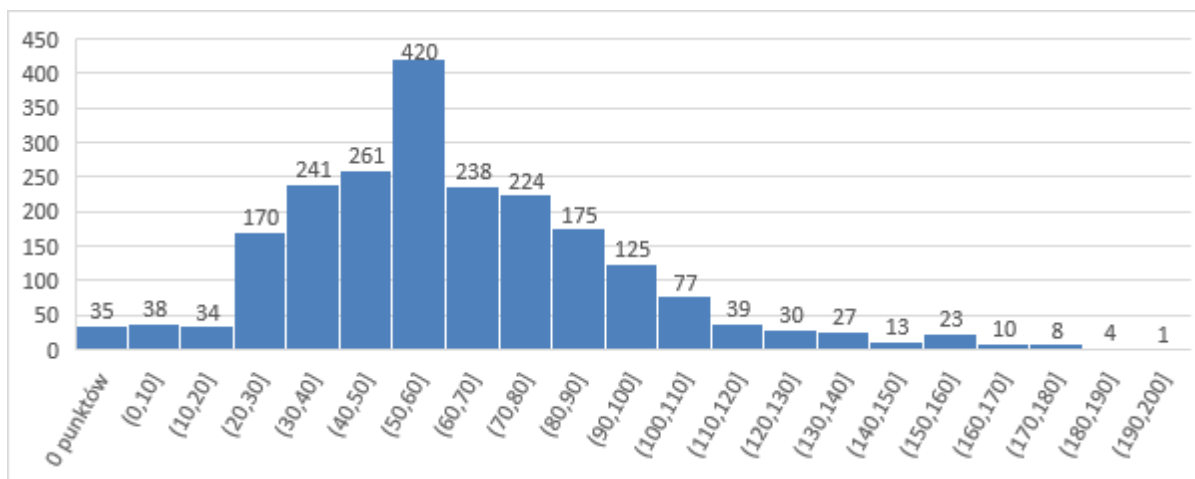
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Dla 68 wniosków nie przypisano województwa w bazach, którymi dysponował ewaluator.

Liczebność wniosków w poszczególnych regionach pozwala na prowadzenie analiz w podziale na województwa. Jedynie w opolskim liczba wniosków nie przekroczyła 10.

W kolejnym kroku zweryfikowano rozkład z sumarycznej liczby punktów, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 16. Rozkład z sumarycznej liczby punktów [próg dostępu – 30 pkt]¹⁵

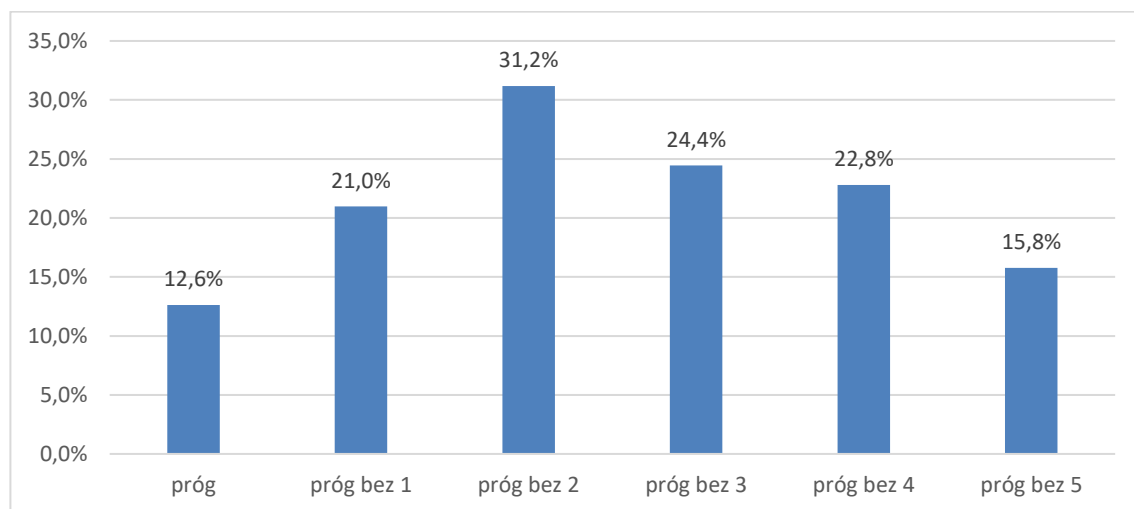
¹⁵ Oś X wskazuje sumaryczne liczby punktów otrzymane przez wnioski poddane ocenie, oś Y wskazuje na odsetek wniosków z daną liczbą punktów w ogólnej liczbie wniosków.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wyniki skrajne osiągnęte były sporadycznie, większość wniosków zebrała punktację o wartościach środkowych, lecz zbliżonych do lewego krańca, co świadczy o stosunkowo trudnych kryteriach. 35 wniosków otrzymało zero punktów. Jak prezentuje poniższy wykres, 12,6% wniosków znalazło się poniżej progu (<30 punktów) uprawniającego do otrzymania wsparcia. Ogółem, otrzymany rozkład punktów – oceniany z perspektywy jego właściwości statystycznych – jawi się pozytywnie; widoczna jest dominacja wartości centralnych przy ograniczonym udziale punktacji skrajnych – bardzo niskich albo wysokich.

Wykres poniżej prezentuje również, jak na przekroczenie progu wpływały poszczególne kryteria.

Wykres 17. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego

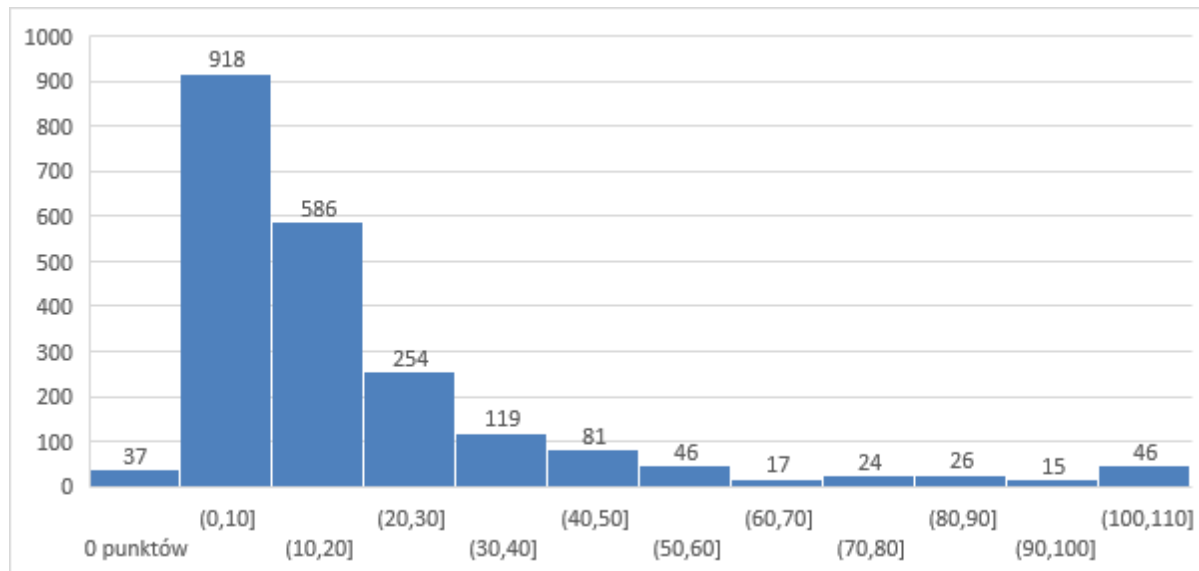
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najsilniej na przekroczenie progu wpływało kryterium 2, bez którego 31,2% wniosków znalazłoby się poniżej obecnie ustalonego minimum. Najmniejszy wpływ miało kryterium (15,8%), jedynie 3,2 punktów procentowych wniosków więcej znalazłoby się poniżej progu niż znalazło się przy uwzględnieniu wszystkich kryteriów. Ogółem, w opinii wykonawcy oraz uczestników panelu ekspertów, rozkład taki stanowi o proporcjonalności systemu kryteriów wyboru. Należy zauważyć, iż choć wszystkie kryteria mają wpływ na przekraczanie progu punktowego upoważniającego do otrzymania dofinansowania, to jednak znaczenie żadnego z nich nie jest krytyczne.

Poniżej zaprezentowano analizy dla poszczególnych kryteriów, również w podziale na województwa.

Kryterium 1: Punkty za powierzchnie TUZ na obszarze Natura 2000 w gospodarstwie

Wykres 18. Rozkład punktów w ramach kryterium 1

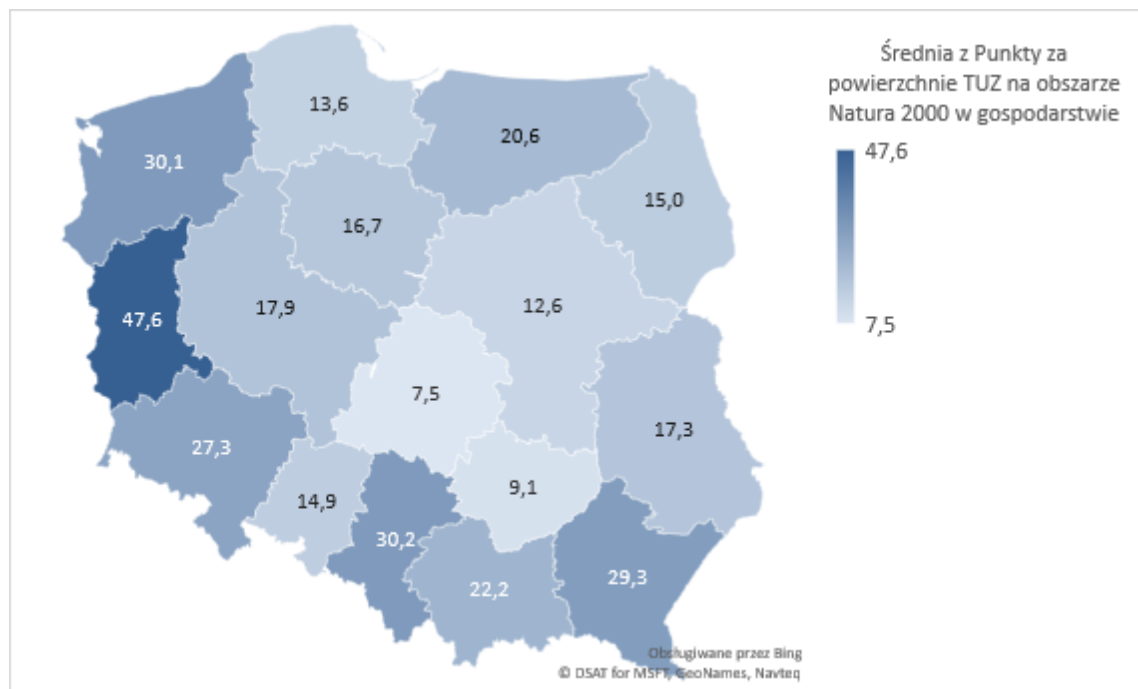

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium okazało się bardzo trudne do spełnienia. Pomimo, że zaledwie 37 wniosków otrzymało zero punktów, to niemal połowa nie przekroczyła 10 punktów, a ponad 80% otrzymało nie więcej niż 30 punktów. Równocześnie, kryterium to jest niezwykle ważne z punktu widzenia wpisywania się w cel szczegółowy oraz z perspektywy ogólnych założeń omawianej interwencji. W ocenie reprezentanta ARiMR było ono wręcz kluczowe, dużą rolę przypisywali mu też eksperci uczestniczący w panelu. Wydaje się więc, iż należy je utrzymać w obecnym kształcie.

Wyniki w podziale na województwa przedstawiono za pomocą średniej liczby punktów otrzymanych w ramach tego kryterium. Liczba różnych osiągniętych wartości punktów jest tak duża, że nie jest możliwe przygotowanie wykresu słupkowego, jak miało to miejsce dla większości kryteriów dotychczas.

Rysunek 12. Kryterium 1 – średnia liczba punktów w poszczególnych województwach

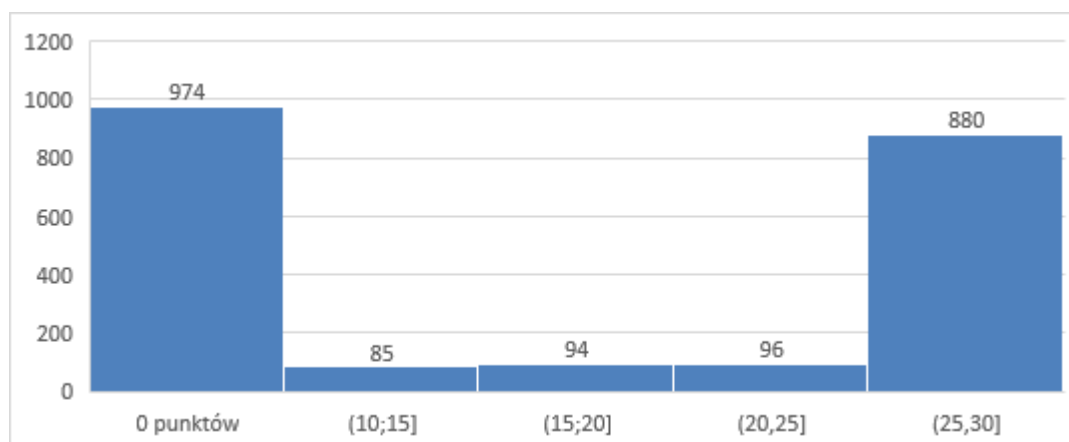

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najwyższą średnią odnotowano w województwie lubuskim (47,6), a najniższą w województwie łódzkim (7,5). Średnia dla poszczególnych województw jest więc bardzo mocno zróżnicowana. Warto zauważyć, iż stanowi ona pochodną m.in. zróżnicowanego położenia samych obszarów Natura 2000 (można wskazać regiony z większą ich powierzchnią oraz takie, gdzie jest ich odpowiednio mniej), a także ogólnej struktury agrarnej. W toku badań jakościowych pojawił się wniosek, iż w ten sposób – bez wprowadzania żadnego dodatkowego, dedykowanego kryterium – ujmowana jest (a zarazem, przejawia się w otrzymanych ocenach) specyfika poszczególnych regionów.

Kryterium 2: Punkty za udział TUZ wartościowych pod względem środowiskowym, w odniesieniu do powierzchni TUZ na obszarze Natura 2000 w gospodarstwie

Wykres 19. Rozkład punktów w ramach kryterium 2

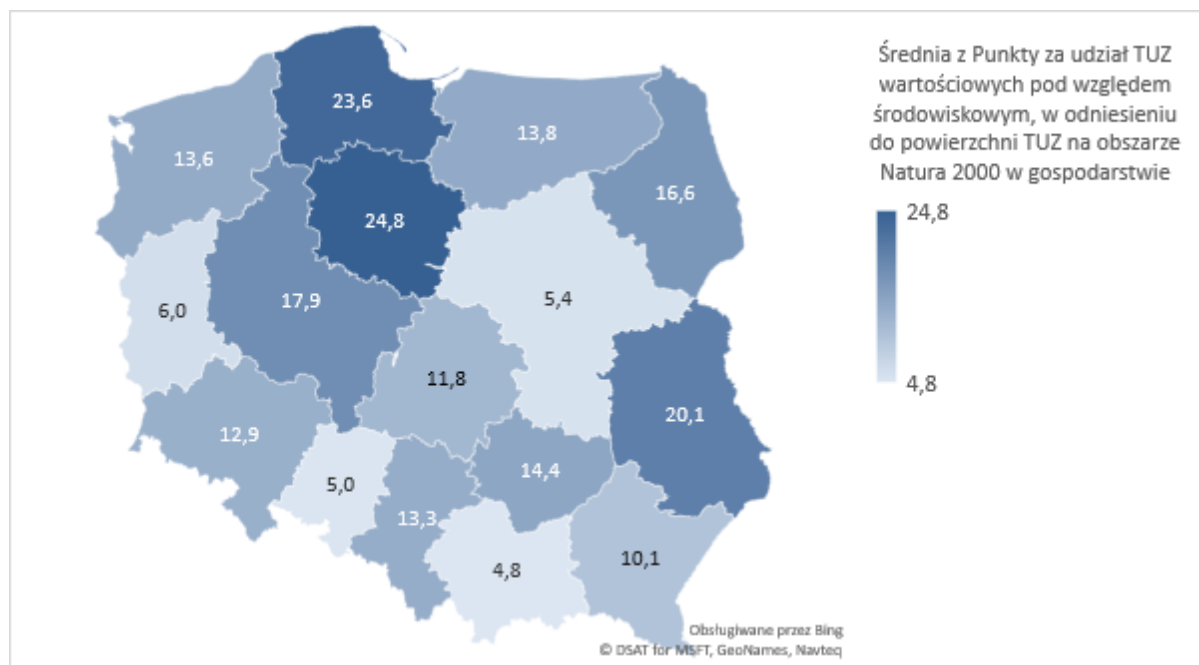

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium sformułowano tak, iż większość wniosków albo otrzymała w jego ramach zero punktów (46%), albo liczbę punktów bliską lub równą maksimum (41%). W toku panelu ekspertów pojawił się postulat, iż być może – aby bardziej zróżnicować oceny otrzymane w ramach kryterium – z jednej strony można obniżyć próg umożliwiający uzyskanie jakichkolwiek punktów w ramach omawianego kryterium, a z drugiej – zwiększyć odsetek uprawniający do uzyskania 30 pkt. Dzięki temu powinna spaść liczba wniosków otrzymujących oceny skrajne, zwiększyć się zaś udział tych o zróżnicowanej ocenie w ramach wartości pośredniej otrzymanej punktacji.

Podobnie jak dla poprzedniego kryterium, zbyt duża liczba przyjmowanych wartości punktowych uniemożliwiła przedstawienie wyników na wykresie słupkowym. Wykorzystano więc wartość średniej dla porównania regionów.

Rysunek 13. Kryterium 2 – średnia liczba punktów w poszczególnych województwach

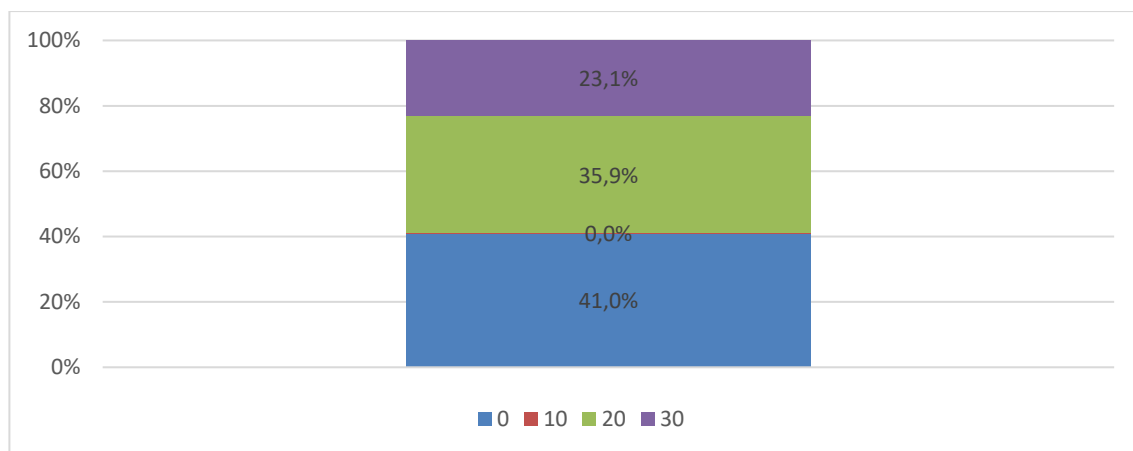
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Również tutaj średnia w poszczególnych województwach jest mocno zróżnicowana, od najwyższej w województwie kujawsko-pomorskim (24,8), do najniższej w województwie śląskim (4,8). Podobnie jak w przypadku kryterium nr 1, taki rozkład punktacji stanowi pochodną rozmieszczenia krajowego obszarów Natura 2000, TUZ oraz TUZ wartościowych pod względem środowiskowym. Oznacza to zatem, iż sam w sobie rozkład ten nie jest kontrowersyjny oraz nie wymusza zmian w kryteriach.

Kryterium 3: Punkty za udział TUZ na obszarze Natura 2000, w odniesieniu do łącznej powierzchni UR wchodzących w skład gospodarstwa

Poniższy wykres prezentuje rozkład liczby punktów w ramach kryterium 3. Najwięcej wniosków otrzymało zero punktów (41%). Kryterium dobrze różnicuje wnioski, poszczególne możliwe do zdobycia wartości punktowe otrzymał istotny odsetek wniosków. Jedynie niemal brak wniosków z liczbą punktów równą 10 (jeden taki wniosek).

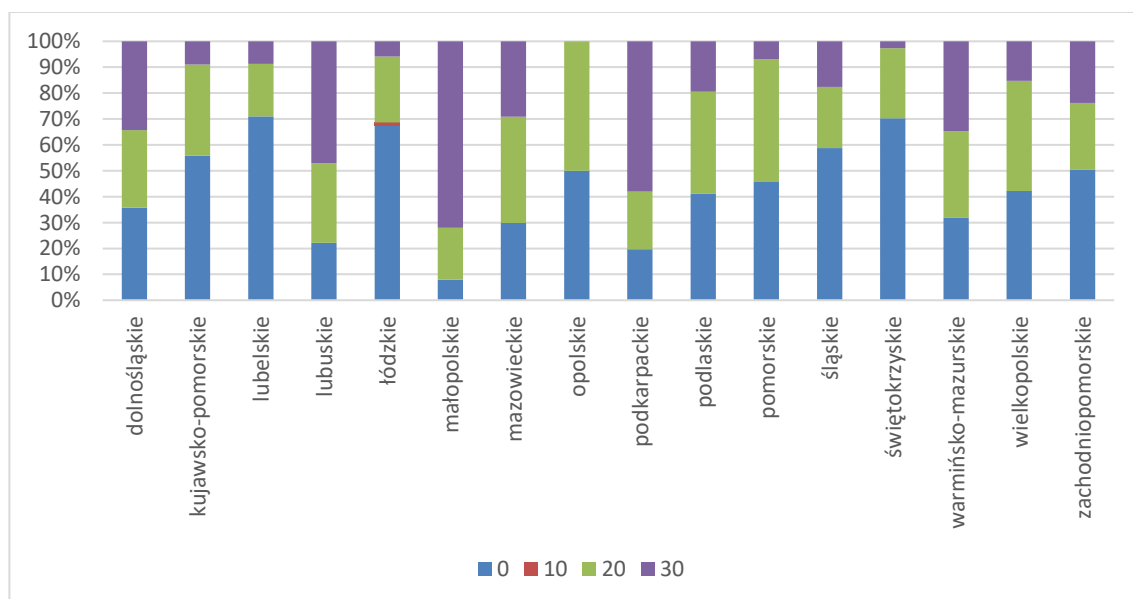
Wykres 20. Rozkład punktów w ramach kryterium 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Na kolejnym wykresie przedstawiono dane w podziale na województwo.

Wykres 21. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

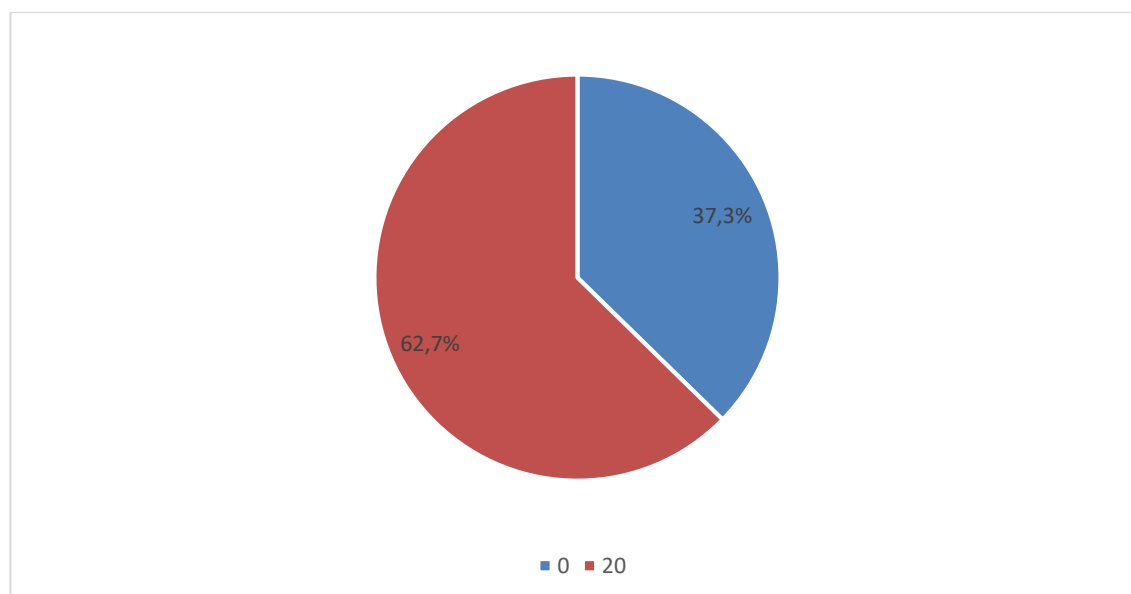
Różnice między województwami są bardzo wyraźne. Odsetek wniosków z zerową punktacją waha się od 8% (małopolskie) do 70% (świętokrzyskie). Analogicznie, jest to związane ze strukturą gospodarstw oraz zlokalizowaniem obszarów Natura 2000. Punkty w ramach omawianego kryterium otrzymywano co do zasady tam, gdzie udział TUZ na Naturze 2000 względem łącznej powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa był wysoki. Inaczej niż w kryterium nr 1, nie oznacza to zatem, iż w ujęciu obiektywnym obszar TUZ na Naturze 2000 musiał być duży, a jedynie musiał stanowić wysoki odsetek ziem posiadanych przez wnioskodawcę. W przypadku rozdrobnionych gospodarstw położonych na cennych przyrodniczo obszarach podkarpacia, małopolski i in. mogły to być proporcje typu 2ha do 2,5ha itd. – które już umożliwiały uzyskanie maksymalnej punktacji w ramach kryterium nr 3. Taki stan

rzeczy budzi dwojakie interpretacje. Strona systemowa reprezentowana przez ARiMR sugerowałaby raczej możliwość otrzymywania punktów w ramach danego kryterium dopiero powyżej określonej wielkości TUZ na Naturze 2000, wskazując na brak stymulacji do przewyższania rozdrobnienia agrarnego przy obecnym kształcie kryterium. Eksperti uczestniczący w panelu skłaniali się raczej do zmniejszenia punktacji możliwej do zdobycia w ramach kryterium (aby nie było możliwe przekroczenie progu upoważniającego do wsparcia wyłącznie dzięki niemu) przy równoczesnym zachowaniu kształtu samego kryterium. Akcentowali, iż konieczne jest wspieranie małych podmiotów o trudnych warunkach gospodarowania, gdyż po pierwsze łatwo w nich o zarzucenie rolnictwa, a dodatkowo – są bardzo ważne z punktu widzenia budowania lokalnej specyfiki rolniczo-folklorystycznej.

Kryterium 4: Punkty za realizację inwestycji ściśle związanych z wymogami, jakie wynikają dla danego gospodarstwa z planu zadań ochronnych lub planu ochrony wyznaczonego dla danego obszaru Natura 2000

W ramach kryterium kolejnego możliwe były do osiągnięcia dwie wartości punktowe – 0 punktów i 20 punktów. Rozkład liczby punktów prezentuje poniższy wykres.

Wykres 22. Rozkład punktów w ramach kryterium 4

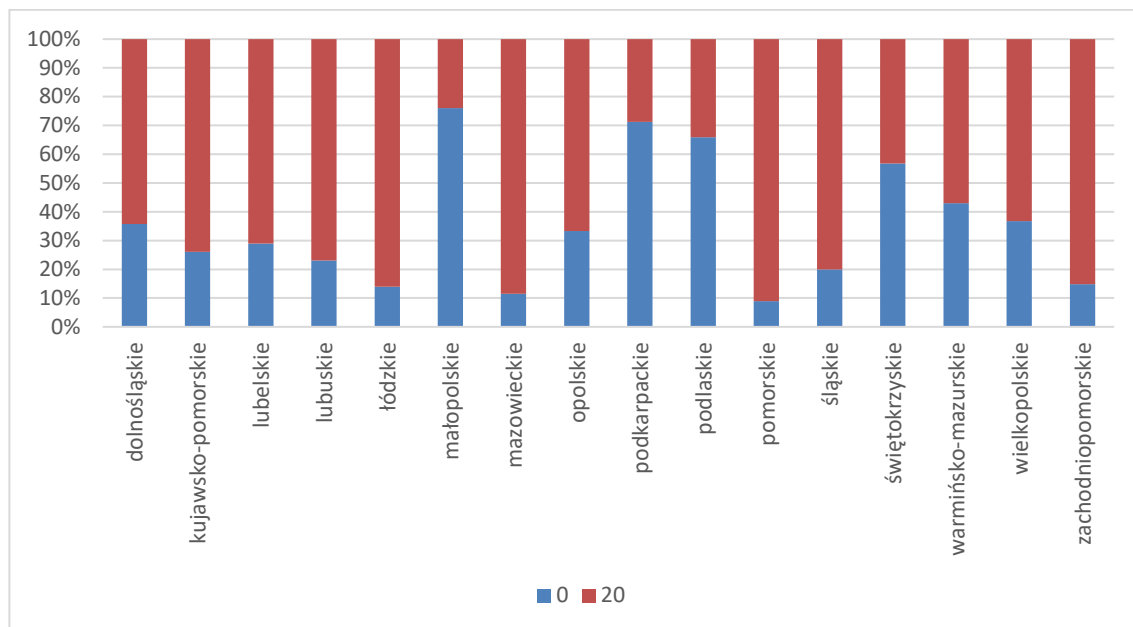

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Poniżej zaprezentowano dane w podziale na województwa. Rozkład w poszczególnych regionach wyraźnie jest zróżnicowany. W województwie pomorskim odsetek wniosków z zerową punktacją nie przekracza 9%, podczas gdy w województwie małopolskim sięga 76%. Warto zastrzec, iż kryterium to bezpośrednio odwołuje się do faktu ustanowienia planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, na co sam wnioskodawca nie ma bezpośredniego wpływu (analogicznie jak na fakt, czy plan ten posiada jedynie zadania obligatoryjne, czy obligatoryjne i fakultatywne). W przypadku, gdy plan nie został utworzony, pomimo dołożenia wszelkich starań nie ma możliwości uzyskania punktów w tym kryterium. W toku panelu ekspertów pojawił się wątek ew. wywierania nacisku przez potencjalnych wnioskodawców – chcących otrzymać dodatkowe punkty przy ubieganiu się o wsparcie z PROW 2014-2020 – na decydentów w sprawie ustanawiania takich planów (jako długofalowa konsekwencja istnienia omawianego kryterium wyboru). Jednakże, wydaje się to zadaniem trudnym, zaś sam proces ma pewne ograniczenia czasowe, których nie da się przyspieszyć. Jak

zostało to zauważono we wcześniejszej części podrozdziału, kryterium to rodzi problemy z mierzalnością i jest też w dużej mierze uznaniowe. Wykonawca sugeruje zrewidowanie tegoż kryterium oraz rozważenie jego usunięcia/zmniejszenia przypisanej mu liczby punktów.

Wykres 23. Rozkład punktów w ramach kryterium 4 w podziale na województwa

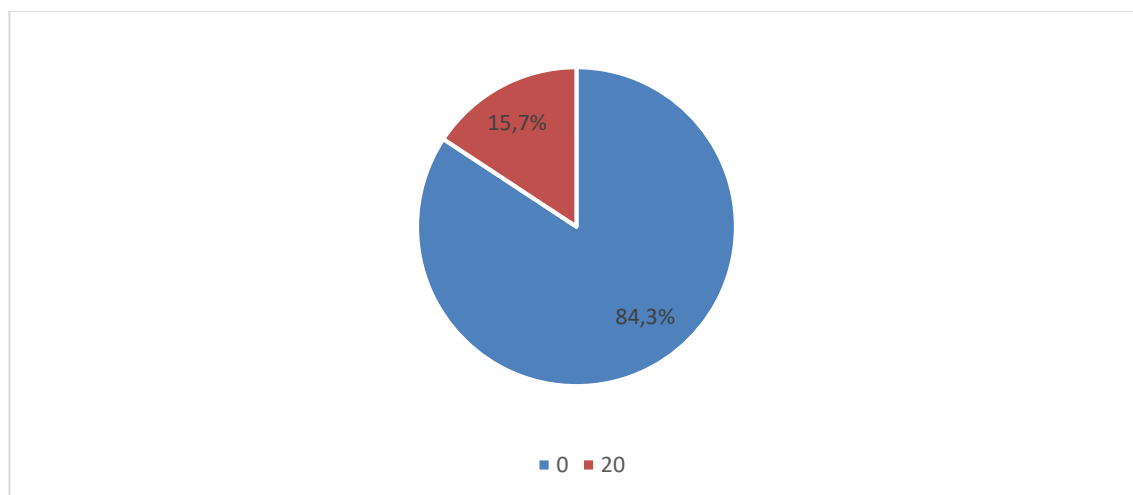

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium 5: Operacja jest realizowana przez młodego rolnika

W ramach kryterium 5 zdecydowana większość wniosków otrzymała zero punktów (84,3%) co prezentuje poniższy wykres.

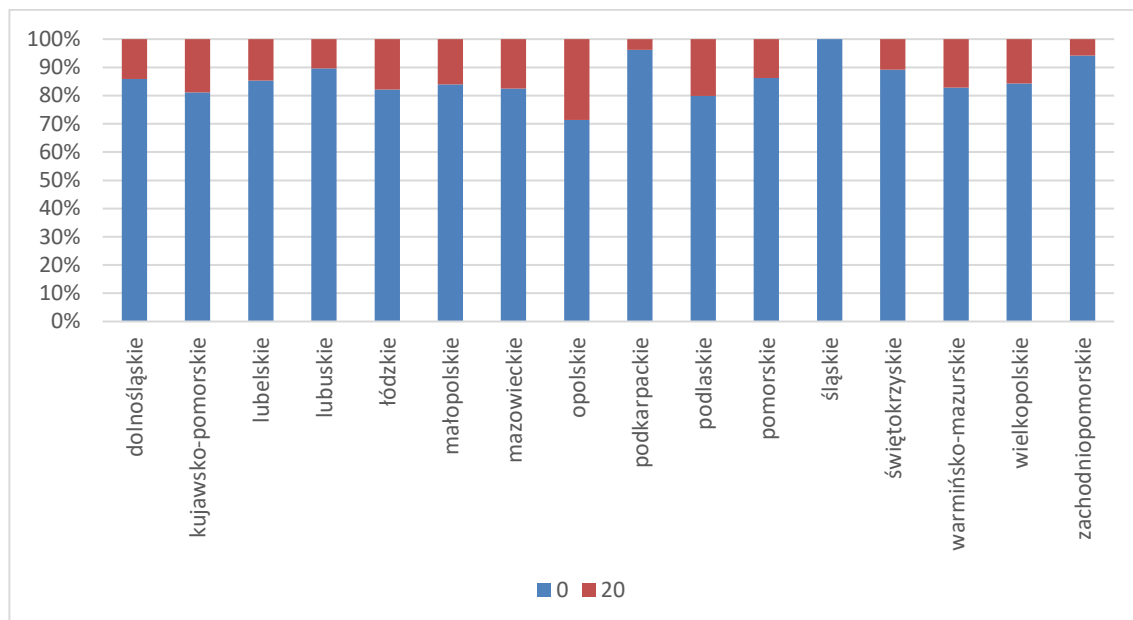
Wykres 24. Rozkład punktów w ramach kryterium 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wynik ten dla większości województw jest zbliżony, za wyjątkiem bardzo niskiego odsetka w województwie podkarpackim (3,8%), śląskim (0,0%) i zachodniopomorskim (5,9%), oraz zdecydowanie wyższego odsetka wniosków z 20 punktami w województwie opolskim (28,6%).

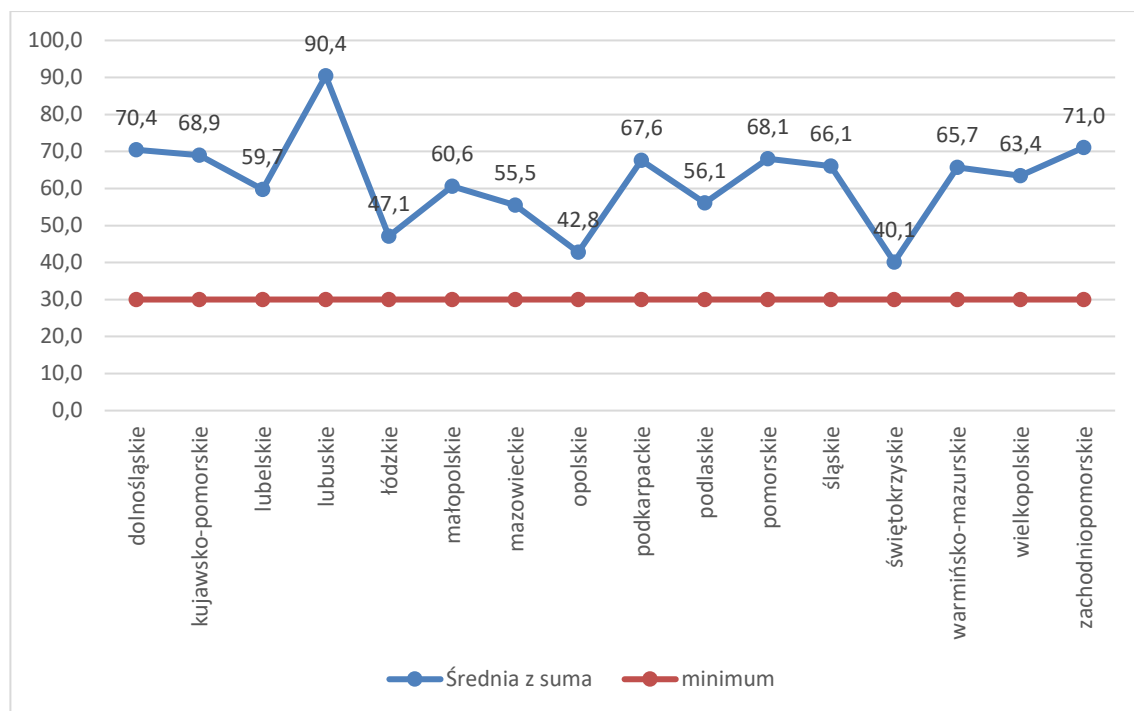
Wykres 25. Rozkład punktów w ramach kryterium 5 w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARIMR.

Poszczególne kryteria mocno różnicują województwa. Znajduje to swoje odzwierciedlenie również w średniej z sumarycznej liczby punktów w poszczególnych regionach. Najwyższą średnią odnotowano dla województwa lubuskiego (90,4), a najniższą dla świętokrzyskiego (40,1). Średnia we wszystkich województwach przekracza minimum uprawniające do uzyskania dofinansowania, ale dla świętokrzyskiego, opolskiego i łódzkiego tylko nieznacznie. Omawiane dane prezentuje poniższy wykres. W opinii wykonawcy oraz uczestników panelu eksperckiego – taki kształt wykresu wynika z elementu „regionalizacji” wpisanego w tożsamość analizowanego typu operacji. Oznacza to, że nie ma potrzeby uzupełniania systemu kryteriów wyboru projektów o dodatkowe kryteria uwzględniające specyfikę wojewódzką, gdyż obecne kryteria silnie różnicują wnioski z uwagi na różne parametry związane z Naturą 2000, TUZ itd.

Wykres 26. Średnia z sumy punktów a minimum w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

5.4. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych

W ramach typu operacji „Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych” pomoc udzielana jest na realizację inwestycji dotyczących działalności polegającej na świadczeniu usług rolniczych. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 3 punkty. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.7.**):

Tabela 8. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – kryteria wyboru projektów

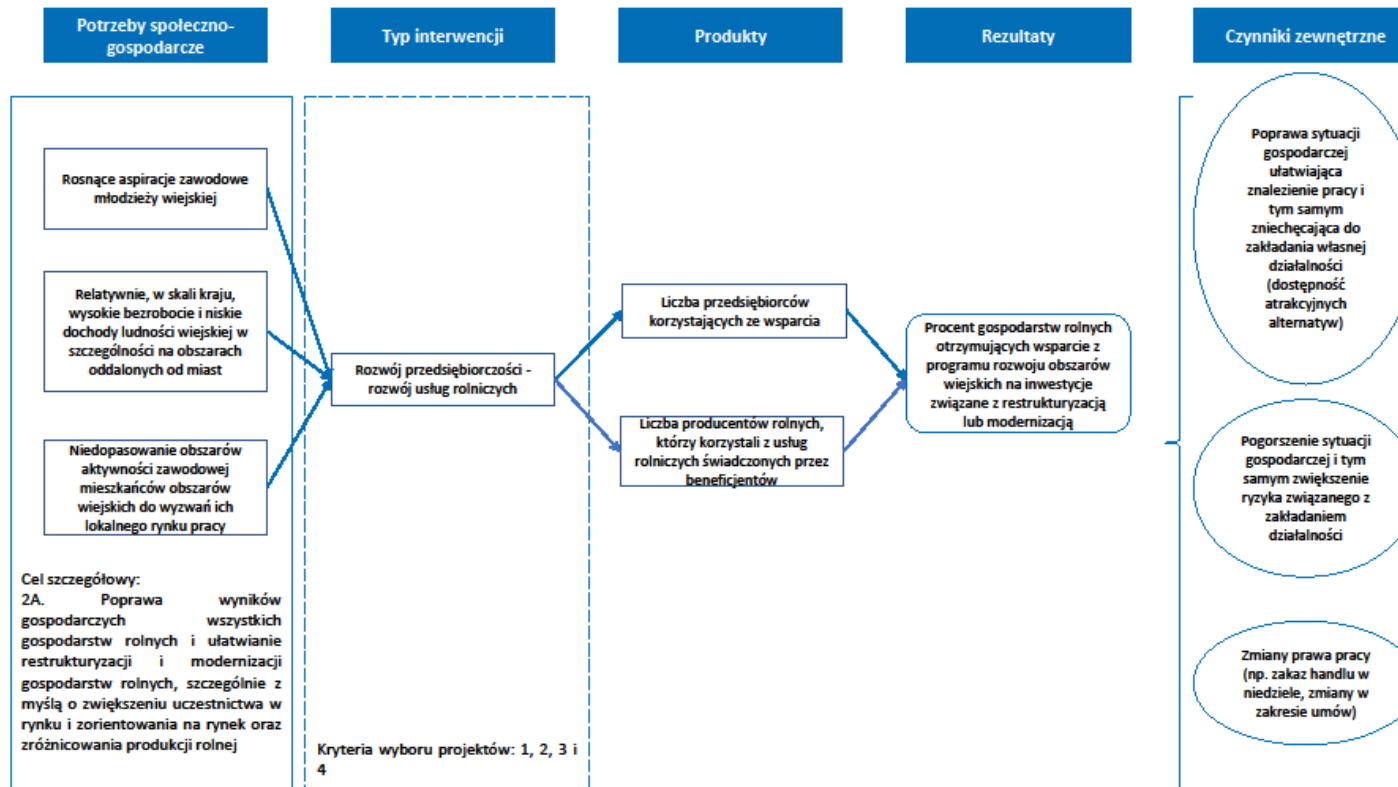
Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	jeżeli w ramach operacji największa część kosztów kwalifikowalnych dotyczy elementów związanych z uruchomieniem nowych usług lub zmiany technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem nowych maszyn i urządzeń, które dotychczas nie były stosowane u podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy – za które przyznaje się 2 pkt,
2	jeżeli operacja realizowana jest poprzez wykonywanie usług za pomocą technologii, maszyn, urządzeń i sprzętu ograniczających niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne oraz przy zastosowaniu rozwiązań niskoemisyjnych – za które przyznaje się 2 pkt;
3	jeżeli miejsce realizacji operacji znajduje się w powiatach o wysokim rozdrobieniu agrarnym, określonych na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., w których udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw o powierzchni użytków rolnych od 1 do 15 ha stanowi: <ul style="list-style-type: none"> a) powyżej 75% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 3 pkt, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 2 pkt, c) powyżej 25% i nie więcej niż 50% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 1 pkt;
4	jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie uzyskał pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” lub działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” lub działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach tych działań – za które przyznaje się 2 pkt.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹⁶

W przypadku typu operacji „Rozwoju przedsiębiorczości – rozwoju usług rolniczych” analizowano przede wszystkim logiczne powiązanie kryteriów wyboru operacji z celem szczegółowym 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz zróżnicowania produkcji rolnej. W pierwszej kolejności należy zatem stwierdzić, iż kryteria nr 1, 2, 3 i 4 są logicznie powiązane z celem szczegółowym 2A. W przypadku kryteriów nr 1 i 2 wynika to wprost z przedmiotu projektu, kryterium nr 3 wiąże się z ułatwianiem restrukturyzacji/modernizacji, zaś kryterium nr 4 – wskazuje na kwestię wspierania *wszystkich* gospodarstw rolnych (a więc wspierania tych, które jeszcze analogicznego wsparcia nie otrzymały). Dodatkowo, kryterium nr 1 jest silnie powiązane z celem przekrojowym dot. innowacyjności, zaś kryterium nr 2 – silnie z celem przekrojowym dot. środowiska, a długofalowo i pośrednio – dot. klimatu. Reasumując, z punktu widzenia merytorycznego związku z celem szczegółowym 2A oraz celami przekrojowymi komplet kryteriów wyboru projektów zasługuje na ocenę pozytywną, jak również same wagi punktowe przypisane poszczególnym kryteriom – z teoretycznego punktu widzenia – nie budzą wątpliwości Wykonawcy.

¹⁶ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Rozwoju przedsiębiorczości - rozwoju usług rolniczych z celem szczegółowym 2A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

Rysunek 14. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁷					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	jeżeli w ramach operacji największa część kosztów kwalifikowalnych dotyczy elementów związanych z uruchomieniem nowych usług lub zmiany technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem nowych maszyn i urządzeń, które dotychczas nie były stosowane u podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy – za które przyznaje się 2 pkt,	+	+	+	+	+		
2	jeżeli operacja realizowana jest poprzez wykonywanie usług za pomocą technologii, maszyn, urządzeń i sprzętu ograniczających niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne oraz przy zastosowaniu rozwiązań niskoemisyjnych – za które przyznaje się 2 pkt;	+	+	+	+	+		
3	jeżeli miejsce realizacji operacji znajduje się w powiatach o wysokim rozdrobieniu agrarnym, określonych na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., w których udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw o powierzchni użytków rolnych od 1 do 15 ha stanowi: a) powyżej 75% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 3 pkt, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% powierzchni użytków	+	+	+	+	+		

¹⁷ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁷					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 2 pkt, c) powyżej 25% i nie więcej niż 50% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 1 pkt;							
4	jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie uzyskał pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” lub działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” lub działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach tych działań – za które przyznaje się 2 pkt.	+	+	+	+	+		

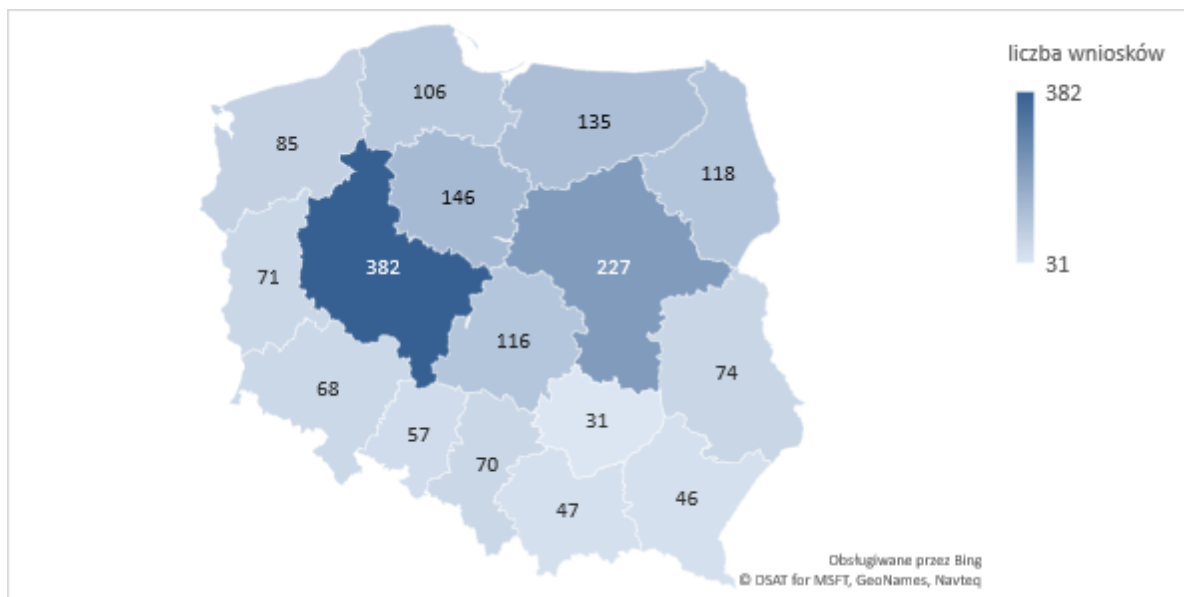
Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje powyższa tabela, kryteria w ramach powyższego instrumentu wsparcia określono w sposób pozwalający na obiektywną ocenę, jednoznaczną interpretację, są mierzalne, spójne wewnętrznie i szczegółowo opisane.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

W ramach analizy wyników oceny badaniem objęto 1899 wniosków. Podobnie jak dla pozostałych instrumentów, zweryfikowano kwestię liczby wniosków w poszczególnych województwach celem oceny możliwości prowadzenia wnioskowania w podziale na regiony. Najwięcej wniosków złożono w województwie wielkopolskim (382), a najmniej w świętokrzyskim (31). Szczegółowe dane prezentuje wykres poniżej.

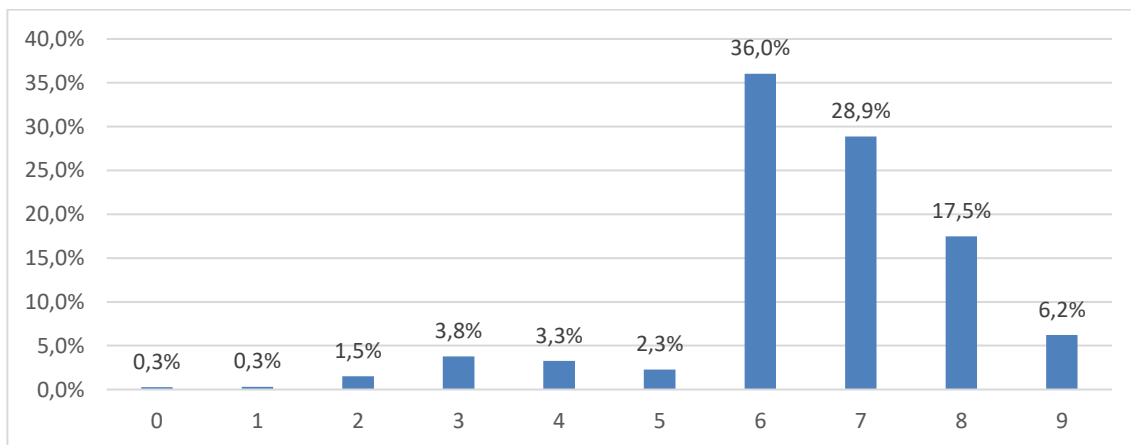
Rysunek 15. Liczba wniosków w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Liczebność wniosków w poszczególnych regionach pozwala na prowadzenie analiz w podziale na województwo. W pierwszej kolejności analizie poddano rozkład z sumarycznej liczby punktów.

Wykres 27. Rozkład z sumarycznej liczby punktów [próg dostępu – 3 pkt]¹⁸

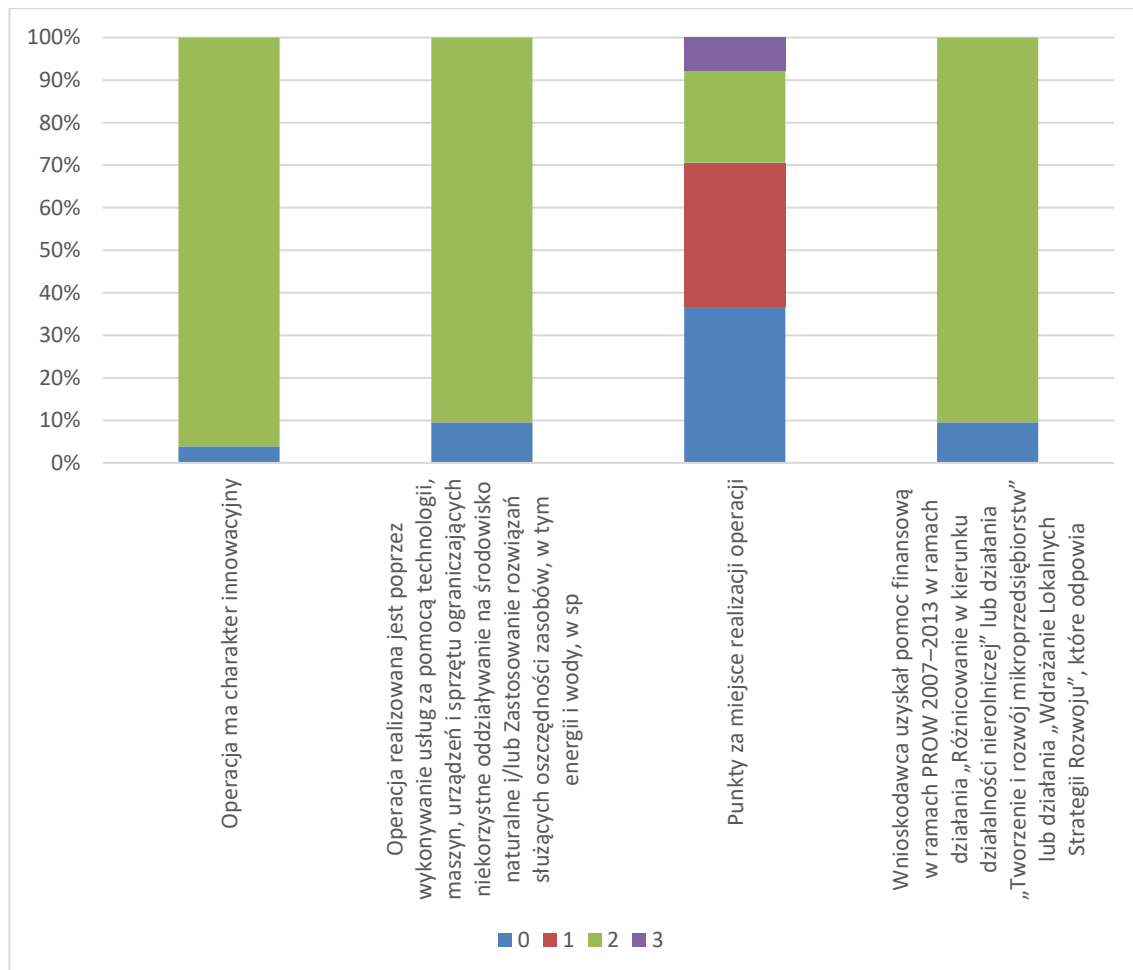
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Ponad 80% wniosków otrzymało sumę punktów z przedziału 6-8 punktów, a więc z górnego krańca skali. Pozwala to ocenić kryteria jako stosunkowo proste, tylko nieliczne wnioski nie przekroczyły progu uprawniającego do otrzymania wsparcia, niewiele wniosków otrzymało niskie wartości punktowe.

¹⁸ Oś X wskazuje sumaryczne liczby punktów otrzymane przez wnioski poddane ocenie, oś Y wskazuje na odsetek wniosków z daną liczbą punktów w ogólnej liczbie wniosków.

Poniższy wykres przedstawia udział wniosków o danej liczbie punktów w ramach poszczególnych kryteriów.

Wykres 28. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium

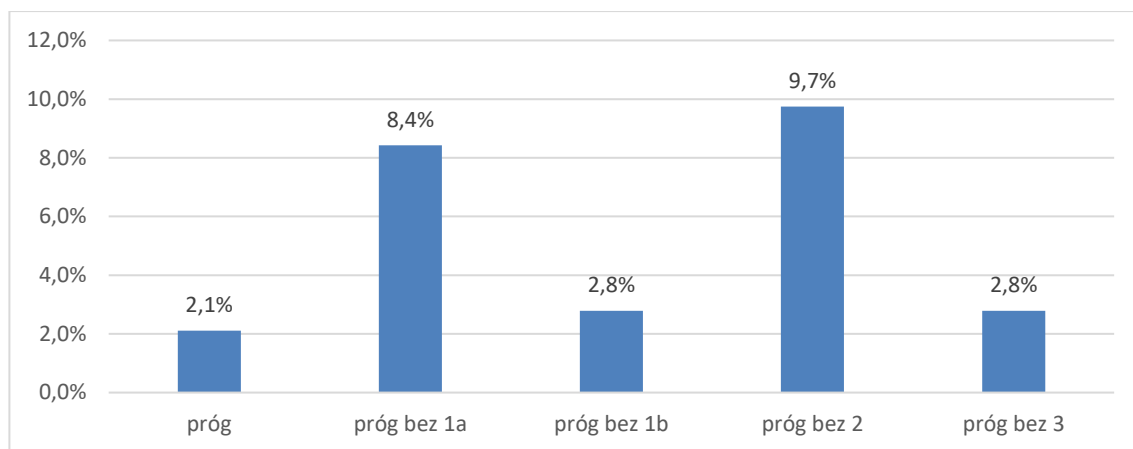

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Jak widać na powyższym wykresie, w ramach trzech z czterech kryteriów zdecydowana mniejszość (4-10%) wniosków otrzymała zero punktów. Były więc to dosyć łatwe do spełnienia kryteria. Równocześnie, ponieważ stymulowały one odpowiednie, pożądane cechy realizowanych projektów – nawet w sytuacji braku wpływu kryteriów dot. innowacyjności czy środowiska na różnicowanie wniosków, należy rekomendować ich zachowanie w systemie kryteriów. Wyjątek stanowi kryterium dotyczące miejsca realizacji operacji, gdzie niemal 40% wniosków otrzymało zero punktów, a pozostałe dopuszczalne wartości punktowe otrzymał istotny odsetek wniosków.

Podobnie jak dla pozostałych instrumentów, przeprowadzono analizę wpływu poszczególnych kryteriów na przekroczenie progu dopuszczającego do otrzymania pomocy, co prezentuje kolejny wykres.

Wykres 29. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego

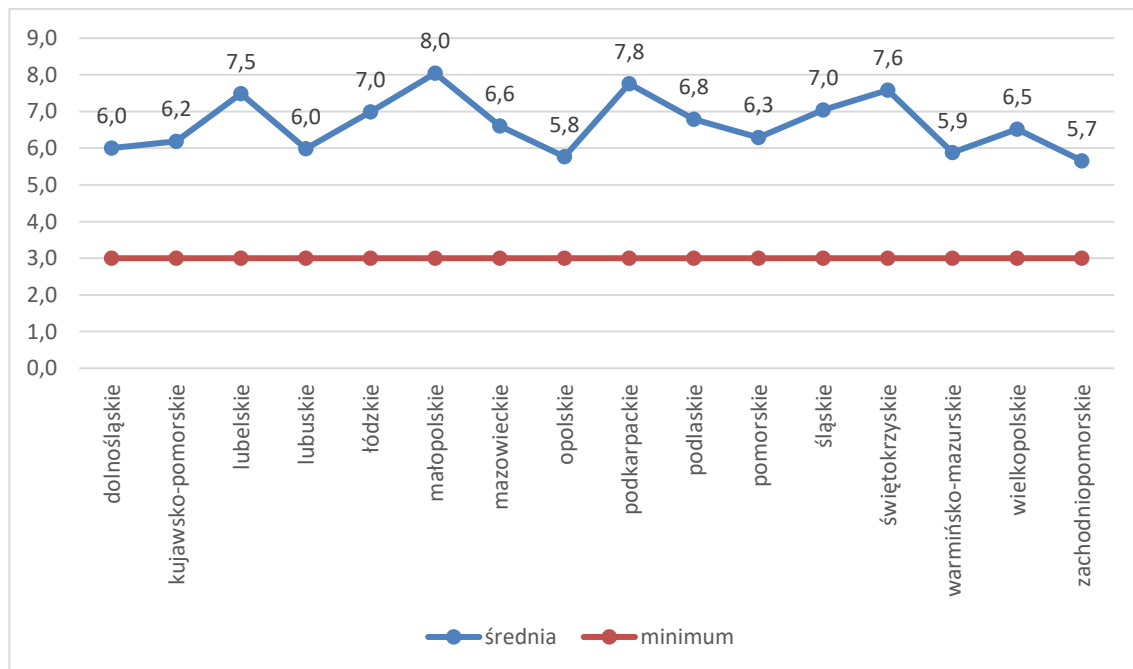

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Poniżej progu znalazło się 2,1% wniosków. Usuwanie poszczególnych kryteriów nie wpływa znacząco na przekroczenie minimum; najmocniej oddziałuje kryterium 2 dotyczące miejsca realizacji operacji oraz kryterium 1a dotyczące operacji o charakterze innowacyjnym.

Dalsze analizy prowadzono w podziale na województwa. Średnia punktów w ramach poszczególnych regionów przyjmuje wartości od 5,7 do 8,0, a więc można zaobserwować różnice, ale nie są one bardzo znaczące.

Wykres 30. Średnia liczba punktów w województwie a minimum

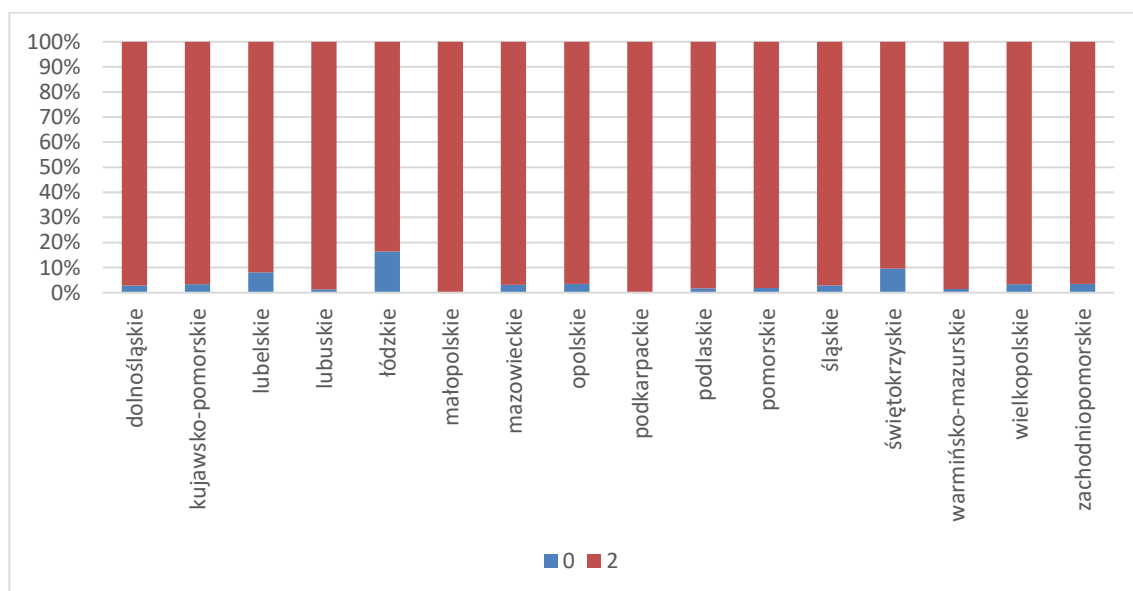
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Powyższy wykres pokazuje również, iż w każdym województwie średnia przekracza minimum upoważniające do otrzymania wsparcia i to niemal dwukrotnie. Jak wskazano powyżej, stanowi to pochodną relatywnie prostych kryteriów 1a, 1b oraz 3. Widać, iż stosunkowo wysoką średnią regionalną – wyróżniającą się na tle ogółu – mają te województwa, które są w stanie uzyskać znaczne wartości punktacji w kryterium nr 2 (najbardziej różnicującym).

Kryterium 1a: Operacja ma charakter innowacyjny

Jak już pokazała wcześniejsza analiza, w ramach kryterium 1a tylko nieliczne wnioski (3,9%) otrzymały zero punktów. Wyniki są podobne na poziomie poszczególnych województw. Wyraźne odstępstwo można odnotować w łódzkim, gdzie ponad 16% wniosków otrzymało zero punktów. Należy podkreślić, iż obecność analizowanego kryterium została pozytywnie oceniona przez uczestników badań jakościowych, w tym osoby biorące udział w panelu ekspertów. Wskazywano jednakże, iż w dłuższej perspektywie czasowej – np. 2020+ - warto pomyśleć o odejściu od rozumienia innowacyjności na poziomie wnioskodawcy, a przejść np. na poziom lokalny lub regionalny.

Wykres 31. Rozkład punktów w ramach kryterium 1a w podziale na województwa

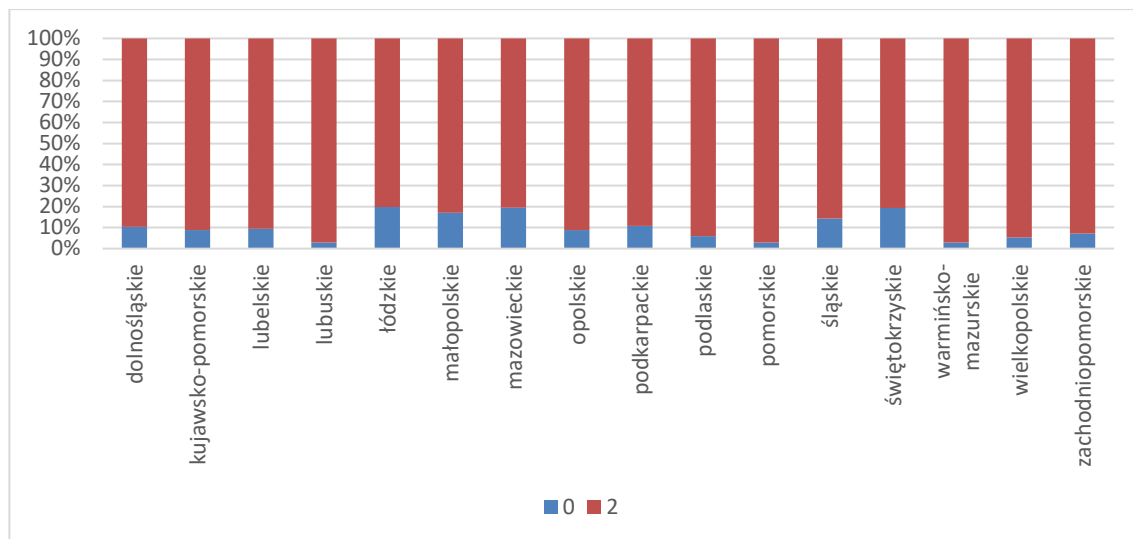

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium 1b: Operacja realizowana jest poprzez wykonywanie usług za pomocą technologii, maszyn, urządzeń i sprzętu ograniczających niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne i/lub Zastosowanie rozwiązań służących oszczędności zasobów, w tym energii i wody, w sposób niskoemisyjny

Wyniki dla poszczególnych województw wahają się od 2,8%-19,8% z zerową punktacją. Widać więc znaczne zróżnicowanie między regionami. Samo kryterium oceniono w toku badań jakościowych jako zasadne, wpisujące się w cel przekrojowy PROW 2014-2020 oraz ogólne promowanie rozwiązań przyjaznych środowisku w różnych obszarach gospodarowania.

Wykres 32. Rozkład punktów w ramach kryterium 1b w podziale na województwa

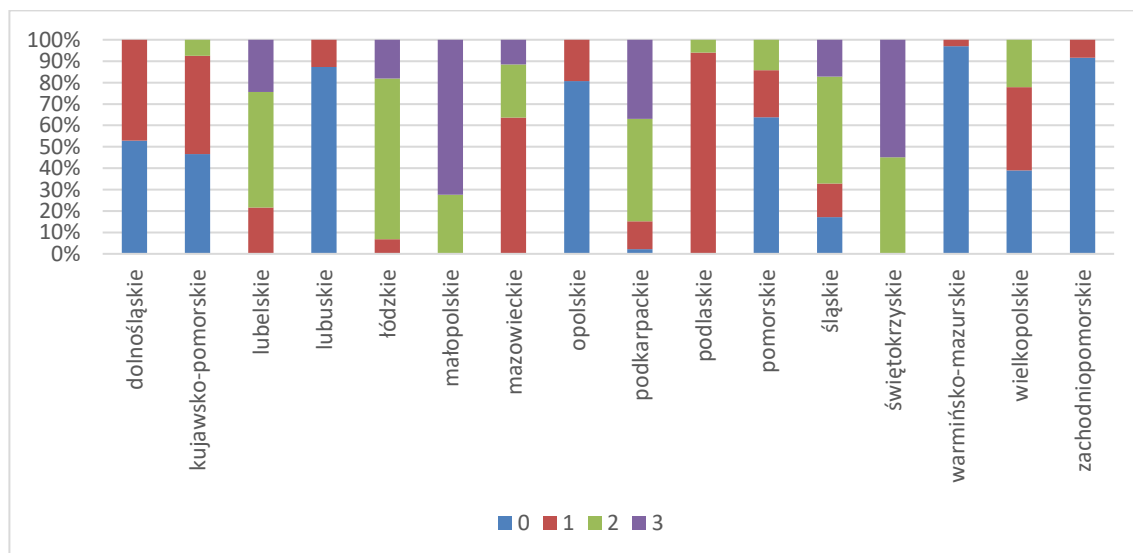

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium 2: Punkty za miejsce realizacji operacji

Największe różnice między województwami uwiadcniają się w ramach kryterium 2. W województwie podlaskim jest 0% wniosków z zerem punktów, podczas gdy w warmińsko-mazurskim jest ich 97%. Maksymalnej liczby punktów w 9 województwach nie otrzymał żaden wniosek, podczas gdy w małopolskim jest ich ponad 72%. Kryterium to wprost odpowiada na lokalną specyfikę miejsca realizacji projektu, jest natomiast niezależne od samego wnioskodawcy, który nie może wpływać na liczbę uzyskanych punktów w ramach tego kryterium.

Wykres 33. Rozkład punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

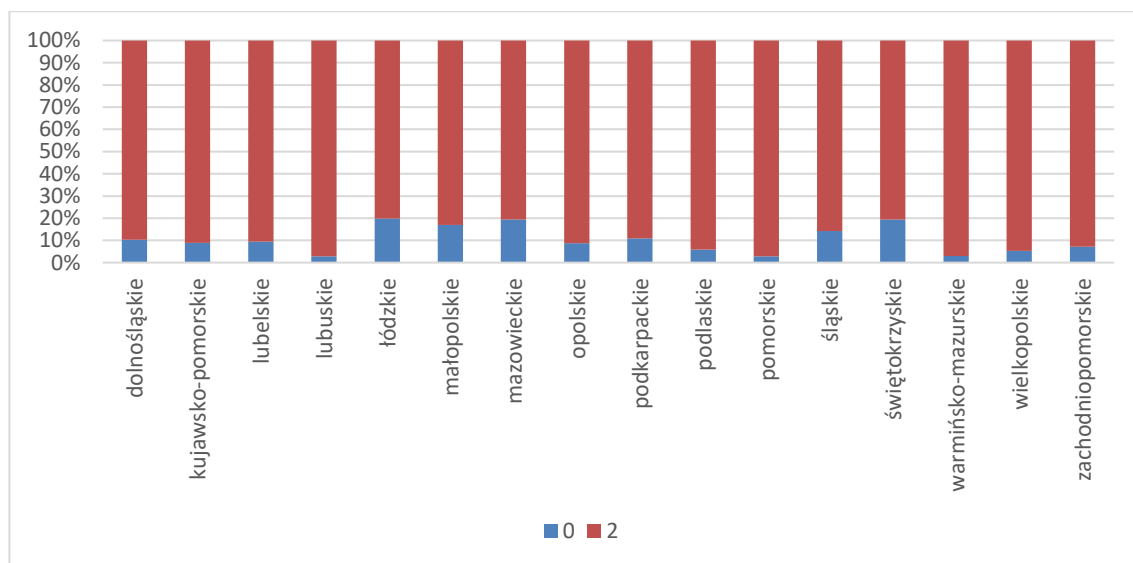

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium 3: **Wnioskodawca uzyskał pomoc finansową w ramach PROW 2007–2013 w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” lub działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” lub działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach tych działań**

Wyniki dla poszczególnych województw wahają się od 2,8%-19,8% z zerową punktacją. Ponownie widać więc znaczne zróżnicowanie między regionami. Zarówno przedstawiciele strony systemowej biorący udział w wywiadach, jak i badani potencjalni wnioskodawcy oraz eksperci pozytywnie oceniają promowanie wspierania nowych podmiotów, które nie były jeszcze beneficjentami analogicznych działań z poprzednich edycji Programu.

Wykres 34. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

5.5. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne

W ramach typu operacji „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne” pomoc może zostać przyznana na budowę, przebudowę lub wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury. Omawiany typ operacji został określony w PROW 2014-2020 jako realizujący przede wszystkim cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 16 punktów. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótownym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.4.**):

Tabela 10. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	operacja przewiduje, że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia artystyczne, nauka języków obcych, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze lub inne inicjatywy społeczne wskazane we wniosku o przyznanie pomocy, które będą miały charakter stały lub będą się odbywały cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 4 punkty;
2	podstawowy dochód podatkowy gminy, w której będzie realizowana operacja, w przeliczeniu na mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy, kształtuje się na poziomie: <ul style="list-style-type: none"> a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 3 punkty, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty, c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;
3	operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych, które zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty kulturalnej dostępnej dla zróżnicowanych grup odbiorców – 3 punkty;
4	operacja uwzględnia wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację, która zapewnia pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;
5	operacja przewiduje powstanie i utrzymanie przez okres trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013, albo utrzymanie przez ten okres: <ul style="list-style-type: none"> a) co najmniej dwóch miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 3 punkty, b) jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 2 punkty, c) miejsca pracy w wymiarze 0,5 etatu w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 1 punkt;

Lp.	Kryterium wyboru projektów
6	<p>operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <p>a) co najmniej 60 osób/km² – 2 punkty,</p> <p>b) co najmniej 25 osób/km² i mniej niż 60 osób/km² – 1 punkt;</p>
7	<p>średnia stopa bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy była wyższa albo równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;</p>
8	<p>operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.5)) – 1 punkt.</p>
9	<p>W przypadku, gdy operacja jest realizowana na obszarze gminy województwa:</p> <p>1) dolnośląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja będzie realizowana w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sołectwie, które na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przystąpiło do realizacji inicjatywy Odnowa Wsi na podstawie uchwały nr XXXVI/598/09 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie stanowiska Sejmiku Województwa Dolnośląskiego dotyczącego realizacji działań z zakresu Odnowy Wsi na terenie województwa dolnośląskiego, a w przypadku gdy operacja obejmuje kilka sołectw – co najmniej 50% z nich, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy, przystąpiło do realizacji tej inicjatywy – 4 punkty, – gminie, która na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przystąpiła do realizacji inicjatywy Odnowa Wsi na podstawie uchwały nr XXXVI/598/09 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie stanowiska Sejmiku Województwa Dolnośląskiego dotyczącego realizacji działań z zakresu Odnowy Wsi na terenie województwa dolnośląskiego – 2 punkty, <p>b) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, funkcjonują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej trzy organizacje pozarządowe lub grupy nieformalne, które swą działalność rozpoczęły co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy – 4 punkty, – jedna albo dwie organizacje pozarządowe lub jedna albo dwie grupy nieformalne, które swą działalność rozpoczęły co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy – 2 punkty, <p>c) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, nie była realizowana operacja z zakresu inwestycji dotyczących obiektów budowlanych pełniących funkcje kulturalne w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem, która odpowiadała</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem – 2 punkty,</p> <p>d) w obiekcie budowlanym będącym przedmiotem operacji będzie zapewniony dostęp do sieci Internet osobom korzystającym z tego obiektu – 2 punkty;</p> <p>2) kujawsko-pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy jednego obiektu budowlanego – 4 punkty,</p> <p>b) koszt zakupu wyposażenia obiektu budowlanego stanowi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 100% kosztów kwalifikowalnych operacji – 4 punkty, – mniej niż 100% i więcej niż 75% kosztów kwalifikowalnych operacji – 2 punkty, – nie więcej niż 75% i nie mniej niż 50% kosztów kwalifikowalnych operacji – 1 punkt, <p>c) liczba organizacji pozarządowych, które mają siedzibę w gminie, w której będzie realizowana operacja, i które swą działalność rozpoczęły co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy oraz są wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym albo do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, wynosi w przeliczeniu na 1000 mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 4 punkty, – 2 – 2 punkty, – 1 – 1 punkt; <p>3) lubelskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, funkcjonuje co najmniej jedna organizacja pozarządowa lub grupa nieformalna, która swą działalność rozpoczęła co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy, a jej celem statutowym jest działalność artystyczna – 4 punkty,</p> <p>b) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, nie były realizowane projekt i operacja z zakresu inwestycji dotyczących obiektów budowlanych pełniących funkcje kulturalne w ramach odpowiednio Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006” lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 4 punkty,</p> <p>c) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji będzie czynny co najmniej 5 dni w tygodniu, co najmniej 4 godziny dziennie – 4 punkty;</p> <p>4) lubuskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy budowy lub przebudowy obiektu budowlanego – 4 punkty,</p> <p>b) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, nie była realizowana operacja z zakresu inwestycji dotyczących obiektów budowlanych pełniących funkcje kulturalne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 4 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>c) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 301 – 4 punkty, – 201–300 – 3 punkty, – 100–200 – 2 punkty; <p>5) łódzkiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy utworzenia domu kultury w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy nie ma domu kultury – 6 punktów,</p> <p>b) operacja dotyczy ogólnodostępnego obiektu budowlanego, w którym zgodnie z jego regulaminem zostanie zapewniona możliwość nieodpłatnego korzystania przez społeczność lokalną z co najmniej 3 stanowisk komputerowych z dostępem do sieci Internet, co najmniej 5 dni w tygodniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 8 godzin dziennie – 4 punkty, – mniej niż 8 godzin dziennie i nie mniej niż 4 godziny dziennie – 2 punkty, <p>c) operacja przewiduje w obiekcie budowlanym będącym przedmiotem operacji stałą obecność ogólnodostępnej ekspozycji poświęconej historii lub kulturze regionu łódzkiego lub obszaru realizacji operacji oraz promocję znaku „Łódzkie Promuje”, którego wzór graficzny został określony w dokumencie pn. „Księga Identyfikacji Wizualnej Województwa Łódzkiego”, która stanowi załącznik nr 3 do uchwały nr 326/13 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia dokumentu o nazwie „Program kreacji i promocji marki województwa łódzkiego z planem wdrożenia w latach 2012–2016” – 2 punkty;</p> <p>6) małopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba instytucji kultury działających w gminie, w której ma być realizowana operacja, ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 11 – 6 punktów, – 5–10 – 4 punkty, – 2–4 – 2 punkty, – 1 – 1 punkt, <p>b) wysokość wydatków gminy, w której ma być realizowana operacja, z rozdziału 92109 – Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2012–2014 według danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie wyniosła:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 125% średniej wydatków gmin, o których mowa w § 4 pkt 3, z tego rozdziału – 4 punkty, – powyżej 100% i nie więcej niż 125% średniej wydatków gmin, o których mowa w § 4 pkt 3, z tego rozdziału – 3 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– powyżej 75% i nie więcej niż 100% średniej wydatków gmin, o których mowa w § 4 pkt 3, z tego rozdziału – 2 punkty,</p> <p>– powyżej 50% i nie więcej niż 75% średniej wydatków gmin, o których mowa w § 4 pkt 3, z tego rozdziału – 1 punkt,</p> <p>c) w 2013 r. lub 2014 r. w gminie, w której będzie realizowana operacja, według wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej, została zorganizowana co najmniej jedna impreza masowa – 2 punkty;</p> <p>7) mazowieckiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba miejscowości w gminie, w której będzie realizowana operacja, ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <p>– co najmniej 21 – 4 punkty,</p> <p>– 15–20 – 2 punkty,</p> <p>– 10–14 – 1 punkt,</p> <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <p>– co najmniej 200 – 4 punkty,</p> <p>– 100–199 – 2 punkty,</p> <p>c) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, znajduje się siedziba organizacji pozarządowej, która swą działalność rozpoczęła co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy i jest wpisana w Krajowym Rejestrze Sądowym albo do ewidencji stowarzyszeń zwykłych – 4 punkty;</p> <p>8) opolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w obiekcie budowlanym będącym przedmiotem operacji będzie zapewniony dostęp do sieci Internet osobom korzystającym z tego obiektu – 4 punkty,</p> <p>b) w obiekcie budowlanym będącym przedmiotem operacji będą prowadzone zajęcia w zakresie regionalnej lub lokalnej edukacji kulturalnej lub edukacji mniejszości narodowych i etnicznych, które będą miały charakter stały lub będą odbywały się cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013, przy czym nie będzie to jedyna inicjatywa społeczna realizowana w tym obiekcie – 4 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji przyczyni się do wprowadzenia nowych funkcji w obiekcie budowlanym pełniącym funkcje kulturalne – 4 punkty;</p> <p>9) podkarpackiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>a) operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyłącznie wyposażenia obiektu budowlanego – 5 punktów, – budowy obiektu budowlanego – 3 punkty, – przebudowy obiektu budowlanego – 2 punkty, <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, która na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy należy do obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, o których mowa w opracowaniu pn. „Obszary Funkcjonalne w Województwie Podkarpackim”, stanowiącym załącznik do uchwały nr 86/1977/15 Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie przyjęcia opracowania pn. „Obszary funkcjonalne w województwie podkarpackim” w celu przedstawienia do zaopiniowania przez jednostki samorządu terytorialnego – 5 punktów,</p> <p>c) w gminie, w której będzie realizowana operacja, nie była realizowana przez podmiot wymieniony w § 3 inwestycja w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem w ramach operacji odpowiadającej warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem w zakresie wskazanym w § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 501 oraz z 2014 r. poz. 665) – 2 punkty;</p> <p>10) podlaskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy budowy lub przebudowy obiektu budowlanego, w którym siedzibę ma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – instytucja kultury, która posiada co najmniej jedną filię utworzoną na podstawie statutu tej instytucji – 8 punktów, – filia instytucji kultury, o której mowa w tiret pierwszym – 4 punkty, – instytucja kultury, która nie posiada filii – 2 punkty, <p>b) w obiekcie budowlanym będącym przedmiotem operacji jest lub będzie zapewniony dostęp do sieci Internet osobom korzystającym z tego obiektu – 2 punkty,</p> <p>c) w wyniku realizacji operacji obiekt budowlany będzie posiadał pełne zaplecze sanitarne, w tym łazienkę oraz toaletę z doprowadzoną bieżącą wodą oraz możliwość odprowadzenia ścieków komunalnych do sieci ogólnodostępnej lub indywidualnej oczyszczalni ścieków, lub bezodpływowych, szczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy przebudowy lub wyposażenia obiektu budowlanego – 4 punkty,</p> <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi nie więcej niż 500 osób – 4 punkty,</p> <p>c) operacja przewiduje, że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia artystyczne, nauka języków obcych, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze lub inne inicjatywy społeczne adresowane do co najmniej trzech grup docelowych o zróżnicowanych</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>potrzebach i zainteresowaniach, które będą miały charakter stały lub będą odbywały się cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 1001 – 4 punkty, – 601–1000 – 3 punkty, – 300–600 – 2 punkty, <p>b) liczba organizacji pozarządowych, które mają siedzibę w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, i które swą działalność rozpoczęły co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy oraz są wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym albo do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 2 – 4 punkty, – 1 – 2 punkty, <p>c) operacja dotyczy przebudowy lub wyposażenia obiektu budowlanego – 4 punkty;</p> <p>13) świętokrzyskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowy obiektu budowlanego i zakupu wyposażenia – 4 punkty, – wyłącznie zakupu wyposażenia – 2 punkty, <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 500 – 4 punkty, – 501–1000 – 3 punkty, – 1001–2000 – 2 punkty, <p>c) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 4 punkty, – nie więcej niż 2 – 2 punkty; <p>14) warmińsko-mazurskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w gminie, w której będzie realizowana operacja, funkcjonuje co najmniej jedno stowarzyszenie wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym, którego cele statutowe są związane z kulturą i które</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>rozpoczęło swą działalność co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy – 4 punkty,</p> <p>b) operacja dotyczy przebudowy obiektu budowlanego – 4 punkty,</p> <p>c) co najmniej jedno sołectwo wymienione w załączniku nr 1 do uchwały nr 57/748/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” lub w załączniku nr 1 do uchwały nr 27/327/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 maja 2014 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” w 2014 r. jest jednostką pomocniczą gminy, w której będzie realizowana operacja – 4 punkty;</p> <p>15) wielkopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie była realizowana operacja z zakresu inwestycji dotyczących obiektów budowlanych pełniących funkcje kulturalne w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem, która odpowiadała warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem – 4 punkty, – była realizowana jedna operacja spełniająca warunki określone w tiret pierwszym – 3 punkty, – były realizowane dwie operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 2 punkty, – były realizowane co najmniej trzy operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 1 punkt, <p>b) operacja przewiduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie otoczenia obiektu budowlanego pełniącego funkcje kulturalne – 1 punkt, – że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia lub inicjatywy skierowane do osób w wieku nieprzekraczającym 30 lat, które będą miały charakter stały lub będą realizowane cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 1 punkt, – że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia lub inicjatywy skierowane do osób w wieku przekraczającym 50 lat, które będą miały charakter stały lub będą realizowane cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 1 punkt, <p>c) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 1000 – 5 punktów, – 1001–2000 – 4 punkty, – 2001–3000 – 3 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– 3001–4000 – 2 punkty, – 4001–5000 – 1 punkt;</p> <p>16) zachodniopomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) wartość syntetycznego miernika potencjału gospodarczego gminy, w której będzie realizowana operacja, określonego w dokumencie pn. „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” przyjętym uchwałą nr 653/14 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, wynosi:</p> <p>– od 0 do 0,2 – 4 punkty, – powyżej 0,2 do 0,4 – 2 punkty,</p> <p>b) wartość syntetycznego miernika dostępności do usług publicznych gminy, w której będzie realizowana operacja, określonego w dokumencie pn. „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” przyjętym uchwałą nr 653/14 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, wynosi:</p> <p>– od 0 do 0,4 – 4 punkty, – powyżej 0,4 do 0,6 – 2 punkty,</p> <p>c) liczba sołectw w gminie, w której będzie realizowana operacja, jest równa albo wyższa od średniej liczby sołectw w gminach województwa zachodniopomorskiego, obliczonej na podstawie najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej – 4 punkty.</p>

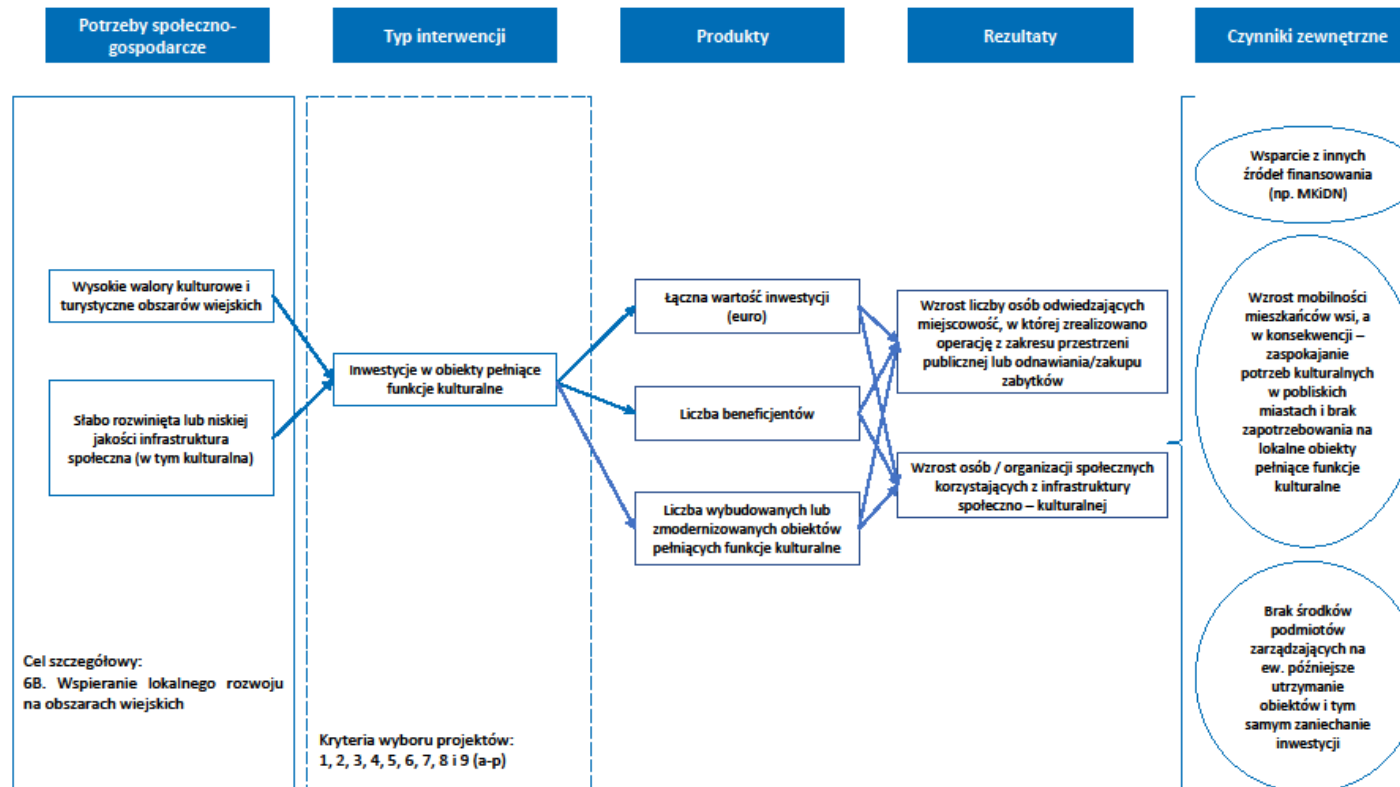
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹⁹

W ramach niniejszego badania skupiono się na ocenie logicznego powiązania kryteriów wyboru projektów w ramach „Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne” z celem szczegółowym 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, którego realizacji ma służyć przede wszystkim ten typ operacji. Kryterium nr 1 wykazuje silną, logiczną spójność w tym zakresie, wprost odwołując się do aktywności powiązanych z rozwojem lokalnej społeczności. Wpływ ten można opisać dwojako – prorozwojowe są zarówno wskazane w nim zakresy tematyczne zajęć, ale pośrednio wpływ taki może wywierać również sam fakt gromadzenia mieszkańców w jednym miejscu i czasie, integrowanie ich wokół podejmowanej aktywności. Kryteria nr 2, 5, 6 i 7 są logicznie powiązane z celem szczegółowym 6B. Dochód podatkowy gminy i powiązana z nim stopa bezrobocia określają warunki brzegowe dla stymulowania rozwoju lokalnego przez jst, w analizowanym przypadku – poprzez warunkowanie możliwości finansowania inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne. Kryterium nr 6, dot. gęstości

¹⁹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne z celem szczegółowym 6B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

zaludnienia, premiuje inwestycje o szerszym gronie odbiorców ostatecznych, a zatem o większym potencjale wpływania na lokalny rozwój. Analogicznie, zagwarantowanie funkcjonowania miejsc pracy w ramach planowanego przedsięwzięcia przez okres trwałości danej operacji (kryterium nr 5) dwójako wpływa na rozwój lokalny. Po pierwsze, generowanie zatrudnienia samo w sobie związane jest ze stymulowaniem ekonomicznie rozumianego rozwoju. Po drugie jednak, co nawet istotniejsze, zagwarantowanie zatrudnienia obsługi obiektu wiąże się z jego otwarciem na użytkowników (np. dłuższe godziny otwarcia, obecność obsługi obiektu pełniącej funkcje animujące, a tym samym zachęcające do odwiedzania instytucji kultury). Kryterium nr 3 jest silnie logicznie powiązane z celem przekrojowym dot. innowacyjności. Z kolei kryteria nr 4 i 8 są spójne z celem przekrojowym dot. środowiska (a kryterium nr 4 – pośrednio i długofalowo – z celem przekrojowym dot. klimatu). Kryterium nr 8 może być jednak postrzegane niejednoznacznie. O ile zamysłem twórców kryterium było premiowanie pozytywnego oddziaływania inwestycji na stan środowiska naturalnego, to w toku badania pojawiły się jeszcze dwie możliwe interpretacje tegoż kryterium. Pierwsza, negatywna, wskazuje, iż *de facto* każda ingerencja w obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody wpływa negatywnie na stan ich ekosystemu. Druga, pozytywna, wskazuje na większą trudność realizowania projektów na tych obszarach, a tym samym konieczność pozytywnego wsparcia względem pomysłów na takie inwestycje (i premiowanie na poziomie kryteriów wyboru projektów). Zdaniem Wykonawcy, w świetle dokonanego przeglądu źródeł, a przede wszystkim po uwzględnieniu opinii uczestników panelu eksperckiego, zasadny jest drugi sposób rozumienia rozumienie problemu. Dodatkowo, eksperci zwrócili uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, obecność obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody może wpływać synergicznie na efekt zrealizowanej inwestycji oraz przyciągać do gminy większą liczbę zainteresowanych osób (głównie turystów), które skorzystają z obydwu atrakcji. Po drugie, eksperci zauważyli również, iż istnieje prawdopodobieństwo, że obecność formy ochrony przyrody może ograniczać przedsiębiorczość na terenie gminy (np. mniejsza powierzchnia na te cele, ale też obwarowania ekologiczne wykluczające pewne rodzaje działalności), a co za tym idzie – przekładać się na niższe dochody podatkowe gminy i mniejszą zdolność do samodzielnego zrealizowania analogicznego przedsięwzięcia. W takiej sytuacji również warto jest dodatkowo wesprzeć wnioskodawcę przyznaniem premiującego punktu.

Rysunek 16. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	operacja przewiduje, że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia artystyczne, nauka języków obcych, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze lub inne inicjatywy społeczne wskazane we wniosku o przyznanie pomocy, które będą miały charakter stały lub będą się odbywały cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 4 punkty;	+	+	+	+	+		
2	podstawowy dochód podatkowy gminy, w której będzie realizowana operacja, w przeliczeniu na mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy, kształtuje się na poziomie: a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 3 punkty, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty, c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
3	operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w	+	-	-	+	+	Potencjalnie problematyczne może być ocenianie	Jakkolwiek na poziomie formalnym nie ma możliwości

²⁰ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych, które zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty kulturalnej dostępnej dla zróżnicowanych grup odbiorców – 3 punkty;						innowacyjności rozwiązań.	doprecyzowania pojęcia innowacyjności, stworzenia katalogu rozwiązań innowacyjnych itp. (gdyż wpisywanie się w taki katalog samo w sobie stanowiłoby zaprzeczenie innowacyjności), to z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą oni w możliwie jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.
4	operacja uwzględnia wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację, która zapewni pokrycie co	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;							
5	operacja przewiduje powstanie i utrzymanie przez okres trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013, albo utrzymanie przez ten okres: a) co najmniej dwóch miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 3 punkty, b) jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 2 punkty, c) miejsca pracy w wymiarze 0,5 etatu w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
6	operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi: a) co najmniej 60 osób/km ² – 2 punkty, b) co najmniej 25 osób/km ² i mniej niż 60 osób/km ² – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
7	średnia stopa bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy była wyższa albo równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
8	operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.5)) – 1 punkt.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując informacje zawarte w powyższej tabeli – system kryteriów wyboru projektów zastosowany w ramach typu operacji „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne” co do zasady spełnia pożądane postulaty rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Jedynie kryterium nr 3 jest nieprzejrzyste, a co za tym idzie – fakt ten może determinować trudności z jego mierzalnością. Zdaniem wykonawcy, nie jest to możliwe do ulepszenia na poziomie rozporządzenia, natomiast można realizować działania informacyjne ukierunkowane do potencjalnych wnioskodawców i zapoznające ich z pojęciem innowacyjności. Dodatkowo, ważna jest tzw. kalibracja ekspertów oceniających wnioski, czyli uświadczenie przez nich standardów oceny przyjętych w ramach typu operacji. Działanie takie może zostać wdrożone na poziomie Urzędów Marszałkowskich poszczególnych regionów, zaś rola IZ czy IP powinna być tu pomocnicza.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Inaczej niż w podrozdziałach 5.1-5.4, z uwagi na brak dostępnych danych w zakresie ocenionych wniosków i przyznanej w ich ramach liczby punktów dla „Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne” – ewaluacja w niniejszym przypadku oparta zostanie wyłącznie o oceny jakościowe.

Osoby uczestniczące w badaniach jakościowych – wywiadach, ale też panelu eksperckim – wskazały na kompletność rozbudowanego systemu kryteriów wyboru w ramach analizowanego typu operacji. Nie wykazano żadnych deficytów w zakresie kryteriów wyboru, które należałoby uzupełnić. Wyraźnie akcentowano, iż proporcjonalność kryteriów będzie mogła zostać oceniona po poznaniu wyników ocen. Wstępnie pewne wątpliwości budzą jednak kryteria nr 2 (zwłaszcza), 6 i 7 – są one niezależne od wnioskodawcy, a przekładają się (szczególnie nr 2) na dużą liczbę punktów w ogólnej punktacji.

Kryterium nr 1 nie budzi zastrzeżeń. W ramach kryterium nr 2 można rozważyć zastąpienie średniej krajowej średnią wojewódzką jako lepszym punktem odniesienia dla działań wdrażanych na poziomie regionu. Po zapoznaniu się z wynikami oceny, warto również rozważyć ew. zmniejszenie możliwej do zdobycia liczby punktów w ramach tego kryterium. Kryterium nr 3 oceniono jako zasadne, choć trudne w wykazaniu (dla wnioskodawcy) i weryfikacji (dla Agencji). Analogicznie, kryterium nr 4 postrzegane jest jako odpowiadające na środowiskowy cel przekrojowy, a przy tym – inaczej niż nr 3 – relatywnie łatwe do wykazania i zweryfikowania. Kryterium nr 5 uznano za kluczowe z punktu widzenia zapewnienia żywotności społecznej inwestycji. Zwrócono jednak uwagę, aby odstąpić od powstania i utrzymania na rzecz jedynie tego drugiego – zwłaszcza w sytuacji, gdyby przed realizacją projektu były tam już

zatrudnione osoby, zaś intencjonalne byłoby utrzymanie ich etatów. Jeśli chodzi o kryterium nr 6, to zdania strony systemowej i eksperckiej są tu odmienne – przedstawiciele ARiMR i MRiRW stawiają bardziej na zapewnienie „rynku zbytu” dla oferty kulturalnej i tym samym oczekują pewnego minimalnego poziomu gęstości zaludnienia jako warunku uzyskania punktów. Z kolei badani eksperci patrzą na działanie z perspektywy zapobiegania wykluczeniu społecznemu i ich zdaniem próg ten mógłby być nawet niższy. Co istotne, kwestia ta bywa także uwzględniana w ramach kryteriów regionalnych. Jednym z postulatów z panelu eksperckiego było przekazanie regionom decyzji, czy chcą stosować podejście efektywnościowe do inwestycji, czy raczej promować inkluzyjność. Oznaczałoby to rezygnację z kryterium nr 6 z zastrzeżeniem wymogu odniesienia się w jakiś sposób – dowolny, wybrany samodzielnie przez region – do kwestii gęstości zaludnienia na poziomie regionalnych kryteriów wyboru. Kryterium nr 7 nie wzbudziło większych zastrzeżeń, choć wskazano, iż obecnie – z uwagi na niskie bezrobocie w kraju – jest ono raczej przejawem przeszłych niż obecnych problemów, co jednak przy ogólnej, niskiej punktacji nie stanowi dużego zastrzeżenia. Co ciekawe, o ile strona systemowa patrzy na kryterium nr 8 głównie przez pryzmat celu środowiskowego, eksperci widzą również jego ekonomiczny wymiar. Wskazano, iż obecność formy ochrony przyrody na terenie gminy może zmniejszać jej obszar dostępny pod przedsiębiorczość lub ograniczać zakres tejże, stąd mniejsze dochody podatkowe gminy i mniejsza zdolność do samodzielnej realizacji inwestycji. W związku z niniejszym, warto taką gminę dodatkowo wesprzeć.

5.6. Kształtowanie przestrzeni publicznej

W ramach typu operacji „Kształtowanie przestrzeni publicznej” wsparcie obejmuje kształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 16 punktów. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.5.**):

Tabela 12. Kształtowanie przestrzeni publicznej – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	operacja jest uzupełnieniem zrealizowanej albo będącej w trakcie realizacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy inwestycji finansowanej z udziałem środków publicznych: a) operacja jest uzupełnieniem co najmniej trzech takich inwestycji w tej samej miejscowości – 3 punkty, b) operacja jest uzupełnieniem dwóch takich inwestycji w tej samej miejscowości – 2 punkty, c) operacja jest uzupełnieniem jednej takiej inwestycji w tej samej miejscowości – 1 punkt;
2	operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada: a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty, b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty, c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;
3	operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań architektonicznych, technicznych lub technologicznych – 3 punkty;
4	operacja uwzględnia wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację, która zapewnia pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;
5	opracowanie koncepcji architektonicznej lub architektoniczno-urbanistycznej, lub urbanistycznej dotyczącej przedmiotu operacji zostało wyłonione w wyniku konkursu ogłoszonego przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy – 3 punkty;
6	układ urbanistyczny lub ruralistyczny, którego dotyczy operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;
7	operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wyników informacji statystycznych

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <p>a) co najmniej 60 osób/km² – 2 punkty, b) co najmniej 25 osób/km² i mniej niż 60 osób/km² – 1 punkt;</p>
8	<p>operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.</p>
9	<p>W przypadku, gdy operacja jest realizowana na obszarze gminy województwa:</p> <p>1) dolnośląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja przewiduje tworzenie lub rewitalizację terenów zieleni w rozumieniu art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 4 punkty, b) w wyniku realizacji operacji przestrzeń publiczna zostanie wzbogacona o nową infrastrukturę pełniącą funkcje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kulturalne – 4 punkty, – rekreacyjno-sportowe – 3 punkty, chyba że przyznano punkty zgodnie z tiret pierwszym, – edukacyjne – 2 punkty, chyba że przyznano punkty zgodnie z tiret pierwszym albo drugim, <p>c) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, nie była realizowana operacja z zakresu inwestycji dotyczących kształtowania obszarów przestrzeni publicznej w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 i 1566) w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem, która odpowiadała warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem – 4 punkty;</p> <p>2) kujawsko-pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy kształtowania przestrzeni publicznej, z uwzględnieniem tworzenia miejsc rekreacji i aktywności fizycznej, przez budowę ogólnodostępnych obiektów budowlanych skierowanych do osób w wieku przekraczającym 50 lat, z wyłączeniem ścieżek rowerowych – 5 punktów, b) opracowanie koncepcji architektonicznej lub architektoniczno-urbanistycznej, lub urbanistycznej dotyczącej przedmiotu operacji zostało wyłonione w wyniku przeprowadzonego wśród mieszkańców miejscowości, w której będzie realizowana operacja, plebiscytu na najciekawszy projekt na kształtowanie przestrzeni publicznej – 4 punkty, c) liczba organizacji pozarządowych, które mają siedzibę w gminie, w której będzie realizowana operacja, i które swą działalność rozpoczęły co najmniej rok przed ogłoszeniem naboru wniosków o przyznanie pomocy oraz są wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym albo do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, wynosi w przeliczeniu na 1000 mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 3 punkty, – 2 – 2 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– 1 – 1 punkt;</p> <p>3) lubelskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w wyniku realizacji operacji zostanie zrealizowany kompleksowy projekt zakładający powstanie miejsc aktywnej rekreacji w połączeniu z infrastrukturą służącą wypoczynkowi – 4 punkty,</p> <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <p>– co najmniej 401 – 4 punkty,</p> <p>– 301–400 – 3 punkty,</p> <p>– 201–300 – 2 punkty,</p> <p>c) w wyniku realizacji operacji zostanie zagospodarowana przestrzeń publiczna wokół szkoły, żłobka, przedszkola, urzędu gminy, biblioteki gminnej lub gminnego ośrodka kultury – 4 punkty;</p> <p>4) lubuskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w wyniku realizacji operacji zostanie zagospodarowana przestrzeń publiczna wokół szkoły, żłobka, przedszkola, urzędu gminy, biblioteki publicznej lub gminnego ośrodka kultury – 4 punkty,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 4 punkty,</p> <p>c) operacja przewiduje budowę lub przebudowę oświetlenia ulicznego, które w wyniku jej zrealizowania będzie zasilane wyłącznie energią pochodzącą z odnawialnego źródła energii w rozumieniu art. 2 pkt 22 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii i będzie jedynym oświetleniem przestrzeni publicznej objętej operacją – 4 punkty;</p> <p>5) łódzkiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) podstawowy dochód podatkowy gminy, w której będzie realizowana operacja, w przeliczeniu na mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy, kształtuje się na poziomie:</p> <p>– nie więcej niż 50% średniej w województwie łódzkim – 6 punktów,</p> <p>– powyżej 50% średniej w województwie łódzkim i nie więcej niż 75% średniej w województwie łódzkim – 4 punkty,</p> <p>– powyżej 75% średniej w województwie łódzkim i nie więcej niż 100% średniej w województwie łódzkim – 2 punkty,</p> <p>b) operacja będzie realizowana na obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury, stanowiących obszary strategicznej interwencji wynikającej z polityki rozwoju województwa łódzkiego wyznaczonej w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, stanowiącej załącznik do uchwały nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie:</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>uchwalenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007–2020 i zmiany jej nazwy na Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – 4 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana w miejscowości, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajdują się co najmniej trzy budynki użyteczności publicznej w rozumieniu § 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1422) – 2 punkty;</p> <p>6) małopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w 2013 r. w gminie, w której będzie realizowana operacja, według aktualnego na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Małopolskiego opracowanego na podstawie art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objęte było:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 96% obszaru gminy – 4 punkty, – więcej niż 50% i mniej niż 96% obszaru gminy – 3 punkty, – co najmniej 6% i nie więcej niż 50% obszaru gminy – 1 punkt, <p>b) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 3 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w całości na obszarze, dla którego, według aktualnego na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Małopolskiego opracowanego na podstawie art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – 2 punkty, – w części na obszarze, dla którego, według aktualnego na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Małopolskiego opracowanego na podstawie art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – 1 punkt, <p>d) operacja będzie realizowana w powiecie, przez który na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej 50 oznakowanych szlaków turystycznych – 1 punkt,</p> <p>e) operacja będzie realizowana w gminie, w której:</p> <ul style="list-style-type: none"> – syntetyczny wskaźnik funkcji turystycznej w 2011 r., według wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej, kształtuje się na poziomie wysokim, średnim albo niskim – 1 punkt, – na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajduje się co najmniej jeden obiekt, o którym mowa w art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1553), wpisany do ewidencji prowadzonej na podstawie art. 38 ust. 3 tej ustawy – 1 punkt; <p>7) mazowieckiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>a) liczba miejscowości w gminie, w której będzie realizowana operacja, ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 21 – 5 punktów, – 15–20 – 3 punkty, – 10–14 – 1 punkt, <p>b) liczba gospodarstw rolnych, w których są świadczone usługi hotelarskie, o których mowa w art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 5 – 4 punkty, – 4 – 3 punkty, – 3 – 2 punkty, – 2 – 1 punkt, <p>c) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 3 punkty, – 2 – 2 punkty, – 1 – 1 punkt; <p>8) opolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) operacja dotyczy historycznego układu urbanistycznego lub ruralistycznego wpisanego do rejestru zabytków lub objętego ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo otoczenia zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, lub gminnej ewidencji zabytków – 4 punkty, b) operacja dotyczy rewitalizacji terenów zieleni w rozumieniu art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody lub obszaru zdegradowanego wyznaczonego na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1023, 1529 i 1566) – 4 punkty, c) operacja będzie realizowana na obszarze, dla którego na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – 4 punkty; <p>9) podkarpackiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) operacja będzie realizowana w gminie województwa podkarpackiego, która przystąpiła do Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2011–2016 przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 96/2207/11 z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie przyjęcia „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2011–2016” – 6 punktów,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) operacja dotyczy kształtowania terenów zieleni w rozumieniu art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz terenów rekreacyjnych – 4 punkty,</p> <p>c) w gminie, w której będzie realizowana operacja, nie była realizowana przez podmiot wymieniony w § 3 inwestycja w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem w ramach operacji odpowiadającej warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem w zakresie wskazanym w § 4 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 2 punkty;</p> <p>10) podlaskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba obiektów, w których są świadczone usługi turystyczne, znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 21 – 5 punktów, – 11–20 – 4 punkty, – 1–10 – 3 punkty, <p>b) operacja dotyczy zagospodarowania dóbr kultury współczesnej w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym lub otoczenia zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 5 punktów,</p> <p>c) w wyniku realizacji operacji część przestrzeni publicznej objętej operacją będzie wykorzystywana do świadczenia usług turystycznych – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy zabytków nieruchomych wpisanych, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy, do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, stanowiących układ ruralistyczny, park, ogród, inną formę zaprojektowanej zieleni lub miejsce upamiętniające wydarzenia historyczne – 4 punkty,</p> <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi nie więcej niż 500 osób – 4 punkty,</p> <p>c) operacja dotyczy wyłącznie kompleksowego zagospodarowania obszaru przestrzeni publicznej w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w ramach operacji przestrzeń publiczna zostanie wyposażona w infrastrukturę pełniącą funkcje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kulturalne – 6 punktów, – rekreacyjno-sportowe – 4 punkty, chyba że przyznano punkty zgodnie z tiret pierwszym, – edukacyjne – 3 punkty, chyba że przyznano punkty zgodnie z tiret pierwszym albo drugim,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 600 – 6 punktów, – 601–1000 – 4 punkty, – 1001–2000 – 3 punkty; <p>13) świętokrzyskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowego zagospodarowania obszaru przestrzeni publicznej w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 4 punkty, – kompleksowego kształtowania przestrzeni publicznej poza obszarem przestrzeni publicznej w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 2 punkty, <p>b) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 500 – 4 punkty, – 501–1000 – 3 punkty, – 1001–2000 – 2 punkty, <p>c) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 4 punkty, – nie więcej niż 2 – 2 punkty; <p>14) warmińsko-mazurskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy urządzania lub porządkowania terenów zieleni w rozumieniu art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 4 punkty,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w miejscowości, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajdują się co najmniej trzy budynki użyteczności publicznej w rozumieniu § 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – 4 punkty,</p> <p>c) co najmniej jedno sołectwo wymienione w załączniku nr 1 do uchwały nr 57/748/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” lub w załączniku nr 1 do uchwały nr 27/327/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 maja 2014 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” w 2014 r. jest jednostką pomocniczą gminy, w której będzie realizowana operacja – 4 punkty;</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>15) wielkopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie była realizowana przez podmiot wymieniony w § 3 inwestycja w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem w ramach operacji odpowiadającej warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem w zakresie wskazanym w § 4 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 4 punkty, – była realizowana jedna operacja spełniająca warunki określone w tiret pierwszym – 3 punkty, – były realizowane dwie operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 2 punkty, – były realizowane co najmniej trzy operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 1 punkt, <p>b) operacja przewiduje budowę lub przebudowę oświetlenia ulicznego, które w wyniku jej zrealizowania będzie zasilane wyłącznie energią pochodzącą z odnawialnego źródła energii w rozumieniu art. 2 pkt 22 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii i będzie jedynym oświetleniem przestrzeni publicznej objętej operacją – 4 punkty,</p> <p>c) operacja przewiduje budowę lub przebudowę chodników lub ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych – 3 punkty,</p> <p>d) operacja przewiduje utworzenie lub zagospodarowanie, lub zrewitalizowanie skwerów lub terenów zieleni w rozumieniu art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub miejsc wypoczynku – 1 punkt;</p> <p>16) zachodniopomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) gmina, w której będzie realizowana operacja, została zakwalifikowana do specjalnej strefy włączenia na podstawie obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu pn. „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” przyjętego uchwałą nr 653/14 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” – 6 punktów,</p> <p>b) wartość syntetycznego miernika potencjału gospodarczego gminy, w której będzie realizowana operacja, określonego w dokumencie pn. „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” przyjętym uchwałą nr 653/14 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – od 0 do 0,2 – 4 punkty, – powyżej 0,2 do 0,4 – 2 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	c) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 2 punkty.

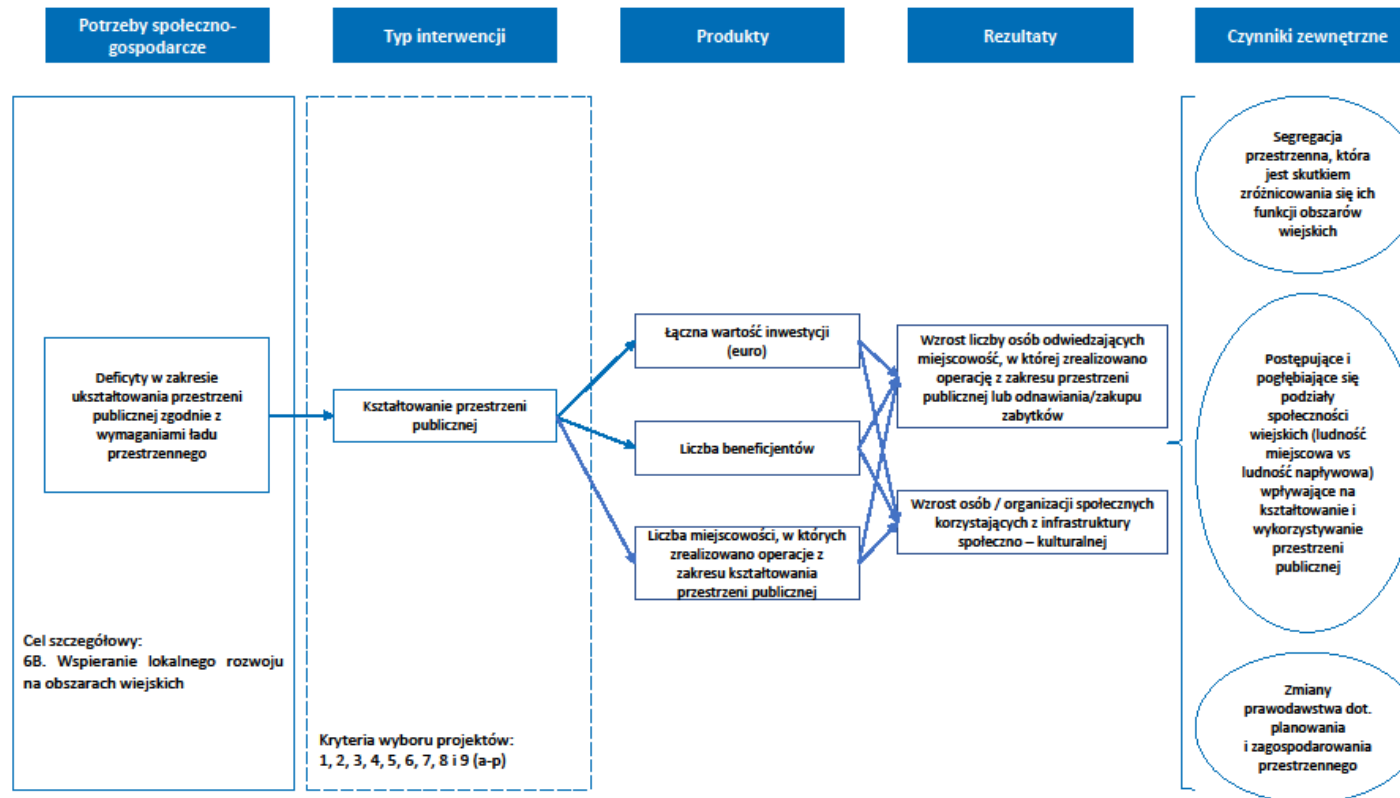
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów²¹

Kształtowanie przestrzeni publicznej ma służyć przede wszystkim realizacji celu szczegółowego 6B. Kryterium nr 1 jest silnie, logicznie powiązane w tym obszarze, z kolei kryteria nr 2, 5, 6 i 7 wykazują związek pośredni/umiarkowany. Dodatkowo, w przypadku kryterium nr 1 można dostrzec jego silny aspekt prowydajnościowy, związany z realizowaniem inwestycji stanowiących element większego planu (tj. wzajemnie powiązanych). Komplementarność projektów finansowanych ze środków publicznych jako taka stanowi pozytywny aspekt i dążenie poszczególnych Programów Operacyjnych, będąc również wprost umocowana konkretnymi zapisami Programu. Z tego względu kryterium to należy uznać za ściśle powiązane z przedmiotem inwestycji oraz gospodarnością wydatkowania. Kryteria nr 2 i 7 są z kolei ukierunkowane na wspieranie wyboru takich projektów, które będą miały szeroką grupę odbiorców ostatecznych – czy to przybyłych turystów, czy okolicznych mieszkańców. Jest to zatem powiązane także z zapewnieniem żywotności inwestycji. Zgodnie z kryterium nr 5, premiowane jest opracowanie koncepcji architektonicznej lub architektoniczno-urbanistycznej, lub urbanistycznej dotyczącej przedmiotu operacji zostało wyłonione w wyniku konkursu ogłoszonego przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy. Docelowo, powinno to oddziaływać stymulująco na jakość realizowanych projektów (wybór najlepszego ze zgłoszeń). Co więcej, wydaje się, iż takie rozwiązanie może być również inkluzyjne – zamiast realizacji konkretnej wizji beneficjenta, możliwe jest zaimplementowanie rozwiązań zaproponowanych przez uczestników konkursu (np. lokalnych mieszkańców i docelowych użytkowników). Warto przy tym zastrzec, iż ostatnia wskazana kwestia ma raczej charakter postulatywny, nie wydaje się, aby była częstym, faktycznie spotykanym przypadkiem.

Kryterium nr 3 jest silnie logicznie powiązane z celem przekrojowym dot. innowacyjności. Z kolei kryteria nr 4 i 8 są spójne z celem przekrojowym dot. środowiska (a kryterium nr 4 – pośrednio i długofalowo – z celem przekrojowym dot. klimatu). Kryterium nr 8 może być jednak postrzegane niejednoznacznie (o czym więcej w podrozdziale 5.5.).

²¹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Kształtowania przestrzeni publicznej z celem szczegółowym 6B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

Rysunek 17. Kształtowanie przestrzeni publicznej – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Kształtowanie przestrzeni publicznej – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²²					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	operacja jest uzupełnieniem zrealizowanej albo będącej w trakcie realizacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy inwestycji finansowanej z udziałem środków publicznych: a) operacja jest uzupełnieniem co najmniej trzech takich inwestycji w tej samej miejscowości – 3 punkty, b) operacja jest uzupełnieniem dwóch takich inwestycji w tej samej miejscowości – 2 punkty, c) operacja jest uzupełnieniem jednej takiej inwestycji w tej samej miejscowości – 1 punkt;	+	+	+	+	-	Uszczegółowienia wymaga określenia, co jest rozumiane jako „uzupełnianie” inwestycji.	W dokumentacji związanej z naborem (np. ulotki informacyjne, strona internetowa) należy wyczerpująco wyjaśnić zagadnienie uzupełniania się inwestycji.
2	operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada: a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty, b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty, c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
3	operacja uwzględni zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań architektonicznych,	+	-	-	+	+	Potencjalnie problematyczne może być ocenianie innowacyjności rozwiązań.	Jakkolwiek na poziomie formalnym nie ma możliwości doprecyzowania pojęcia

²² R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²²					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	technicznych lub technologicznych – 3 punkty;							<p>innowacyjności, stworzenia katalogu rozwiązań innowacyjnych itp. (gdyż wpisywanie się w taki katalog samo w sobie stanowiłoby zaprzeczenie innowacyjności), to z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą oni w możliwie jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.</p>
4	operacja uwzględnia wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację,	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²²					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	która zapewnia pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;							
5	opracowanie koncepcji architektonicznej lub architektoniczno-urbanistycznej, lub urbanistycznej dotyczącej przedmiotu operacji zostało wyłonione w wyniku konkursu ogłoszonego przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy – 3 punkty;	+	+	+	+	+		
6	układ urbanistyczny lub ruralistyczny, którego dotyczy operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;	+	+	+	+	+		
7	operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi: a) co najmniej 60 osób/km ² – 2 punkty, b) co najmniej 25 osób/km ² i mniej niż 60 osób/km ² – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
8	operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje powyższa tabela, istnieją dwa kryteria wymagająca weryfikacji i poprawy, zaś ocena ta wynika ze stosowania trudnych, niedodefiniowanych pojęć „innowacyjności” oraz „uzupełniania”. Pozostałe kryteria zostały ocenione pozytywnie. Jak zostało to już wskazane w podrozdziale 5.5, w zakresie kryterium nr 3 (dot. innowacyjności) nie jest to możliwe do ulepszenia na poziomie rozporządzenia, natomiast można realizować działania informacyjne ukierunkowane do potencjalnych wnioskodawców i zapoznające ich z pojęciem innowacyjności. Dodatkowo, ważna jest tzw. kalibracja ekspertów oceniających wnioski przez UM (przy ew. wsparciu IZ i IP PROW 2014-2020).

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Inaczej niż w podrozdziałach 5.1-5.4, z uwagi na brak dostępnych danych w zakresie ocenionych wniosków i przyznanej w ich ramach liczby punktów dla „Kształtowania przestrzeni publicznej” – ewaluacja w niniejszym przypadku oparta zostanie wyłącznie o oceny jakościowe.

System kryteriów wyboru projektów oceniono jako kompletny. Nie wskazano deficytów w zakresie kryteriów wyboru.

Kryterium nr 1 nie budzi zastrzeżeń; wskazuje na premiowanie przemyślanego podejścia do przedsięwzięć inwestycyjnych, a zarazem pozwala zachować spójność między nimi (w szczególności, jeśli powodzenie jednego etapu warunkuje sukces kolejnych). Kryterium nr 2 uznano za zrozumiałe w kontekście dążenia do zapewnienia odbiorców ostatecznych inwestycji, ale także wpływania tejże na ruch turystyczny w powiecie. Kryterium nr 3 oceniono jako zasadne, ale też trudne w wykazaniu (dla wnioskodawcy) i weryfikacji (dla Agencji). Analogicznie, kryterium nr 4 postrzegane jest jako odpowiadające na środowiskowy cel przekrojowy, a przy tym łatwe do wykazania i zweryfikowania. Kryterium nr 5 budziło pewne wątpliwości ekspertów uczestniczących w panelu; wskazywali oni, iż bardziej zasadne byłoby przeprowadzenie konsultacji społecznych w zakresie określenia szczegółów opisu przedmiotu zamówienia, zaś następnie poszczególni wykonawcy w ramach PZP konkurowaliby o realizację tejże wizji. Kryterium nr 6 nie wzbudza wątpliwości; zrozumiałe jest premiowanie cennych historycznie i kulturalnie projektów w zakresie układu urbanistycznego lub ruralistycznego wpisanego do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków. W przypadku kryteriów 7 i 8 pojawiły się te same argumenty, co w przypadku „Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne”. Po pierwsze, przedstawiciele ARiMR i MRiRW premiąją zagwarantowanie odbiorców ostatecznych realizowanych przedsięwzięć i tym samym oczekują pewnego minimalnego poziomu gęstości zaludnienia jako warunku uzyskania punktów. Z kolei eksperci patrzą na działanie z perspektywy zapobiegania wykluczeniu społecznemu i ich zdaniem próg ten mógłby być nawet niższy. Propozycją z panelu eksperckiego było przekazanie regionom decyzji w zakresie sposobu podejścia do oceniania gęstości zaludnienia. Oznaczałoby to rezygnację z kryterium nr 6 z zastrzeżeniem wymogu odniesienia się w jakiś sposób – dowolny, wybrany samodzielnie przez region – do kwestii gęstości zaludnienia na poziomie regionalnych kryteriów wyboru. Analogicznie jako w poprzednim instrumencie, kryterium nr 8 oceniono pozytywnie – zarówno z uwagi na jego środowiskowy wymiar, jak i ew. konsekwencje dla gminnej gospodarki.

5.7. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

W ramach typu operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego” dostępne jest dwojakie wsparcie. Przede wszystkim, można uzyskać pomoc na zadania obejmujące odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego. Ponadto, wsparcie może objąć również zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 16 punktów. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótownym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.6.**):

Tabela 14. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	do wniosku o przyznanie pomocy załączono opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków o złym stanie technicznym zabytku i konieczności natychmiastowego podjęcia prac o charakterze interwencyjnym – 5 punktów;
2	w wyniku realizacji operacji: a) więcej niż 50% dotychczas używanej powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 4 punkty, b) nie więcej niż 50% i nie mniej niż 30% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 3 punkty, c) mniej niż 30% i nie mniej niż 20% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 1 punkt;
3	obiekt budowlany będący przedmiotem operacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany: a) do rejestru zabytków – 4 punkty, b) do wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;
4	operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada: a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty, b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty, c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;
5	operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych, które

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty turystycznej, edukacyjnej lub kulturalnej – 3 punkty;
6	operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.
7	<p>W przypadku, gdy operacja jest realizowana na obszarze gminy województwa:</p> <p>1) dolnośląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajduje się w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – miejscowości wymienionej w co najmniej jednym załączniku do uchwały nr 3893/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 19 stycznia 2010 r. w sprawie przyjęcia listy szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym dla Województwa Dolnośląskiego – 6 punktów, – gminie, w której występuje zabytek wymieniony w co najmniej jednym załączniku do uchwały nr 3893/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 19 stycznia 2010 r. w sprawie przyjęcia listy szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym dla Województwa Dolnośląskiego – 3 punkty, <p>b) w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajduje się co najmniej 10 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – 6 punktów;</p> <p>2) kujawsko-pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajduje się co najmniej 5 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 4 punkty,</p> <p>b) w ramach operacji będą wykonywane:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prace konserwatorskie, prace restauratorskie lub roboty budowlane dotyczące dachu zabytku nieruchomego – 3 punkty, – prace dotyczące odwodnienia zabytku nieruchomego – 2 punkty, – prace konserwatorskie, prace restauratorskie lub roboty budowlane przy ścianach zewnętrznych zabytku nieruchomego – 1 punkt, <p>c) podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy realizował inwestycję w zakresie dotyczącym rewitalizacji zabytków, a inwestycja ta była finansowana w ramach konkursów organizowanych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego lub z innych środków będących w dyspozycji właściwych ministrów przyznających dotację w tym zakresie – 3 punkty,</p> <p>d) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest w stanie zagrożenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – katastrofą budowlaną, zgodnie z decyzją organu nadzoru budowlanego – 2 punkty, – w stanie zagrożenia zniszczeniem lub istotnego uszkodzenia, zgodnie z opinią wojewódzkiego konserwatora zabytków – 1 punkt;

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>3) lubelskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji pełni lub będzie pełnił funkcje ekspozycyjne, wystawiennicze lub muzealne – 4 punkty,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 4 punkty,</p> <p>c) operacja na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest spójna z aktualnym gminnym programem opieki nad zabytkami obowiązującym w gminie, w której będzie realizowana operacja – 4 punkty;</p> <p>4) lubuskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest spójna z aktualnym gminnym programem opieki nad zabytkami obowiązującym w gminie, w której będzie realizowana operacja, lub w tej gminie na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest prowadzona gminna ewidencja zabytków – 4 punkty,</p> <p>b) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 16 – 4 punkty, – 11–15 – 3 punkty, – 6–10 – 1 punkt, <p>c) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 4 punkty;</p> <p>5) łódzkiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) obiekt budowlany, który będzie przedmiotem operacji, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany do rejestru zabytków – 6 punktów,</p> <p>b) operacja na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest spójna z aktualnym gminnym programem opieki nad zabytkami obowiązującym w gminie, w której będzie realizowana operacja – 4 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana na obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty lub Bzury, stanowiących obszary strategicznej interwencji wynikającej z polityki rozwoju województwa łódzkiego wyznaczonej w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, stanowiącej załącznik do uchwały nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie: uchwalenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007–2020 i zmiany jej nazwy na Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – 2 punkty;</p> <p>6) małopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) przez miejscowość, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 5 punktów,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 21 – 5 punktów, – 11–20 – 4 punkty, – 6–10 – 2 punkty, – 1–5 – 1 punkt, <p>c) operacja na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest spójna z aktualnym gminnym programem opieki nad zabytkami obowiązującym w gminie, w której będzie realizowana operacja, lub w tej gminie na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest prowadzona gminna ewidencja zabytków – 1 punkt,</p> <p>d) operacja będzie realizowana w gminie, w której syntetyczny wskaźnik funkcji turystycznej w 2011 r., według wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej, kształtuje się na poziomie wysokim, średnim albo niskim – 1 punkt;</p> <p>7) mazowieckiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 – 5 punktów, – 2 – 3 punkty, – 1 – 1 punkt, <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, w której liczba miejscowości ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wyników informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 21 – 4 punkty, – 15–20 – 2 punkty, – 10–14 – 1 punkt, <p>c) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji po jej zrealizowaniu będzie udostępniony zwiedzającym – 3 punkty;</p> <p>8) opolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy historycznego układu ruralistycznego wpisanego do rejestru zabytków lub objętego ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – 4 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) po zrealizowaniu operacji w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będzie prowadzona działalność kulturalna, promocyjna lub edukacyjna, która dotychczas nie była prowadzona w tym obiekcie – 4 punkty,</p> <p>c) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 6 – 4 punkty, – 2–5 – 2 punkty; <p>9) podkarpackiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja dotyczy historycznego układu urbanistycznego lub ruralistycznego, który na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany do rejestru zabytków – 6 punktów,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w gminie charakteryzującej się na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wysokimi walorami krajobrazu kulturowego, o których mowa w dokumencie pn. „Obszary funkcjonalne w województwie podkarpackim”, stanowiącym załącznik do uchwały nr 86/1977/15 Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie przyjęcia opracowania pn. „Obszary funkcjonalne w województwie podkarpackim” w celu przedstawienia do zaopiniowania przez jednostki samorządu terytorialnego – 3 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana w gminie należącej na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy do powiatów z funkcją turystyczną, o których mowa w dokumencie pn. „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego” opracowanym w 2013 r. przez Regionalne Obserwatorium Terytorialne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 – 3 punkty;</p> <p>10) podlaskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajduje się co najmniej pięć obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków albo obiektów, o których mowa w art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 6 punktów,</p> <p>b) w gminie, w której będzie realizowana operacja, w okresie ostatnich 36 miesięcy od dnia ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy zostały wyremontowane, odrestaurowane lub zrewitalizowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej trzy obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 5 punktów, – dwa obiekty spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 4 punkty, – jeden obiekt spełniający warunki określone w tiret pierwszym – 2 punkty, <p>c) obiekt budowlany będący przedmiotem operacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wchodzi w skład historycznego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków – 1 punkt;</p> <p>11) pomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>a) operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowej realizacji programu prac konserwatorskich sporządzonego dla obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji lub zakupu obiektu budowlanego charakterystycznego dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne – 6 punktów, – częściowej realizacji programu prac konserwatorskich sporządzonego dla obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w zakresie co najmniej dwóch elementów tego programu – 3 punkty, <p>b) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 5 – 4 punkty, – 2-4 – 2 punkty, <p>c) operacja jest uzupełnieniem zrealizowanej albo będącej w trakcie realizacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy inwestycji z zakresu zachowania zabytkowych obiektów budowlanych w danej miejscowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – operacja jest uzupełnieniem co najmniej trzech takich inwestycji – 2 punkty, – operacja jest uzupełnieniem nie więcej niż dwóch takich inwestycji – 1 punkt; <p>12) śląskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy znajdują się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków – 6 punktów, – 2 obiekty wpisane do rejestru zabytków – 3 punkty, <p>b) operacja dotyczy rewitalizacji lub poprawy stanu zabytkowych obiektów budowlanych, które na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków lub decyzji organu nadzoru budowlanego są wyłączone z użytkowania z powodu złego stanu technicznego – 6 punktów;</p> <p>13) świętokrzyskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdujących się w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 5 – 4 punkty, – 2-4 – 2 punkty, <p>b) operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowej renowacji zabytkowego obiektu budowlanego, a po zrealizowaniu operacji obiekt ten będzie udostępniony zwiedzającym – 4 punkty, – renowacji części zabytkowego obiektu budowlanego, a po zrealizowaniu operacji obiekt ten będzie udostępniony zwiedzającym – 2 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>c) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 4 punkty;</p> <p>14) warmińsko-mazurskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) operacja na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy będzie realizowana w gminie, w której:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jest prowadzona gminna ewidencja zabytków oraz został przyjęty gminny program opieki nad zabytkami – 4 punkty, – jest prowadzona gminna ewidencja zabytków albo został przyjęty gminny program opieki nad zabytkami – 2 punkty, <p>b) liczba zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w gminie, w której będzie realizowana operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 16 – 4 punkty, – 10–15 – 2 punkty, <p>c) co najmniej jedno sołectwo wymienione w załączniku nr 1 do uchwały nr 57/748/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” lub w załączniku nr 1 do uchwały nr 27/327/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 maja 2014 r. w sprawie: zakwalifikowania sołectw do Programu Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Wieś Warmii, Mazur i Powiśla miejscem, w którym warto żyć...” w 2014 r. jest jednostką pomocniczą gminy, w której będzie realizowana operacja – 4 punkty;</p> <p>15) wielkopolskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) liczba osób zamieszkałych w miejscowości, w której będzie realizowana operacja, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 1000 – 5 punktów, – 1001–2000 – 4 punkty, – 2001–3000 – 3 punkty, – 3001–4000 – 2 punkty, – 4001–5000 – 1 punkt, <p>b) w miejscowości, w której będzie realizowana operacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie była realizowana operacja z zakresu inwestycji dotyczących odnawiania lub poprawy stanu zabytków w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 lub działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego tym programem, która odpowiadała warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego tym programem – 4 punkty, – była realizowana jedna operacja spełniająca warunki określone w tiret pierwszym – 3 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– były realizowane dwie operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 2 punkty,</p> <p>– były realizowane co najmniej trzy operacje spełniające warunki określone w tiret pierwszym – 1 punkt,</p> <p>c) operacja przewiduje zagospodarowanie otoczenia zabytkowego obiektu budowlanego – 2 punkty,</p> <p>d) operacja przewiduje instalację monitoringu zabezpieczającego zabytkowy obiekt budowlany – 1 punkt;</p> <p>16) zachodniopomorskiego, oprócz kryteriów określonych w ust. 1 stosuje się również następujące kryteria wyboru operacji:</p> <p>a) gmina, w której będzie realizowana operacja, została zakwalifikowana do specjalnej strefy włączenia na podstawie obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu pn. „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” przyjętego uchwałą nr 653/14 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” – 5 punktów,</p> <p>b) operacja będzie realizowana na terenie Obszarów Krajobrazowo-Kulturowych wskazanych w aktualnym na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wojewódzkim programie opieki nad zabytkami przyjętym uchwałą nr XXIII/310/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2013–2017” – 5 punktów,</p> <p>c) operacja będzie realizowana w miejscowości, przez którą na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy przebiega co najmniej jeden oznakowany szlak turystyczny – 2 punkty.</p>

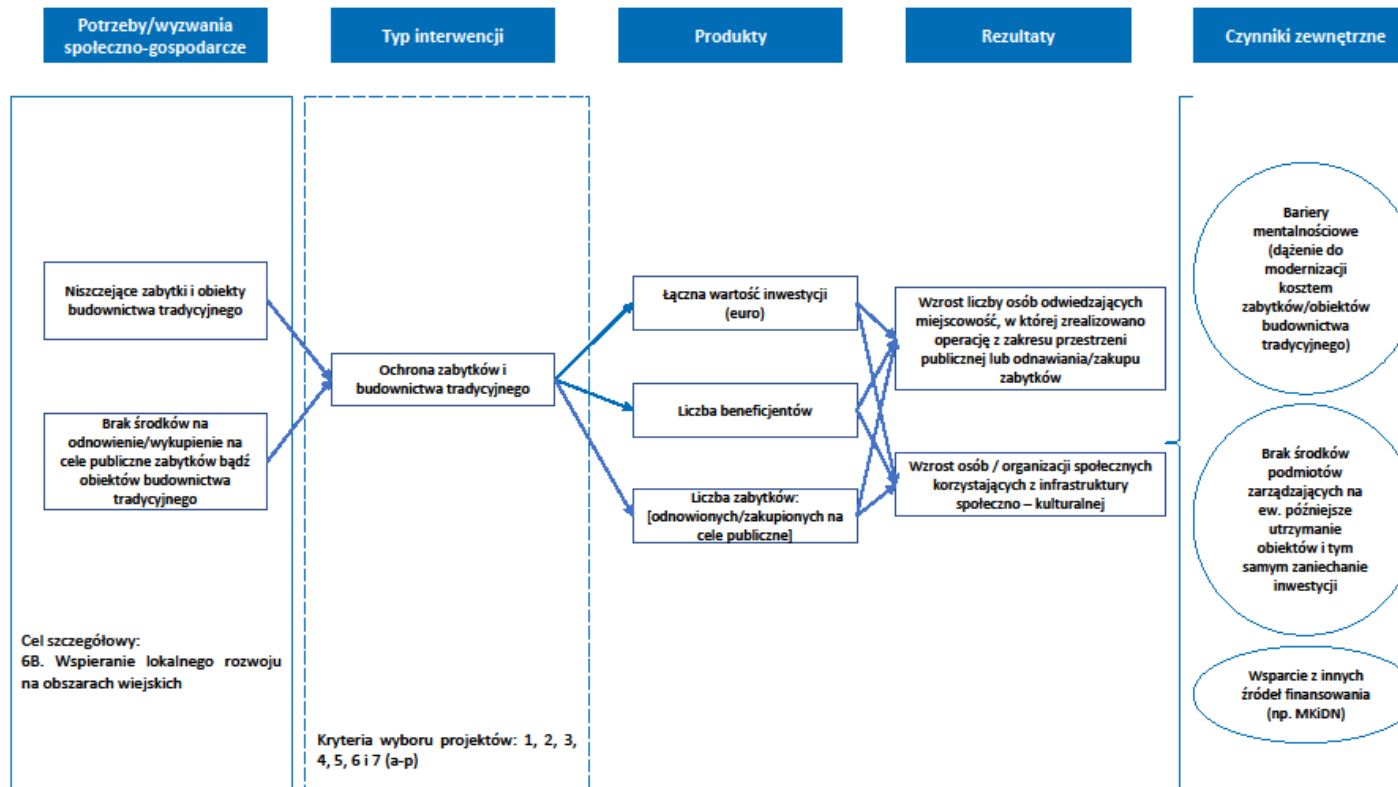
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów²³

W ramach kryteriów określonych dla „Ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego”, kryteria nr 1, 3 i 4 są powiązane z celem szczegółowym 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, którego realizacji ma służyć ten typ interwencji. Kryterium nr 1 ma za zadanie sprawić, iż wsparcie otrzymają podmioty, w przypadku których działania interwencyjne mają priorytetowe znaczenie. Kryterium nr 3 jest logicznie powiązane z kryterium nr 1 – wprawdzie nie odwołuje się wprost do potrzeby realizacji prac interwencyjnych, ale wskazuje na wpisanie obiektu do stosownego rejestru/ewidencji. Stanowi to swoisty gwarant walorów historycznych danego obiektu – tym ważniejszych, im bardziej centralny spis (tzn. rejestr zabytków sugeruje ważniejszą klasę zabytku niż wojewódzka ewidencja). Kryterium nr 4 ukierunkowane jest na wspieranie wyboru takich projektów, które będą miały szeroką grupę odbiorców ostatecznych – nie tylko w gronie okolicznych mieszkańców, ale także turystów. Oczywiście, docelowo może zajść tu sprzężenie zwrotne – obecność atrakcyjnego obiektu turystycznego może stymulować zainteresowanie turystyką. Kryterium nr 2 jest silnie powiązane z celem szczegółowym 6B, gwarantując powiązanie walorów historycznych obiektu stanowiącego przedmiot interwencji z zapewnieniem w jego ramach ważnych funkcji społecznych. Dodatkowo, kryterium nr 5 przyczynia

²³ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego z celem szczegółowym 6B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

się do realizacji celu przekrojowego dot. innowacyjności, zaś kryterium nr 6 – celu przekrojowego dot. środowiska.

Rysunek 18. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	do wniosku o przyznanie pomocy załączono opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków o złym stanie technicznym zabytku i konieczności natychmiastowego podjęcia prac o charakterze interwencyjnym – 5 punktów;	+	+	+	+	+		
2	w wyniku realizacji operacji: a) więcej niż 50% dotychczas używanej powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 4 punkty, b) nie więcej niż 50% i nie mniej niż 30% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 3 punkty, c) mniej niż 30% i nie mniej niż 20% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
3	obiekt budowlany będący przedmiotem operacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany: a) do rejestru zabytków – 4 punkty, b) do wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;	+	+	+	+	+		

²⁴ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
4	<p>operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada:</p> <p>a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty,</p> <p>b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty,</p> <p>c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
5	<p>operacja uwzględni zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych, które zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty turystycznej, edukacyjnej lub kulturalnej – 3 punkty;</p>	+	-	-	+	+	<p>Potencjalnie problematyczne może być ocenianie innowacyjności rozwiązań.</p>	<p>Jakkolwiek na poziomie formalnym nie ma możliwości doprecyzowania pojęcia innowacyjności, stworzenia katalogu rozwiązań innowacyjnych itp. (gdyż wpisywanie się w taki katalog samo w sobie stanowiłoby zaprzeczenie innowacyjności), to z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
								oni w możliwie jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.
6	operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując informacje zawarte w powyższej tabeli – system kryteriów wyboru projektów zastosowany w ramach typu operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego” co do zasady spełnia pożądane postulaty rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Jedynie kryterium nr 5 jest nieprzejrzyste, a co za tym idzie – fakt ten może determinować trudności z jego mierzalnością. Rekomendacje wykonawcy w tym zakresie są identyczne względem tych wskazanych w podrozdziale 5.6: warto realizować działania informacyjne skierowane do potencjalnych wnioskodawców i zapoznające ich z pojęciem innowacyjności; ważna jest tzw. kalibracja ekspertów oceniających wnioski, czyli uwspólnianie przez nich standardów oceny przyjętych w ramach typu operacji. Drugie z zaproponowanych działań może zostać wdrożone na poziomie Urzędów Marszałkowskich poszczególnych regionów, zaś rola IZ czy IP powinna być tu pomocnicza.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Inaczej niż w podrozdziałach 5.1-5.4, z uwagi na brak dostępnych danych w zakresie ocenionych wniosków i przyznanej w ich ramach liczby punktów dla „Ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego” – ewaluacja w niniejszym przypadku oparta zostanie wyłącznie o oceny jakościowe.

System kryteriów wyboru projektów oceniono jako kompletny. Nie wskazano deficytów w zakresie kryteriów wyboru.

Kryterium nr 1 oraz 3 nie budzą zastrzeżeń zarówno z uwagi na przypisaną im wagę, jak i związek z celem szczegółowym 6B. Wydają się one istotowo silnie powiązane z istotą wsparcia w ramach analizowanego

instrumentu. Zdaniem ekspertów, kryterium nr 2 powinno zostać przeformułowane i odnosić się wyłącznie do udziału powierzchni obiektu budowlanego posiadające określone przeznaczenie – bez względu na to, czy jest to uzyskane nowe przeznaczenie, czy utrzymane poprzednie, czy może wreszcie – co w przypadku zabytków może być zasadne – przywrócone stare przeznaczenie. Kryterium nr 4 uznano za zrozumiałe w kontekście dążenia do zapewnienia odbiorców inwestycji, ale także wpływania teź na ruch turystyczny w powiecie. Kryterium nr 5 oceniono jako zasadne, ale teź trudne w wykazaniu (dla wnioskodawcy) i weryfikacji (dla Agencji). W przypadku kryterium nr 6 pojawiły się te same argumenty, co w przypadku „Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne” czy „Kształtowania przestrzeni publicznej”. Kryterium oceniono pozytywnie – zarówno z uwagi na jego środowiskowy wymiar, jak i ew. konsekwencje dla gminnej gospodarki.

5.8. Współpraca

W ramach działania „Współpraca” pomoc udzielana jest na funkcjonowanie grup operacyjnych na rzecz innowacji (EPI) oraz realizację przez te grupy projektów, które prowadzą do opracowania nowych rozwiązań w zakresie nowych produktów, praktyk, procesów, technologii, metod organizacji i marketingu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cele szczegółowe 1A. Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich i 1B. Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszanego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników, pośrednio zaś – 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej i 3A. Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe. Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie dofinansowania wynosi 24 punkty. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.8.:**)

Tabela 16. Współpraca – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej jeden z podmiotów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c, którego działalność jest związana z dziedzinami nauki niezbędnymi do realizacji operacji – 2 punkty;
2	w skład grupy operacyjnej: a) wchodzi 4 podmioty należące do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 2 punkty, b) wchodzi co najmniej 5 podmiotów należących do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 4 punkty, przy czym, jeżeli w skład grupy operacyjnej wchodzi dodatkowo co najmniej jeden podmiot inny niż wymienione w § 3 ust. 1 pkt 1 – 6 punktów;
3	w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej 5 rolników – 2 punkty;
4	w skład grupy operacyjnej wchodzi podmiot, który udokumentował zrealizowanie projektu finansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, którego rezultatem jest wdrożenie nowego lub znacznie udoskonalonego produktu lub nowych lub znacznie udoskonalonych praktyk, procesów, technologii lub metod organizacji lub marketingu dotyczących produkcji, przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktu – 2 punkty;
5	wszyscy przedsiębiorcy, wchodzący w skład grupy operacyjnej, działają jako przedsiębiorcy prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo, w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia nr 651/2014 – 4 punkty;
6	realizacja operacji dotyczy: a) 2 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 2 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	b) co najmniej 3 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 3 punkty;
7	<p>czas realizacji operacji wynosi:</p> <p>a) do 12 miesięcy – 3 punkty,</p> <p>b) powyżej 12 miesięcy do 2 lat – 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 2 do 3 lat – 1 punkt;</p>
8	<p>wnioskowana kwota pomocy wynosi:</p> <p>a) do 2 000 000 złotych – 5 punktów,</p> <p>b) powyżej 2 000 000 złotych do 3 000 000 złotych – 4 punkty,</p> <p>c) powyżej 3 000 000 złotych do 4 000 000 złotych – 3 punkty,</p> <p>d) powyżej 4 000 000 złotych do 5 000 000 złotych – 2 punkty,</p> <p>e) powyżej 5 000 000 złotych do 6 000 000 złotych – 1 punkt;</p>
9	<p>potrzeba realizacji operacji jest uzasadniona:</p> <p>a) wynikami badań naukowych w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 2 punkty,</p> <p>b) analizą rynku – 1 punkt;</p>
10	<p>potencjał rynkowy rezultatu operacji:</p> <p>a) potencjalny obszar oddziaływania rezultatu operacji wykracza poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 1 punkt,</p> <p>b) rezultat operacji posiada cechy, które umożliwiają jego adaptację do innych celów, niebędących przedmiotem operacji – 1 punkt;</p>
11	<p>przedmiot operacji dotyczy:</p> <p>a) innowacji udoskonalającej istniejące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązania lub przenoszącej te rozwiązania do warunków geograficznych, środowiskowych, organizacyjnych lub technologicznych, w których nie była stosowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub zwiększającej ich użyteczność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 4 punkty,</p> <p>b) innowacji dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 6 punktów,</p> <p>c) wyłącznie produkcji podstawowej produktów rolnych w rozumieniu art. 2 pkt 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 01.07.2014, str. 1) – 4 punkty;</p>
12	<p>opracowanie przedmiotu operacji z wykorzystaniem dostępnych wyników badań:</p> <p>a) w ramach operacji konieczne będzie wykonanie badań stosowanych w rozumieniu art. 2 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 1 punkt,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	b) w ramach operacji wymagane będą jedynie prace rozwojowe w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 3 punkty;
13	rezultaty operacji przyczynią się do: a) ochrony środowiska naturalnego – 2 punkty, b) łagodzenia zmian klimatu – 2 punkty.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów²⁵

W przypadku typu operacji „Współpraca” można zaobserwować silną, logiczną spójność większości kryteriów merytorycznych (tzn. związanych z planowanym działaniem) z P1 przy niewielkiej spójności kryteriów dot. sytuacji wnioskodawcy oraz uwarunkowań czasowo-finansowych planowanego przedsięwzięcia. Kryteria nr 1 i 2 wydają się zasadne: z jednej strony kładą nacisk na obecność podmiotu o potencjale naukowym, a z drugiej – na dywersyfikację członków grupy. Można się jednak zastanowić, czy obecnie nie jest premiowana wręcz zbyt wysoka liczba podmiotów różnego typu, skłaniająca do angażowania w przedsięwzięcie także takich, które nie mają merytorycznego związku z danym zagadnieniem (tzw. pokusa nadużycia). Wykonawca sugeruje obniżenie progów w zakresie liczby podmiotów dot. przyznawania punktów w ramach analizowanego kryterium przy zachowaniu ogólnej, maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia w jego ramach. Analogicznie, zasadne wydaje się kryterium nr 3, które kładąc nacisk na zaangażowanie rolników w projekt – wymusza dywersyfikację podmiotów, a zarazem skłania do kooperacji w szerszym gronie. Obecność rolników w gronie realizatorów projektów jest kluczowa z uwagi na ich funkcję potencjalnego innowatora, ale przede wszystkim – adresatów rezultatów projektu. Kryterium nr 4 jest powiązane z celem szczegółowym 1A oraz celem przekrojowym dot. innowacyjności. Posiadanie doświadczenia w procesie wdrażania innowacji uprawdopodobnia sukces przedsięwzięcia, gdyż wiąże się z dostępnością odpowiednich kompetencji organizacyjnych (np. planowanie, koordynowanie i finalizowanie procesu). Dodatkowo, selekcjonuje podmioty, dla których z wyższym prawdopodobieństwem innowacja jest wartością (w przeszłości podejmowali już wysiłki na jej rzecz).

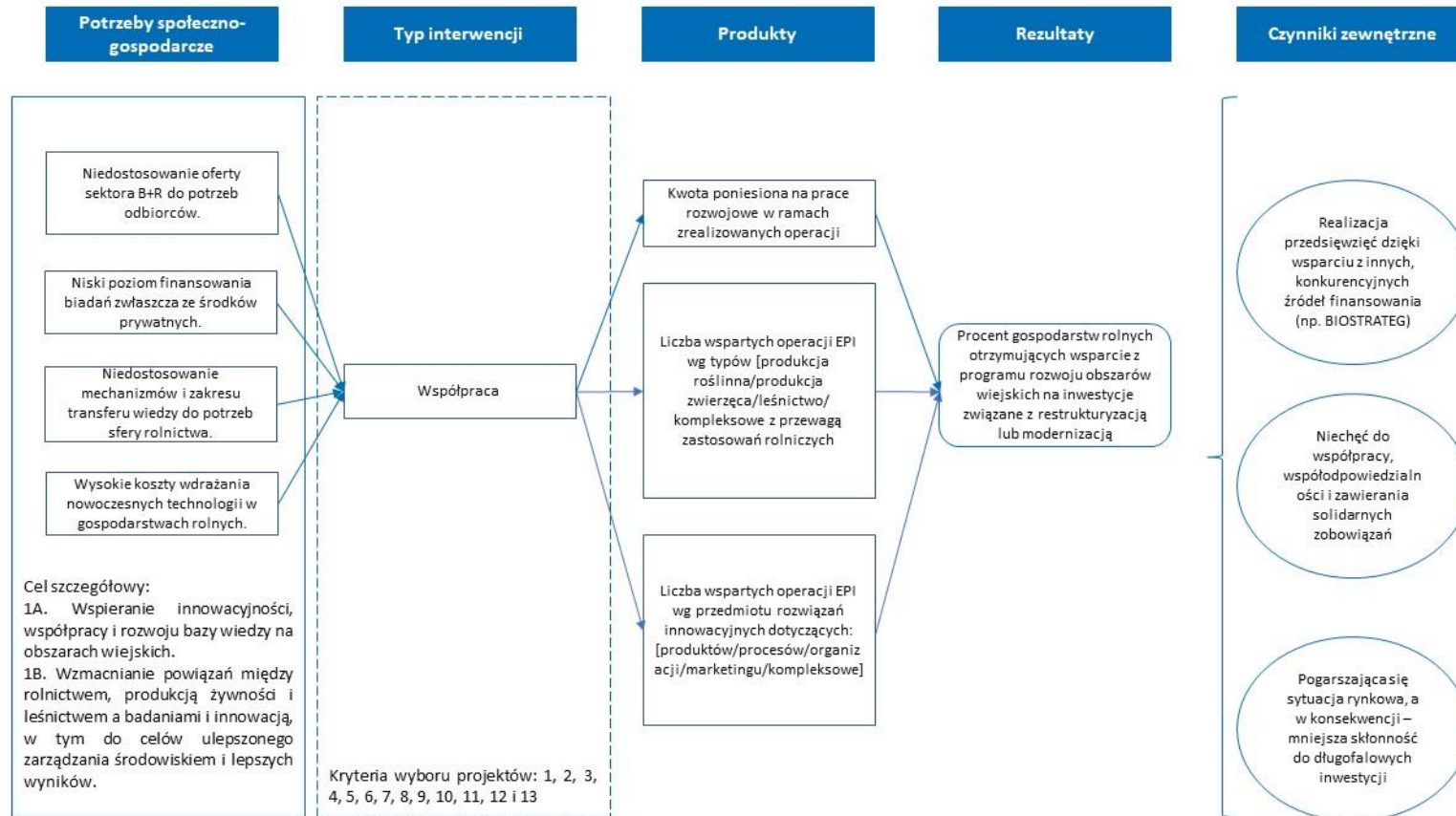
Kryteria nr 5, 7 i 8 zostały ocenione jako nie wykazujące związku z celami szczegółowymi 1A, 1B, 2A ani 3A czy też celami przekrojowymi. Wykonawca wprawdzie rozumie ich uzasadnienie wynikające z racjonalności gospodarowania środkami publicznymi czy też kwestii harmonogramu wdrażania PROW 2014-2020, jednak obiektywnie rzecz ujmując – zagadnienia takie jak wielkość przedsiębiorstwa czy wartość oraz czas trwania projektu nie warunkują bezpośrednio jego jakości (rozumianej jako realizacja zakładanych celów). Rekomenduje się usunięcie owych kryteriów, a przynajmniej – zmniejszenie przypisanej im wagi punktowej. Dodatkowo, warto zastanowić się, czy najwyższe punktowane przedziały w ramach kryteriów nr 7 i 8 nie są za wysokie. Aby z całą pewnością stwierdzić, czy należy usunąć owe przedziały, warto byłoby zapoznać się z niedostępnym na ten moment rozkładem liczby punktów w ramach kryterium. Rozważenie tego rozwiązania, po zakończeniu oceny w ARiMR, jest rekomendacją ze strony Wykonawcy.

²⁵ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Współpracy w ramach grup EPI z celem szczegółowym 2A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

Kryteria 9, 10, 11 i 12 są silnie powiązane z celem szczegółowym 1A, także 1B, oraz celem przekrojowym dot. innowacji. Zasadność projektowania rozwiązania innowacyjnego oraz jego potencjał wdrożeniowy i skala oddziaływania są cechami, które powinny być stymulowane.

Wreszcie, ostatnie kryterium odpowiada na potrzebę realizacji celów przekrojowych dot. środowiska oraz klimatu i jako takie zasługuje na pozytywną ocenę.

Rysunek 19. Współpraca – logika interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 17. Współpraca – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej jeden z podmiotów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c, którego działalność jest związana z dziedzinami nauki niezbędnymi do realizacji operacji – 2 punkty;	+	+	-	+	-	Problematyczne i wymagające uszczegółowienia wydaje się określenie dziedzin nauki niezbędnych do realizacji operacji. W opinii Respondentów, kwestia ta może być traktowana jako uznaniowa. Równocześnie, wskazano, iż zawężenie/sformalizowanie katalogu dziedzin nauki również nie byłoby zjawiskiem pożądanym, gdyż mogłoby hamować innowacyjność oraz wykluczać projekty interdyscyplinarne.	Na poziomie rozporządzenia kryterium to nie wymaga zmian. Stosowne objaśnienia powinny znaleźć się w materiałach informacyjnych, a w szczególności – w instrukcji wypełniania wniosku.
2	w skład grupy operacyjnej: a) wchodzi 4 podmioty należące do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 2 punkty, b) wchodzi co najmniej 5 podmiotów należących do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 4 punkty, przy czym, jeżeli w skład grupy operacyjnej wchodzi dodatkowo co najmniej jeden podmiot inny niż wymienione w § 3 ust. 1 pkt 1 – 6 punktów;	+	+	+	+	+		
3	w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej 5 rolników – 2 punkty;	+	+	+	+	+		
4	w skład grupy operacyjnej wchodzi podmiot, który udokumentował zrealizowanie projektu finansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, którego rezultatem jest wdrożenie nowego lub znacznie udoskonalonego produktu lub nowych lub znacznie udoskonalonych praktyk,	+	-	+	+	+	Nieprzejrzysty może być zapis precyzujący typ innowacji wdrożonej na skutek realizacji projektu.	Sugeruje się zastąpienie wyliczenia sformułowaniem „wdrożenie innowacji dowolnego typu” na poziomie rozporządzenia.

²⁶ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	procesów, technologii lub metod organizacji lub marketingu dotyczących produkcji, przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktu – 2 punkty;							
5	wszyscy przedsiębiorcy, wchodzący w skład grupy operacyjnej, działają jako przedsiębiorcy prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo, w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia nr 651/2014 – 4 punkty;	+	+	+	+	+		
6	realizacja operacji dotyczy: a) 2 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 2 punkty, b) co najmniej 3 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 3 punkty;	+	+	+	+	+		
7	czas realizacji operacji wynosi: a) do 12 miesięcy – 3 punkty, b) powyżej 12 miesięcy do 2 lat – 2 punkty, c) powyżej 2 do 3 lat – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
8	wnioskowana kwota pomocy wynosi: a) do 2 000 000 złotych – 5 punktów, b) powyżej 2 000 000 złotych do 3 000 000 złotych – 4 punkty, c) powyżej 3 000 000 złotych do 4 000 000 złotych – 3 punkty, d) powyżej 4 000 000 złotych do 5 000 000 złotych – 2 punkty, e) powyżej 5 000 000 złotych do 6 000 000 złotych – 1 punkt;	+	+	+	+	+		
9	potrzeba realizacji operacji jest uzasadniona:	+	-	+	+	-	W toku badania pojawił się głos, iż tak sformułowane kryterium nie określa, czy	Na poziomie rozporządzenia sugeruje się

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>a) wynikami badań naukowych w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 2 punkty,</p> <p>b) analizą rynku – 1 punkt;</p>						<p>wynikanie z badań naukowych ma zostać wykazane na drodze przeglądu dotychczasowych prac badawczych, czy też zostać poświadczone opinią instytucji naukowej lub badawczej na ten temat. O tym, iż kwestia sposobu uzasadnienia realizacji operacji za pomocą wyników badań naukowych budzi wątpliwości może zaświadczyć również ARiMR, który stosowne pytanie zamieścił nawet w dziale FAQ dot. działania.</p>	<p>pozostawienie kryterium w jego obecnym brzmieniu. Zaadresowanie zgłaszanych wątpliwości powinno znaleźć się w dokumentach informacyjnych oraz związanych z aplikowaniem o wsparcie.</p>
10	<p>potencjał rynkowy rezultatu operacji:</p> <p>a) potencjalny obszar oddziaływania rezultatu operacji wykracza poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 1 punkt,</p> <p>b) rezultat operacji posiada cechy, które umożliwiają jego adaptację do innych celów, niebędących przedmiotem operacji – 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
11	<p>przedmiot operacji dotyczy:</p> <p>a) innowacji udoskonalającej istniejące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązania lub przenoszącej te rozwiązania do warunków geograficznych, środowiskowych, organizacyjnych lub technologicznych, w których nie była stosowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub zwiększającej ich użyteczność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 4 punkty,</p> <p>b) innowacji dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 6 punktów,</p> <p>c) wyłącznie produkcji podstawowej produktów</p>	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	rolnych w rozumieniu art. 2 pkt 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 01.07.2014, str. 1) – 4 punkty;							
12	<p>opracowanie przedmiotu operacji z wykorzystaniem dostępnych wyników badań:</p> <p>a) w ramach operacji konieczne będzie wykonanie badań stosowanych w rozumieniu art. 2 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 1 punkt,</p> <p>b) w ramach operacji wymagane będą jedynie prace rozwojowe w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 3 punkty;</p>	+	+	+	+	+		
13	<p>rezultaty operacji przyczynią się do:</p> <p>a) ochrony środowiska naturalnego – 2 punkty,</p> <p>b) łagodzenia zmian klimatu – 2 punkty.</p>	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje powyższa tabela, kryteria w ramach analizowanego działania co do zasady określono w sposób pozwalający na obiektywną ocenę, jednoznaczną interpretację, są mierzalne, spójne wewnętrznie i szczegółowo opisane. Jedynie trzy kryteria wyboru mogą potencjalnie wzbudzać pewne wątpliwości poprzez albo ich nadmierne rozbudowanie (kryterium dot. innowacyjności), albo poprzez niedostateczne uszczegółowienie sposobu weryfikacji kryterium.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Inaczej niż w podrozdziałach 5.1-5.4, z uwagi na brak dostępnych danych w zakresie ocenionych wniosków i przyznanej w ich ramach liczby punktów dla „Współpracy” – ewaluacja w niniejszym przypadku oparta zostanie wyłącznie o oceny jakościowe.

System kryteriów wyboru projektów oceniono jako kompletny. Nie wskazano deficytów w zakresie kryteriów wyboru.

Z perspektywy osób objętych badaniem szczególnie trudne do spełnienia wydaje się kryterium nr 3, choć jest ono powiązane z istotą interwencji. Eksperti – rozumiejąc harmonogram wdrażania Programu – poddają jednak w wątpliwość, czy zasadne jest premiowanie krótkich projektów. Ich zdaniem, stwarza to pokusę wnioskowania o realizację relatywnie łatwych przedsięwzięć oraz eliminuje np. innowacje w produkcji wymagającej cykli wzrostu dla przetestowania pomysłu. Zdaniem uczestników panelu ekspertów, kontrowersyjne jest wymaganie analizy rynku – istnieje spore ryzyko, iż takie kryterium stanowi „pożywkę” dla firm doradczych, zaś przedstawione dokumenty nie będą stanowiły realnej wartości informacyjnej dla oceniających wnioski.

6. Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji

Jak wskazano to już dwukrotnie w ramach kolejnych raportów z badań, należy zastrzec, iż prawne aspekty procedury ustanawiania kryteriów wyboru projektów są jednakowe dla wszystkich typów operacji poddanych analizie w ramach każdego z trzech Zadań w obrębie niniejszej ewaluacji. Obowiązek sformułowania dla konkretnego typu operacji kryteriów wyboru projektów wynika z zapisów art. 49 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 1305/2013. Dodatkowo, ramy dla ustanawiania kryteriów wyboru operacji określa sam Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, w ramach którego sformułowane są konkretne zapisy precyzujące sposoby ukierunkowania sposobu wyboru operacji. Dodatkowo, IZ musi – po uzgodnieniu z KM – przedstawić szczegółowe określenie kryteriów w rozporządzeniach dotyczących warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia. W toku badań realizowanych na potrzeby Zadania 3 wskazano, iż niekiedy podczas obrad KM brak jest czasu na dogłębne analizowanie kryteriów czy ich przedyskutowywanie.

Podobnie jak w ramach Zadań 1 i 2, również w Zadaniu 3 zarysowuje się wniosek, iż w czasie tworzenia kryteriów poszczególne jednostki MRiRW korzystały z możliwości prowadzenia konsultacji z przedstawicielami ARiMR, samorządów czy też z opinii ekspertów dziedzinowych.

Podobnie jak poprzednio, również tym razem wskazywano na presję czasu jako czynnik warunkujący przebieg prac nad kryteriami wyboru projektów oraz przekładał się na niedoprecyzowanie zapisów w zakresie kryteriów.

Przegląd dokumentów unijnych, który został wykonany już na potrzeby Zadania 1 i przywołany również w Zadaniu 2, naświetlał dwuaspektowe rozumienie pojęcia równości szans. Można mówić o równym traktowaniu i niedyskryminacji, a więc założyć, że każdy powinien mieć takie same szanse bez względu na charakterystyki nieistotne z punktu widzenia realizowanego projektu (m.in. na wiek). Drugie podejście mówi o podjęciu działań, które pozwolą na wyrównanie szans, w przypadku grup doświadczających nierówności, specyficznych barier mogących powodować wykluczenie społeczne, a więc mowa jest o dodatkowym wspieraniu grup znajdujących się w trudnym położeniu.

PROW 2014-2020 co do zasady zapewnia równe traktowanie wnioskodawców rozumiane na obydwie opisane wyżej sposoby, choć niekiedy niezrozumiałe jest faworyzowanie osób młodych, jeśli ich wiek nie przekłada się na wyższą jakość realizowanych przezeń projektów. System oceny i wyboru projektów nie prowadzi do nierówności w ocenie, żadne grupy nie są z definicji faworyzowane (poza ew. młodymi rolnikami). Kryteria wyboru operacji premiuje pewne grupy, ale są to grupy bądź znajdujące się w trudniejszej sytuacji (np. gospodarujące na terenach Natura 2000), bądź takie, których wspieranie jest celem Programu (np. które doświadczyły klęsk żywiołowych).

7. Customer Journey Map

Realizacja Customer Journey Map miała na celu nieco szersze podejście do przedmiotu badania, a więc kryteriów oceny, poprzez określenie ich miejsca w całej ścieżce odbiorców wsparcia w procesie decyzyjnym, informacyjnym oraz złożenia i procedowania wniosku w ramach PROW 2014-2020. Dlatego też materiał ten został omówiony w oddzielnym rozdziale, choć informacje pozyskane w trakcie realizacji CJM posłużyły wcześniejszym rozdziałom, poświęconym poszczególnym instrumentom wsparcia.

Rozmowy w ramach techniki CJM prowadzone były z różnorodnymi odbiorcami wsparcia, którzy korzystają z odmiennych źródeł informacji o PROW 2014-2020 i ogłaszanych w jego ramach naborach. W przypadku JST i instytucji kultury (dla której organizatorem jest JST) obserwujemy sytuację, gdy wiedza i doświadczenie są dosyć bogate, wynikające zarówno z wcześniejszych praktyk, jak i z faktu zatrudnienia osób, których zadaniem jest bieżąca kontrola, przegląd stron internetowych (resortu właściwego do spraw rozwoju regionalnego, ARiMR, Urzędu Marszałkowskiego) w poszukiwaniu naborów odpowiednich dla ich jednostki. Stąd też wysokie wymagania z ich strony w stosunku do łatwości dotarcia do informacji na stronach, jak i ich czytelności czy jednoznaczności. Respondenci zgłaszali problemy z dotarciem do niektórych informacji, choć akcentowali, iż po skorzystaniu ze wsparcia telefonicznego, możliwe było odnalezienie danych, których poszukiwali. Zwracali oni uwagę, że może stanowić to barierę/znaczące utrudnienie dla składania wniosku, gdyż zawsze da się dotrzeć do informacji na czas. Większym problemem niż samo odnalezienie potrzebnych danych, okazuje się nierzadko właściwa ich interpretacja. Zwracano uwagę na trudności z właściwym rozumieniem niektórych zapisów. Instytucja kultury podawała przykład wniosku, który został odrzucony z powodu interpretacji zapisów dotyczących budżetu odwrotnej niż intencja instytucji ogłaszającej nabór. Respondenci przypisywali szczególną rolę kontaktowi telefonicznemu, który często pomaga rozwiązać wątpliwości, choć również może okazać się problematyczny, jeśli natrafi się na osobę nie posiadającą pełnej wiedzy, a udzielającej mimo tego informacji.

W procesie podejmowania decyzji o tym, czy złożyć wniosek, główną rolę odgrywa zakres wsparcia – jego odpowiadanie na potrzeby danej jednostki. Drugim wymienianym czynnikiem jest to, czy na podobne zadania nie można otrzymać pieniędzy z innych źródeł, np. RPO, właściwego ministerstwa ds. sportu czy kultury lub innych instytucji wspierających jednostki w zakresie działalności kulturalnej. Dla JST, w ich opinii, często decydujące okazały się kryteria oceny odnoszące się do dochodu. Jednostka zrezygnowała ze składania wniosków w ramach niektórych naborów z uwagi na dochód, który plasowałby ją zbyt nisko w rankingu. Oznacza to, iż na skutek przekonania o słabej pozycji startowej – nie podjęto trudu przygotowania wniosku.

Również doradcy rolniczy posiadają szeroką wiedzę o PROW 2014-2020 i naborach, w szczególności pozyskując ją ze stron internetowych (MRiRW, ARiMR), ale także dzięki szkoleniom, spotkaniom informacyjnym, materiałom opracowywanym przez Centrum Doradztwa Rolniczego. Często to do doradców trafiają rolnicy w poszukiwaniu pogłębionych informacji, jeśli usłyszą np. o nowych naborach w telewizji. Drugim ważnym kanałem informacyjnym dla rolników są spotkania i szkolenia organizowane przez doradców. Często dzięki nim dowiadują się oni o nowych naborach i zakres ich wiedzy zależy od tego, jak szczegółową wiedzę posiadają doradcy. Jeżeli doradcy nie zdążą zaznajomić się z informacjami dotyczącymi nowego naboru i nie zorganizują spotkania dla rolników, to obserwują niższe zainteresowanie, a wiedza jest wtedy głównie przekazywana od rolnika do rolnika. Gdy pojawiają się nabory w ramach nowych instrumentów wsparcia, rolnicy chętnie po nie sięgają, traktując jako „uzupełnienie” modernizacji, szczególnie gdy kryteria są w nich „łagodniejsze”. Oznacza to, iż głównym instrumentem wsparcia, wokół którego skupione jest zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców jest „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Inne instrumenty traktowane są pomocniczo jako jej uzupełnienie. Pomimo odrębnej ich specyfiki, przyczyn udzielania wsparcia czy celów interwencji – dla wielu wnioskodawców funkcjonują one jako substytut/działanie komplementarne względem Modernizacji. W przypadku typów operacji/działania poddanych ocenie w Zadaniu 3, najbardziej widoczne było to w przypadku „Inwestycji odtwarzających potencjał produkcji rolnej”. Wśród kryteriów problematycznych, w toku CJM wskazywano na opuszczenie KRUS, kryteria ekologiczne i areał zniszczony. Dodatkowo barierą bywa niski poziom kompetencji urzędników np. w starostwach lub urzędach gmin,

którzy utrudniają rolnikom pozyskanie wymaganych zaświadczeń. Wśród pozytywnych zmian wskazano przejście na oświadczenia z zaświadczeń, choć w przypadku rolników bywa to problematyczne, gdyż nie mają oni rozbudzonej świadomości, że podpisanie oświadczenia niesie ze sobą skutki prawne. Zdarza się więc, iż podpisują je oni nie zgłębiając tego, pod czym podpis złożyli. Wnioski z realizacji badania CJM zostały syntetycznie przedstawione na poniższym rysunku.

Rysunek 20. Wyniki i wnioski z realizacji Customer Journey Map

Źródło: opracowanie własne.

8. Wnioski i rekomendacje

W poniższej tabeli zostały przedstawione najważniejsze rekomendacje, w powiązaniu z wnioskami z przeprowadzonego badania.

Tabela 18. Tabela wniosków i rekomendacji

Lp.	Instrument	Wniosek wynikający z badania	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Priorytet
1	Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2393 z dnia 13 grudnia 2017 r. znosi kryteria wyboru projektów w analizowanym instrumencie.	W toku badania nie wykazano, aby zniesienie kryteriów wyboru projektów w ramach „Inwestycji odtwarzających potencjał produkcji rolnej” niosło za sobą znaczące zagrożenie dla liczby czy jakości projektów. Rekomendowana jest stosowna zmiana Programu oraz stosowne Rozporządzenie znoszące kryteria wyboru.	IZ PROW 2014-2020	Wysoki
2	Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	Dot. kryterium nr 1: „jeżeli średnia liczba świń w stadzie, obliczona zgodnie z § 2 ust. 6 albo 7, wynosi:...” Zastrzeżeniem może być fakt, iż przedziały sformułowane są nierozłączne (tj. 800 wpada w podpunkty a i b, a 1200 – b i c). Nie wpływa to na liczbę punktów otrzymanych przez wnioskodawcę, ale może być źródłem niejasności.	Podyktowany zapis wynika z formalnych wymagań procesu legislacji, dlatego nie proponuje się rekomendacji rozumianej jako sugestia zmiany treści Rozporządzenia. W ramach materiałów informacyjnych czy instrukcji – można zawrzeć informację, iż wartości graniczne liczby świń w stadzie otrzymają jednakową liczbę punktów bez względu na to, wg którego sposobu postępowania zostanie ona wyliczona.	IZ PROW 2014-2020	Niski
3	Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	Dot. kryterium nr 1: „jeżeli powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością	Sam sposób sformułowania kryterium umożliwia jego mierzalność, a w toku konsultacji z zainteresowanym gronem	IZ PROW 2014-2020	Niski

		<p>spółki wodnej lub związku spółek wodnych wynosi:...”</p> <p>Teoretycznie kryterium to powinno być mierzalne. ARiMR zwraca uwagę na brak stosownej informacji w statutach spółek wodnych lub związków spółek wodnych. Wprawdzie finalnie Agencji udawało się na ogół pozyskać niezbędne informacje z innych źródeł, jednak stanowiło to większe niż planowane obciążenie czasowo oraz negatywnie wpływa na ogólną ocenę mierzalności kryterium.</p>	<p>nie zgłaszano obiekcji do jego brzmienia – bardziej niż ewentualne zmiany w zakresie kryterium, zaleca się raczej szersze informowanie, z odpowiednim wyprzedzeniem względem planowanego naboru, o konieczności udokumentowania spełnienia kryterium oraz wskazania, jak należy to uczynić.</p>		
4	Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	<p>Dot. kryterium nr 1: „jeżeli średnia liczba świń w stadzie, obliczona zgodnie z § 2 ust. 6 albo 7, wynosi:...”</p> <p>Właściciele niewielkich stad mogli de facto otrzymać dofinansowanie jedynie deklarując budowę niecki dezynfekcyjnej, co nie zawsze było uzasadnione/możliwe. Tymczasem operacje polegające na wykonaniu ogrodzenia chlewni postrzegane są jako potrzebne, potencjalnie wydatnie wpływające na poziom bezpieczeństwa sanitarnego.</p>	<p>Zaleca się przesunięcie progów w ramach kryterium nr 1 (tj. silnie rekomenduje się przyznawanie punktów już dla gospodarstw liczących 50 świń; pozostałe przedziały do dookreślenia).</p>	IZ PROW 2014-2020	Wysoki
5	Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	<p>Dot. kryterium nr 1: „jeżeli powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością</p>	<p>Z punktu widzenia statystycznej poprawności kryterium warto a) obniżyć próg otrzymywania punktów poniżej 600ha, b) podwyższyć próg upoważniający do otrzymania 15 pkt w</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni

		<p>spółki wodnej lub związku spółek wodnych wynosi:...”</p> <p>Rozkład otrzymanej w ramach kryterium nr 1 punktacji sugeruje potrzebę zmiany przedziałów. Przedziały powinny być zmodyfikowane w taki sposób, aby silniej rankingowały wnioski, zaś rozkład punktów powinien mieć bardziej regularny kształt.</p>	<p>ramach kryterium nr 1, c) w wyniku dwóch pierwszych zmian powinno nastąpić większe zróżnicowanie punktacji otrzymywanej przez spółki wodne/związki spółek wodnych o powierzchni zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki albo związku sytuującej się gdzieś pomiędzy wartościami skrajnymi zapisanymi w kryteriach.</p>		
6	<p>Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000</p>	<p>Kryterium nr 1: „operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym powierzchnia trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 jest:...”</p> <p>W swoim brzmieniu oraz stojących za nim założeniach oceniane kryterium jest wzorcowe. Niemniej, ARiMR zwraca uwagę na problem z mierzalnością kryterium polegający na trudnościach w przekazywaniu stosownych danych przez RDOŚ. Specyficznym problemem z mierzalnością – rozumianą w tym kontekście jako możliwość oszacowania uzyskanych punktów przez potencjalnych wnioskodawców przed złożeniem wniosku – jest również dokonywanie zmian w obszarze Natury 2000 w okresie od informacji o naborze do dnia składania wniosków.</p>	<p>Obie kwestie leżą poza zakresem oddziaływania IZ i IP PROW 2014-2020, w związku z powyższym niemożliwe jest formułowanie rekomendacji adresowanych do instytucji systemu programowania i wdrażania PROW 2014-2020.</p>	<p>Nie dotyczy</p>	<p>Nie dotyczy</p>

7	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 2: „operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym...”</p> <p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ. Dodatkowo, problematyczne wydaje się brzmienie pkt 1 w ramach kryterium. W obecnym brzmieniu budzi ono mylne przekonanie, iż chodzi o przedział do 30%.</p>	<p>Rekomendowane jest przeformułowanie kryterium w taki sposób, aby wyeliminować pkt 1, zaś całość ująć w postaci jednego wzoru matematycznego. Warto zauważyć, iż wzór sformułowany w pkt. b dla 30% - przyjmuje wartość 10 punktów z oceny. W związku z powyższym, najwygodniejsze wydaje się usunięcie pkt a oraz przeformułowanie b na „30% i powyżej, ale nie więcej niż 75%”</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni
8	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 3: „operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych...”</p> <p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ.</p> <p>Problematyczne wydaje się brzmienie pkt 1 w ramach kryterium. W obecnym brzmieniu budzi ono mylne przekonanie, iż chodzi o przedział do 30%.</p>	<p>Rekomenduje się przeformułowanie kryterium w taki sposób, aby wyeliminować pkt a, zaś pkt b sformułować w postaci wzoru matematycznego analogicznie jak w kryterium nr 2. Co istotne, zwiększy to zakres możliwych wartości punktacji otrzymywanej przez wnioskodawców w ramach kryterium nr 3.</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni
9	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 4: „operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi...”</p> <p>Jak wyżej w zakresie RDOŚ.</p>	<p>Rekomenduje się tzw. kalibrację ekspertów oceniających wnioski w celu wypracowania wspólnego podejścia do oceny przypisania danego elementu inwestycji do realizacji zadań wynikających ze stosownego planu. Równocześnie, docelowo warto</p>	IZ i IP PROW 2014-2020	Wysoki

		<p>ARiMR wskazuje, iż niekiedy określenie przypisywania danego elementu inwestycji do realizacji zadań wynikających z planu zadań ochronnych/planu ochrony ustanowionego dla danego obszaru bywa uznaniowe, jeżeli związek ten nie jest oczywisty – i może zależeć od opinii konkretnego eksperta oceniającego wniosek.</p> <p>Problematyczne może być również wymaganie inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi – nie wszystkie plany posiadają działania fakultatywne, w związku z czym warunek ten nie może być w niektórych przypadkach spełniony.</p>	<p>rozważyć opracowanie listy stanowiącej załącznik do rozporządzenia, która określałaby, jakie maszyny i in. elementy inwestycyjne mogą zostać uznane za wpisujące się w określone, najczęściej spotykane zalecenia.</p> <p>Rekomenduje się przeformułowanie kryterium wg wzoru: „operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi (jeśli działania fakultatywne ujęto w planie)...”.</p>		
10	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 2: „operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym...”</p> <p>Kryterium sformułowano tak, iż większość wniosków albo otrzymała w jego ramach zero punktów (46%), albo liczbę punktów bliską lub równą maksimum (41%).</p>	<p>Aby bardziej zróżnicować oceny otrzymane w ramach kryterium, z jednej strony należy obniżyć próg umożliwiający uzyskanie jakichkolwiek punktów w ramach omawianego kryterium, a z drugiej – zwiększyć odsetek uprawniający do uzyskania 30 pkt. Dzięki temu powinna spaść liczba wniosków otrzymujących oceny skrajne, zwiększyć się zaś udział tych o zróżnicowanej ocenie w ramach wartości pośrednich otrzymanej punktacji.</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni

11	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 3: „operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych...”</p> <p>Kształt kryterium sprawia, że dla otrzymania punktów w jego ramach w ujęciu obiektywnym obszar TUZ na Naturze 2000 musiał być duży, a jedynie musiał stanowić wysoki odsetek ziem posiadanych przez wnioskodawcę.</p>	<p>Rekomendowane jest przeanalizowanie przez MRiRW dwóch podejść do analizowanej kwestii oraz wybranie podejścia preferowanego:</p> <p>Strona systemowa sugerowałaby raczej możliwość otrzymywania punktów w ramach danego kryterium dopiero powyżej określonej wielkości TUZ na Naturze 2000, wskazując na brak stymulacji do przewyższania rozdrobnienia agrarnego przy obecnym kształcie kryterium.</p> <p>Eksperti uczestniczący w panelu skłaniali się raczej do zmniejszenia punktacji możliwej do zdobycia w ramach kryterium przy równoczesnym zachowaniu kształtu samego kryterium.</p>	IZ PROW 2014-2020	Wysoki
12	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	<p>Kryterium nr 4: „operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi...”</p> <p>Kryterium to bezpośrednio odwołuje się do faktu ustanowienia planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, na co sam wnioskodawca nie ma bezpośredniego wpływu (analogicznie jak na fakt, czy plan ten posiada jedynie zadania obligatoryjne, czy obligatoryjne i fakultatywne). W przypadku, gdy plan nie został</p>	<p>Wykonawca sugeruje zrewidowanie tegoż kryterium oraz rozważenie jego usunięcia/zmniejszenia przypisanej mu liczby punktów.</p>	IZ PROW 2014-2020	Wysoki

		utworzony, pomimo dołożenia wszelkich starań nie ma możliwości uzyskania punktów w tym kryterium.			
13	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	Kryterium nr 5: „operacja jest realizowana przez młodego rolnika – przyznaje się 20 punktów.” Brak związku z kryterium z celem szczegółowym, celami przekrojowymi czy też specyfiką interwencji.	Wykonawca sugeruje zrewidowanie tegoż kryterium oraz rozważenie jego usunięcia/zmniejszenia przypisanej mu liczby punktów.	IZ PROW 2014-2020	Wysoki
14	Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych	Kryterium nr 1: „jeżeli w ramach operacji największa część kosztów kwalifikowalnych dotyczy elementów związanych z uruchomieniem nowych usług lub zmiany technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem nowych maszyn i urządzeń, które dotychczas nie były stosowane u podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy.” W kryterium przyjmuje się najniższe możliwe rozumienie innowacyjności (na poziomie podmiotu ubiegającego się o wsparcie).	W dłuższej perspektywie czasowej – np. 2020+ - warto pomyśleć o odejściu od rozumienia innowacyjności na poziomie wnioskodawcy, a przejść np. na poziom lokalny lub regionalny.	IZ PROW 2014-2020	Niski
15	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Kryterium nr 3: „operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa...”	Z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą oni w możliwie	IZ i IP PROW 2014-2020 oraz Urzędy Marszałkowskie	Wysoki

		Potencjalnie problematyczne może być ocenianie innowacyjności rozwiązań.	jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.		
16	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Kryterium nr 2: „podstawowy dochód podatkowy gminy...”. Kryterium w małym stopniu zależne od wnioskodawcy, zaś poziom krajowy – jako punkt odniesienia w kryterium – w sposób niepełny obrazuje zróżnicowanie regionalne.	Zastąpienie średniej krajowej średnią wojewódzką jako lepszym punktem odniesienia dla działań wdrażanych na poziomie regionu. Po zapoznaniu się z wynikami oceny, warto również rozważyć ew. zmniejszenie możliwej do zdobycia liczby punktów w ramach tego kryterium.	IZ PROW 2014-2020	Średni
17	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Kryterium nr 5: „operacja przewiduje powstanie i utrzymanie przez okres trwałości operacji,...”. Kryterium kładzie nacisk na tworzenie nowych miejsc pracy, nie uwzględniając ew. utrzymania miejsc już istniejących.	Zaleca się odstąpienie od powstania i utrzymania na rzecz tego drugiego – zwłaszcza w sytuacji, gdyby przed realizacją projektu były już zatrudnione osoby, zaś intencjonalne byłoby utrzymanie ich etatów.	IZ PROW 2014-2020	Niski
18	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Kryterium nr 6: „operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia...”. Zdania strony systemowej i eksperckiej są odmienne – przedstawiciele ARiMR i MRiRW stawiają na zapewnienie „rynku zbytu” dla oferty kulturalnej i tym samym oczekują pewnego minimalnego poziomu gęstości	Przekazanie regionom decyzji, czy chcą stosować podejście efektywnościowe do inwestycji, czy promować inkluzyjność. Oznaczałoby to rezygnację z kryterium nr 6 z zastrzeżeniem wymogu odniesienia się w jakiś sposób – dowolny, wybrany samodzielnie przez region – do kwestii gęstości zaludnienia	IZ PROW 2014-2020, Urzędy Marszałkowskie	Średni

		zaludnienia jako warunku uzyskania punktów. Z kolei badani eksperci patrzą na działanie z perspektywy zapobiegania wykluczeniu społecznemu i ich zdaniem próg ten mógłby być nawet niższy. Co istotne, kwestia ta bywa także uwzględniana w ramach kryteriów regionalnych.	na poziomie regionalnych kryteriów wyboru.		
19	Kształtowanie przestrzeni publicznej	Kryterium nr 1: „operacja jest uzupełnieniem...” Uszczegółowienia wymaga określenia, co jest rozumiane jako „uzupełnianie” inwestycji.	W dokumentacji związanej z naborem (np. ulotki informacyjne, strona internetowa) należy wyczerpująco wyjaśnić zagadnienie uzupełniania się inwestycji.	IZ PROW 2014-2020	Średni
20	Kształtowanie przestrzeni publicznej	Kryterium nr 3: „operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa...” Potencjalnie problematyczne może być ocenianie innowacyjności rozwiązań.	Z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą oni w możliwie jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.	IZ i IP PROW 2014-2020 oraz Urzędy Marszałkowskie	Wysoki
21	Kształtowanie przestrzeni publicznej	Kryterium nr 7: „operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia...”	Przekazanie regionom decyzji, czy chcą stosować podejście efektywnościowe do inwestycji, czy promować inkluzyjność. Oznaczałoby to rezygnację	IZ PROW 2014-2020, Urzędy Marszałkowskie	Średni

		Zdania strony systemowej i eksperckiej są odmienne – przedstawiciele ARiMR i MRiRW stawiają na zapewnienie „rynku zbytu” dla oferty kulturalnej i tym samym oczekują pewnego minimalnego poziomu gęstości zaludnienia jako warunku uzyskania punktów. Z kolei badani eksperci patrzą na działanie z perspektywy zapobiegania wykluczeniu społecznemu i ich zdaniem próg ten mógłby być nawet niższy. Co istotne, kwestia ta bywa także uwzględniana w ramach kryteriów regionalnych.	z kryterium nr 7 z zastrzeżeniem wymogu odniesienia się w jakiś sposób – dowolny, wybrany samodzielnie przez region – do kwestii gęstości zaludnienia na poziomie regionalnych kryteriów wyboru.		
22	Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	Kryterium nr 5: „operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa...” Potencjalnie problematyczne może być ocenianie innowacyjności rozwiązań.	Z uwagi na konieczność eksperckiej oceny, analizowane kryterium może budzić wątpliwości w zakresie obiektywności i mierzalności. W związku z tym konieczna jest dokładna kalibracja osób oceniających wnioski (zapewnienie, iż będą oni w możliwie jednakowy sposób definiowali innowacyjność i określali, które rozwiązania są innowacyjne), a równocześnie upowszechnianie informacji nt. innowacyjności wśród potencjalnych wnioskodawców.	IZ i IP PROW 2014-2020 oraz Urzędy Marszałkowskie	Wysoki
23	Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	Kryterium nr 2: „w wyniku realizacji operacji: a) więcej niż 50% dotychczas używanej powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe	Kryterium powinno zostać przeformułowane i odnosić się wyłącznie do udziału powierzchni obiektu budowlanego posiadające określone przeznaczenie – bez względu	IZ PROW 2014-2020	Średni

		<p>przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 4 punkty...”</p> <p>Bardziej istotne od kwestii nowego/utrzymanego/przywróconego charakteru danej powierzchni powinno być jej docelowe przeznaczenie.</p>	<p>na to, czy jest to uzyskane nowe przeznaczenie, czy utrzymane poprzednie, czy może wreszcie – co w przypadku zabytków może być zasadne – przywrócone stare przeznaczenie.</p>		
24	Współpraca	<p>Kryterium nr 2: „w skład grupy operacyjnej: a) wchodzi 4 podmioty należące do różnych kategorii...”</p> <p>Można się jednak zastanowić, czy obecnie nie jest premiowana wręcz zbyt wysoka liczba podmiotów różnego typu, składająca do angażowania w przedsięwzięcie także takich, które nie mają merytorycznego związku z danym zagadnieniem (tzw. pokusa nadużycia).</p>	<p>Wykonawca sugeruje obniżenie progów w zakresie liczby podmiotów dot. przyznawania punktów w ramach analizowanego kryterium przy zachowaniu ogólnej, maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia w jego ramach.</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni
25	Współpraca	<p>Kryterium nr 5: „wszyscy przedsiębiorcy, wchodzący w skład grupy operacyjnej, działają jako przedsiębiorcy prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo...”</p> <p>Kryterium nr 7: „czas realizacji operacji wynosi...”</p> <p>Kryterium nr 8: „wnioskowana kwota pomocy wynosi...”</p>	<p>Rekomenduje się usunięcie owych kryteriów, a przynajmniej – zmniejszenie przypisanej im wagi punktowej.</p> <p>Ewentualnie, warto zastanowić się, czy najwyższe punktowane przedziały w ramach kryteriów nr 7 i 8 nie są za wysokie.</p>	IZ PROW 2014-2020	Średni

		<p>Kryteria nie wykazują związku z celami szczegółowymi 1A, 1B, 2A ani 3A czy też celami przekrojowymi. Zrozumiałe jest ich uzasadnienie wynikające z racjonalności gospodarowania środkami publicznymi czy też kwestii harmonogramu wdrażania PROW 2014-2020, jednak obiektywnie rzecz ujmując – zagadnienia oceniane w ramach kryteriów te nie warunkują bezpośrednio jakości projektów (rozumianej jako realizacja zakładanych celów).</p>			
--	--	---	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Spis tabel

Tabela 1 Kryteria oceny kryteriów wyboru operacji.....	21
Tabela 2. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów	22
Tabela 3. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej – ocena poprawności sformułowania kryteriów	26
Tabela 4. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej – kryteria wyboru projektów	35
Tabela 5. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej – ocena poprawności sformułowania kryteriów	39
Tabela 6. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – kryteria wyboru projektów	49
Tabela 7. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – ocena poprawności sformułowania kryteriów	53
Tabela 8. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – kryteria wyboru projektów.....	67
Tabela 9. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – ocena poprawności sformułowania kryteriów	70
Tabela 10. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – kryteria wyboru projektów	78
Tabela 11. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – ocena poprawności sformułowania kryteriów	89
Tabela 12. Kształtowanie przestrzeni publicznej – kryteria wyboru projektów	94
Tabela 13. Kształtowanie przestrzeni publicznej – ocena poprawności sformułowania kryteriów	104
Tabela 14. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – kryteria wyboru projektów	108
Tabela 15. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – ocena poprawności sformułowania kryteriów	118
Tabela 16. Współpraca – kryteria wyboru projektów	122
Tabela 17. Współpraca – ocena poprawności sformułowania kryteriów	127
Tabela 18. Tabela wniosków i rekomendacji.....	137
Tabela 19. Legenda – oznaczenia w macierzach uzupełniających.....	151
Tabela 20. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	152
Tabela 21. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020.....	154
Tabela 22. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020.....	156
Tabela 23. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	159
Tabela 24. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	161
Tabela 25. Kształtowanie przestrzeni publicznej – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	164
Tabela 26. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	166
Tabela 27. Współpraca w ramach grup EPI – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020.....	168

Spis rysunków

Rysunek 1. Cele badania.....	12
Rysunek 2. Obszary tematyczne ewaluacji pokrywające zakres badania zdefiniowany pytaniami badawczymi.....	13
Rysunek 3. Przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych	14
Rysunek 4. Konstrukcja logiczna badania	18
Rysunek 5. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - logika interwencji	25
Rysunek 6. Liczba wniosków w poszczególnych województwach	28
Rysunek 7. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej - logika interwencji	38
Rysunek 8. Liczba wniosków w poszczególnych województwach	41
Rysunek 9. Liczba wniosków w poszczególnych województwach	45
Rysunek 10. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 – logika interwencji.....	52
Rysunek 11. Liczba wniosków w poszczególnych województwach	57
Rysunek 12. Kryterium 1 – średnia liczba punktów w poszczególnych województwach	60
Rysunek 13. Kryterium 2 – średnia liczba punktów w poszczególnych województwach	61
Rysunek 14. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – logika interwencji.....	69
Rysunek 15. Liczba wniosków w podziale na województwa	72
Rysunek 16. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – logika interwencji.....	88
Rysunek 17. Kształtowanie przestrzeni publicznej – logika interwencji.....	103
Rysunek 18. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – logika interwencji.....	117
Rysunek 19. Współpraca – logika interwencji	126
Rysunek 20. Wyniki i wnioski z realizacji Customer Journey Map	135

Aneks I. Macierze uzupełniające

Tabela 19. Legenda – oznaczenia w macierzach uzupełniających

Znak	Znaczenie
x	Wpływ pośredni/umiarkowany
xx	Wpływ bezpośredni/silny

Źródło: opracowanie własne.

Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej

Tabela 20. Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	3B	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>jeżeli wysokość szkód w gospodarstwie, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w odniesieniu do zniszczonych lub uszkodzonych składników gospodarstwa wykorzystywanych do produkcji rolnej i oszacowanych przez komisję, wynosi:</p> <p>a) powyżej 25 000 zł i nie więcej niż 50 000 zł – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 50 000 zł i nie więcej niż 75 000 zł – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 75 000 zł i nie więcej niż 100 000 zł – przyznaje się 3 punkty, d) powyżej 100 000 zł i nie więcej niż 125 000 zł – przyznaje się 4 punkty, e) powyżej 125 000 zł – przyznaje się 5 punktów;</p>	xx			
<p>jeżeli wysokość szkód w produkcji rolnej, powstałych w wyniku wystąpienia co najmniej jednego ze zdarzeń losowych wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2–6 i 8–11a ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich i oszacowanych przez komisję, stanowi:</p> <p>a) powyżej 30% i nie więcej niż 45% – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 45% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 60% i nie więcej niż 75% – przyznaje się 3 punkty,</p>	xx			

Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	3B	Środowisko	Klimat	Innowacje
d) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – przyznaje się 4 punkty, e) powyżej 90% – przyznaje się 5 punktów;				
jeżeli plantacje chmielu lub sady, lub plantacje krzewów owocowych, gatunków owocujących efektywnie dłużej niż 5 lat objęto dobrowolnym ubezpieczeniem, a ich wielkość ubezpieczenia obejmowała: a) powyżej 50% i nie więcej niż 65% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 1 punkt, b) powyżej 65% i nie więcej niż 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 2 punkty, c) powyżej 80% całkowitej powierzchni tych upraw – przyznaje się 3 punkty.	xx			

Źródło: opracowanie własne.

Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej

Tabela 21. Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	3B	Środowisko	Klimat	Innowacje
§ 2. 1. Pomoc przyznaje się rolnikowi, o którym mowa w art. 18 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.				
jeżeli średnia liczba świń w stadzie, obliczona zgodnie z § 2 ust. 6 albo 7, wynosi:	X			
a) od 300 do 800 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 300,				
b) od 800 do 1200 świń – przyznaje się od 2 do 6 punktów, przy czym 6 punktów przyznaje się w przypadku, gdy liczba świń jest równa 800, a dla pozostałych wartości proporcjonalnie mniej, aż do 2 punktów dla wartości równej 1200,				
c) powyżej 1200 świń – przyznaje się 2 punkty;				
jeżeli operacja dotyczy niecki dezynfekcyjnej – przyznaje się 2 punkty.	x			
§ 3. 1. Pomoc przyznaje się spółce wodnej, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), lub związkowi takich spółek				
jeżeli powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółki wodnej lub związku spółek wodnych wynosi:	x	x		
a) mniej niż 600 ha – przyznaje się 0 punktów,				
b) od 600 do 3600 ha – przyznaje się od 0 do 15 punktów, przy czym 15 punktów przyznaje się w przypadku, gdy powierzchnia jest równa 3600 ha, a dla				

<p>pozostałych wartości powierzchni proporcjonalnie mniej, aż do 0 punktów dla wartości powierzchni równej 600, c) więcej niż 3600 ha – przyznaje się 15 punktów;</p>				
<p>jeżeli spółka wodna albo związek spółek wodnych działa na terenie gminy poszkodowanej przez powódzie lub deszcze nawalne co najmniej dwukrotnie od dnia 1 stycznia 1997 r. – przyznaje się 2 punkty.</p>	x			

Źródło: opracowanie własne.

Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000

Tabela 22. Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	4A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym powierzchnia trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 jest:</p> <p>a) nie większa niż 100 ha – przyznaje się tyle punktów, ile stanowi iloczyn liczby 1 i wyrażonej w hektarach powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa,</p> <p>b) większa niż 100 ha – przyznaje się punkty według wzoru:</p> $L = 99,15 + \frac{P * 10}{1175}$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>P – oznacza wyrażoną w hektarach powierzchnię trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa;</p>	xx	xx	x	
<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie wyznaczenia trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym (Dz. U. poz. 348 oraz z 2016 r. poz. 313), zwanych dalej „trwałymi użytkami zielonymi wartościowymi pod</p>	xx	xx	x	

Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	4A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>względem środowiskowym”, w odniesieniu do powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wynosi:</p> <p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 75% – przyznaje się punkty według wzoru:</p> $L = 10 + \frac{U - 30\%}{45\%} * 20$ <p>gdzie:</p> <p>L – oznacza liczbę punktów,</p> <p>U – stanowi iloraz powierzchni trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym wchodzących w skład gospodarstwa i powierzchni trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 wchodzących w skład gospodarstwa, wyrażony w %,</p> <p>c) powyżej 75% – przyznaje się 30 punktów;</p>				
<p>operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym udział trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 wchodzących w skład gospodarstwa wynosi:</p> <p>a) 30% – przyznaje się 10 punktów,</p> <p>b) powyżej 30% i nie więcej niż 60% – przyznaje się 20 punktów,</p>	x	xx	x	

Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	4A	Środowisko	Klimat	Innowacje
c) powyżej 60% – przyznaje się 30 punktów;				
operacja obejmuje realizację przynajmniej jednej inwestycji związanej z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi, jakie wynikają dla danego gospodarstwa z planu zadań ochronnych lub planu ochrony ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 – przyznaje się 20 punktów;	xx	xx	x	
operacja jest realizowana przez młodego rolnika – przyznaje się 20 punktów.				

Źródło: opracowanie własne.

Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych

Tabela 23. Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
jeżeli w ramach operacji największa część kosztów kwalifikowalnych dotyczy elementów związanych z uruchomieniem nowych usług lub zmiany technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem nowych maszyn i urządzeń, które dotychczas nie były stosowane u podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy – za które przyznaje się 2 pkt,	x			xx
jeżeli operacja realizowana jest poprzez wykonywanie usług za pomocą technologii, maszyn, urządzeń i sprzętu ograniczających niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne oraz przy zastosowaniu rozwiązań niskoemisyjnych – za które przyznaje się 2 pkt;	x	xx	x	
jeżeli miejsce realizacji operacji znajduje się w powiatach o wysokim rozdrobieniu agrarnym, określonych na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., w których udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw o powierzchni użytków rolnych od 1 do 15 ha stanowi: a) powyżej 75% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 3 pkt, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 2 pkt,	x			

Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
c) powyżej 25% i nie więcej niż 50% powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha w powiecie – za które przyznaje się 1 pkt;				
jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie uzyskał pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” lub działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” lub działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach tych działań – za które przyznaje się 2 pkt.	x			

Źródło: opracowanie własne.

Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne

Tabela 24. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
operacja przewiduje, że po jej zrealizowaniu w obiekcie budowlanym będącym jej przedmiotem będą prowadzone zajęcia artystyczne, nauka języków obcych, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze lub inne inicjatywy społeczne wskazane we wniosku o przyznanie pomocy, które będą miały charakter stały lub będą się odbywały cyklicznie, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez co najmniej 9 miesięcy w danym roku w okresie trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 – 4 punkty;	xx			
podstawowy dochód podatkowy gminy, w której będzie realizowana operacja, w przeliczeniu na mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy, kształtuje się na poziomie: a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 3 punkty, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty, c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;	x			
operacja uwzględni zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub				xx

Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
technologicznych, które zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty kulturalnej dostępnej dla zróżnicowanych grup odbiorców – 3 punkty;				
operacja uwzględni wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację, która zapewnia pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;		XX	X	
operacja przewiduje powstanie i utrzymanie przez okres trwałości operacji, o którym mowa w art. 71 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013, albo utrzymanie przez ten okres: a) co najmniej dwóch miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 3 punkty, b) jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 2 punkty, c) miejsca pracy w wymiarze 0,5 etatu w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – 1 punkt;	X			
operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi: a) co najmniej 60 osób/km ² – 2 punkty, b) co najmniej 25 osób/km ² i mniej niż 60 osób/km ² – 1 punkt;	X			

Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
średnia stopa bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy była wyższa albo równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;	X			
operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.5)) – 1 punkt.		X		

Źródło: opracowanie własne.

Kształtowanie przestrzeni publicznej

Tabela 25. Kształtowanie przestrzeni publicznej – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Kształtowanie przestrzeni publicznej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>operacja jest uzupełnieniem zrealizowanej albo będącej w trakcie realizacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy inwestycji finansowanej z udziałem środków publicznych:</p> <p>a) operacja jest uzupełnieniem co najmniej trzech takich inwestycji w tej samej miejscowości – 3 punkty,</p> <p>b) operacja jest uzupełnieniem dwóch takich inwestycji w tej samej miejscowości – 2 punkty,</p> <p>c) operacja jest uzupełnieniem jednej takiej inwestycji w tej samej miejscowości – 1 punkt;</p>	xx			
<p>operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada:</p> <p>a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty,</p> <p>b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty,</p> <p>c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;</p>	x			
<p>operacja uwzględni zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań architektonicznych, technicznych lub technologicznych – 3 punkty;</p>				xx

Kształtowanie przestrzeni publicznej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
operacja uwzględnia wyposażenie obiektu budowlanego będącego przedmiotem operacji w mikroinstalację, która będzie zapewniała pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą, albo obiekt budowlany będący przedmiotem operacji jest wyposażony w mikroinstalację, która zapewnia pokrycie co najmniej w 50% zapotrzebowania tego obiektu na energię elektryczną lub ciepłą – 3 punkty;		XX	X	
opracowanie koncepcji architektonicznej lub architektoniczno-urbanistycznej, lub urbanistycznej dotyczącej przedmiotu operacji zostało wyłonione w wyniku konkursu ogłoszonego przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy – 3 punkty;	X			
układ urbanistyczny lub ruralistyczny, którego dotyczy operacja, na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;	X			
operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia ustalona według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej wynosi: a) co najmniej 60 osób/km ² – 2 punkty, b) co najmniej 25 osób/km ² i mniej niż 60 osób/km ² – 1 punkt;	X			
operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.		X		

Źródło: opracowanie własne.

Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

Tabela 26. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
do wniosku o przyznanie pomocy załączono opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków o złym stanie technicznym zabytku i konieczności natychmiastowego podjęcia prac o charakterze interwencyjnym – 5 punktów;	x			
w wyniku realizacji operacji: a) więcej niż 50% dotychczas używanej powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 4 punkty, b) nie więcej niż 50% i nie mniej niż 30% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 3 punkty, c) mniej niż 30% i nie mniej niż 20% powierzchni obiektu budowlanego będącego jej przedmiotem uzyska nowe przeznaczenie i będzie służyło celom edukacyjnym, kulturalnym lub promocyjnym danego regionu – 1 punkt;	xx			
obiekt budowlany będący przedmiotem operacji na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy jest wpisany: a) do rejestru zabytków – 4 punkty, b) do wojewódzkiej ewidencji zabytków – 2 punkty;	x			

<p>operacja będzie realizowana w powiecie, w którym na 1000 zamieszkałych osób według najnowszych na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy wynikowych informacji statystycznych ogłaszanych, udostępnianych lub rozpowszechnianych zgodnie z przepisami o statystyce publicznej przypada:</p> <p>a) co najmniej 100 noclegów udzielonych turystom – 3 punkty, b) mniej niż 100 i co najmniej 50 noclegów udzielonych turystom – 2 punkty, c) mniej niż 50 i co najmniej 10 noclegów udzielonych turystom – 1 punkt;</p>	X			
<p>operacja uwzględnia zastosowanie rozwiązań, które są innowacyjne co najmniej w skali województwa, w tym rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych, które zapewnią warunki dla tworzenia wysokiej jakości oferty turystycznej, edukacyjnej lub kulturalnej – 3 punkty;</p>				XX
<p>operacja będzie realizowana w gminie, w której na dzień ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody określona w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – 1 punkt.</p>		X		

Źródło: opracowanie własne.

Współpraca w ramach grup EPI

Tabela 27. Współpraca w ramach grup EPI – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Współpraca w ramach grup EPI	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	P1	Środowisko	Klimat	Innowacje
w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej jeden z podmiotów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c, którego działalność jest związana z dziedzinami nauki niezbędnymi do realizacji operacji – 2 punkty;	xx			
w skład grupy operacyjnej: a) wchodzi 4 podmioty należące do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 2 punkty, b) wchodzi co najmniej 5 podmiotów należących do różnych kategorii wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 – 4 punkty, przy czym, jeżeli w skład grupy operacyjnej wchodzi dodatkowo co najmniej jeden podmiot inny niż wymienione w § 3 ust. 1 pkt 1 – 6 punktów;	xx			
w skład grupy operacyjnej wchodzi co najmniej 5 rolników – 2 punkty;	x			
w skład grupy operacyjnej wchodzi podmiot, który udokumentował zrealizowanie projektu finansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, którego rezultatem jest wdrożenie nowego lub znacznie udoskonalonego produktu lub nowych lub znacznie udoskonalonych praktyk, procesów, technologii lub metod organizacji lub marketingu dotyczących produkcji, przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktu – 2 punkty;	x			x

Współpraca w ramach grup EPI	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	P1	Środowisko	Klimat	Innowacje
wszyscy przedsiębiorcy, wchodzący w skład grupy operacyjnej, działają jako przedsiębiorcy prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo, w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia nr 651/2014 – 4 punkty;				
realizacja operacji dotyczy: a) 2 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 2 punkty, b) co najmniej 3 zakresów, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 – 3 punkty;	xx			
czas realizacji operacji wynosi: a) do 12 miesięcy – 3 punkty, b) powyżej 12 miesięcy do 2 lat – 2 punkty, c) powyżej 2 do 3 lat – 1 punkt;				
wnioskowana kwota pomocy wynosi: a) do 2 000 000 złotych – 5 punktów, b) powyżej 2 000 000 złotych do 3 000 000 złotych – 4 punkty, c) powyżej 3 000 000 złotych do 4 000 000 złotych – 3 punkty, d) powyżej 4 000 000 złotych do 5 000 000 złotych – 2 punkty, e) powyżej 5 000 000 złotych do 6 000 000 złotych – 1 punkt;				

Współpraca w ramach grup EPI	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	P1	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>potrzeba realizacji operacji jest uzasadniona:</p> <p>a) wynikami badań naukowych w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 2 punkty,</p> <p>b) analizą rynku – 1 punkt;</p>	XX			XX
<p>potencjał rynkowy rezultatu operacji:</p> <p>a) potencjalny obszar oddziaływania rezultatu operacji wykracza poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 1 punkt,</p> <p>b) rezultat operacji posiada cechy, które umożliwiają jego adaptację do innych celów, niebędących przedmiotem operacji – 1 punkt;</p>	XX			XX
<p>przedmiot operacji dotyczy:</p> <p>a) innowacji udoskonalającej istniejące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązania lub przenoszącej te rozwiązania do warunków geograficznych, środowiskowych, organizacyjnych lub technologicznych, w których nie była stosowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub zwiększającej ich użyteczność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 4 punkty,</p> <p>b) innowacji dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – 6 punktów,</p> <p>c) wyłącznie produkcji podstawowej produktów rolnych w rozumieniu art. 2 pkt 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108</p>	XX			XX

Współpraca w ramach grup EPI	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	P1	Środowisko	Klimat	Innowacje
Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 01.07.2014, str. 1) – 4 punkty;				
opracowanie przedmiotu operacji z wykorzystaniem dostępnych wyników badań: a) w ramach operacji konieczne będzie wykonanie badań stosowanych w rozumieniu art. 2 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 1 punkt, b) w ramach operacji wymagane będą jedynie prace rozwojowe w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – 3 punkty;	xx			xx
rezultaty operacji przyczynią się do: a) ochrony środowiska naturalnego – 2 punkty, b) łagodzenia zmian klimatu – 2 punkty.		xx	xx	

Źródło: opracowanie własne.

Aneks II. Narzędzia badawcze

IDI z przedstawicielami IZ/IP

Czas realizacji: ok. 60 minut

Moderator:

Poinformuj o celu badania i wywiadu

Poinformuj o zasadach towarzyszące rozmowie, poproś respondenta o zgodę na elektroniczną rejestrację rozmowy/wywiadu; poinformuj o poufności informacji przekazanych przez respondenta

Eksploruj wypowiedzi respondenta - staraj się uzyskać wyczerpującą odpowiedzi na każde pytanie (zgodnie ze specyfiką prowadzenia wywiadów pogłębionych, w przypadku uzyskania odpowiedzi, które wymagają uzasadnienia, pogłębienia, adresuj pytania dodatkowe, prosząc o wyjaśnienie, uzasadnienie, podanie przykładu, podanie podstaw podjęcia decyzji, doprecyzowanie, przedstawienie argumentów itp., itd. Zgodnie z zasadami prowadzenia wywiadów pogłębionych, traktuj scenariusz wywiadu elastycznie, dostosowując każdorazowo pytania do wiedzy i doświadczeń respondenta, wcześniej udzielonych odpowiedzi, potrzeby rozpoznania nowych wątków, które nie zostały wprost ujęte w pytaniach, ale są istotne dla wyników badania.

Moderator w trakcie wywiadu posiada ze sobą wydrukowane kryteria dla instrumentów wsparcia, które będą przedmiotem wywiadu. Moderator korzysta z kart w trakcie wywiadu, prezentując je respondentowi, tak by rozmowa objęła wszystkie instrumenty, którymi zajmuje się respondent, ewaluowane w ramach danego Zadania.

Lp.	Pytanie
1	Proszę po krótko opowiedzieć czym zajmuje się Wydział, którym Pan/Pani kieruje?
2	W jakim zakresie uczestniczył Pan/Pani w opracowaniu przyjętych kryteriów wyboru? Dla których instrumentów wsparcia?
3	Jak wygląda procedura ustanawiania kryteriów wyboru operacji? Czy według Pana/Pani można zmienić tę procedurę, by lepiej spełniała swoje cele? Jak? Dlaczego?
4	Czy według Pana/Pani procedura ta jest przejrzysta, łatwa do zrozumienia? Czy były elementy, które wydawały się Panu/Pani niejasne? Czego dotyczyły te wątpliwości? Czy są elementy, które można w tym zakresie poprawić?
5	Czy według Pana/Pani procedura jest obiektywna? Które elementy procedury ustanawiania kryteriów zabezpieczają jej bezstronność, sprawiedliwość? Czy są elementy, które można w tym zakresie poprawić?
6	Jakie założenia stały za tak opracowanymi kryteriami wyboru? Jakie kwestie były brane pod uwagę przy ustalaniu kryteriów wyboru? W jaki sposób kryteria dostosowywane są do celów PROW? Czy w procesie wyboru projektów odnoszono się do: <ul style="list-style-type: none"> • problemów zdiagnozowanych w Programie,

Lp.	Pytanie
	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeb grup docelowych, • wskaźników Programu? <p><i>Jeśli tak:</i> W jaki sposób?</p> <p><i>Jeśli nie:</i> Dlaczego? Do jakich innych kwestii się odnoszono?</p>
7	<p>Czy Pana/Pani zdaniem tak opracowane kryteria pozwalają na wybór operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego?</p> <p>Czy na etapie wyłaniania kryteriów pojawiały się wątpliwości względem którychś kryteriów? Których? Jak rozwiązano te wątpliwości?</p> <p>Patrząc na kryteria z perspektywy czasu, czy na obecnym etapie pojawiły się jakieś wątpliwości co do kryteriów? Kto zgłaszał takie wątpliwości? Względem których kryteriów?</p>
8	<p>Czy według Pana/Pani obecnie są kryteria, z których można zrezygnować, gdyż nie przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Które to kryteria? Dlaczego według Pana/Pani nie przyczyniają się one do osiągnięcia celów? Czy za zastosowaniem tych kryteriów stał inny cel?</p>
9	<p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się pomysły na inne kryteria, które przyczyniałyby się do wyboru operacji wpływających na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Jakie to byłyby kryteria? Czemu nie zostały zastosowane?</p> <p>Czy z perspektywy czasu wydaje się Panu/Pani, że są inne kryteria, które lepiej przyczyniałyby się do wyboru operacji wpływających na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego akurat te? W jaki sposób by się przyczyniały do osiągnięcia celów?</p>
10	<p>Jakie mechanizmy wprowadzono, aby kryteria eliminowały operacje słabej jakości, które mają znikomy wpływ na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Czy według Pana/Pani te mechanizmy sprawdzają się?</p>
11	<p>Czy według Pana/Pani są kryteria, z których można zrezygnować, gdyż nie eliminują operacji słabej jakości? Które? Dlaczego akurat te? Czy za zastosowaniem tych kryteriów stał inny cel?</p>
12	<p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się pomysły na kryteria, które eliminowałyby operacje słabej jakości? Jakie? Czemu nie zostały zastosowane?</p> <p>Czy z perspektywy czasu wydaje się Panu/Pani, że są inne kryteria, które lepiej eliminowałyby operacje słabej jakości? Dlaczego akurat te? W jaki przyczyniałyby się do eliminacji operacji słabej jakości?</p>
13	<p>Czy z perspektywy czasu w Pana/Pani opinii poszczególnym kryteriom nadano odpowiednie wagi punktowe? <i>Jeżeli nie:</i> proszę wskazać jak inaczej według Pana/Pani powinny wyglądać wagi punktowe?</p> <p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się inne pomysły w zakresie wag punktowych? Jakie? Czemu z nich zrezygnowano?</p>
14	<p><i>Jeżeli wskazano we wcześniejszych pytaniach kryteria, które należy dodać:</i> Jakie wagi punktowe należałoby nadać kryteriom, których dodanie Pan/Pani zaproponował(a)? Dlaczego?</p>

Lp.	Pytanie
15	<p>Czy podejmowano działania, które miały na celu uwzględnienie specyfiki poszczególnych regionów? <i>Jeżeli tak</i>: jakie to były działania? Czy według Pana/Pani specyfika została uwzględniona w stopniu wystarczającym? Co można zmienić w tym zakresie? <i>Jeżeli nie</i>: Czy kryteria spełniają swoje zdanie bez dopasowania do specyfiki regionu? Dlaczego?</p> <p>Czy według Pana/Pani specyfika regionu powinna być uwzględniana w kryteriach wyboru operacji?</p>
16	<p>Czy podjęto działania mające zapewnić równość dostępu dla wszystkich typów potencjalnych beneficjentów? Jakie to były działania? Czy według Pana/Pani wiedzy są grupy, którym równego dostępu nie zapewniono? Dlaczego?</p>
17	<p>Uwzględniając doświadczenia z minionej perspektywy, czy są elementy w zakresie kryteriów wyboru, które należałoby uwzględnić w obecnej perspektywie? Dlaczego? A czy są elementy, których należałoby unikać? Dlaczego?</p>
18	<p>Czy są inne istotne kwestie, o których chciał(a)by Pan/Pani porozmawiać?</p>

Podziękuj za rozmowę.

FGI doradcy rolniczy

Uczestnicy: doradcy rolniczy pomagający rolnikom w złożeniu wniosków w ramach PROW

Przewidywany czas: ok. 120 min.

Lp.	Pytanie	Czas trwania
Wprowadzenie		
1	<p><i>Moderator przedstawia się, a następnie przekazuje informacje o badaniu – cele, zakres.</i></p> <p><i>Moderator przekazuje informacje o FGI – jego celach, sposobie prowadzenia, roli moderatora, planowanym czasie trwania, nagrywaniu/ podglądzie w sali fokusowej, informuje o poufności przekazanych informacji i wyrażonych opinii. Prosi o zgodę na nagrywanie.</i></p>	5 min
2	Proszę na początku każdego z Państwa o krótkie przedstawienie się.	5 min
3	Proszę opowiedzieć o Państwa dotychczasowych doświadczeniach w składaniu wniosków w ramach PROW. Kto z Państwa pomagał w przygotowaniu wniosku w obecnej poprzedniej perspektywie? Kto w obecnej? Proszę opowiedzieć w paru słowach, w ramach których instrumentów wsparcia?	10 min
Kryteria wyboru		
4	<p>Będziemy dzisiaj rozmawiać o następujących instrumentach wsparcia:</p> <p><i>Moderator wyświetla listę na rzutniku.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN; • Modernizacja gospodarstw rolnych; • Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa; • Premie dla młodych rolników; • Przetwórstwo i marketing produktów rolnych; • Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym; • Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości; • Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych. <p><i>Moderator wyświetla na rzutniku kryteria dla kolejnych instrumentów.</i></p> <p>Jak Państwo oceniają kryteria wyboru dla tego instrumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Czy są precyzyjne? Czy są takie kryteria, które wymagałyby doprecyzowania/uszczegółowienia? W jakim zakresie? ➔ Czy są wystarczająco jasne? Co jest niejasne? Jak można według Państwa je poprawić? 	30 min

Lp.	Pytanie	Czas trwania
	→ Czy tak sformułowane kryteria są według Państwa obiektywne? Co budzi Państwa wątpliwości? Jakie zmiany by można wprowadzić, aby mieli Państwo poczucie, że wnioski są oceniane obiektywnie?	
5	Przyjrzymy się teraz wagą punktowym nadanym poszczególnym kryteriom. <i>Moderator ponownie wyświetla na rzutniku kryteria dla kolejnych instrumentów wraz z przypisanymi im wagami punktowymi.</i> Czy sposób przyznawania punktów za poszczególne kryteria jest zrozumiały? Co wymaga doprecyzowania? Czy wagi punktowe zostały właściwie przypisane? Gdzie proponowałiby Państwo zmiany? Dlaczego?	15 min
6	Czy Państwa zdaniem tak opracowane kryteria pozwalają na wybór operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego?	10 min
7	Czy są takie kryteria, które według Państwa powinny być usunięte? Dla którego instrumentu? Które kryteria? Dlaczego akurat te?	10 min
8	Czy są takie kryteria, które warto by było dodać? Dla którego instrumentu? Jakie kryteria? Dlaczego akurat te?	10 min
9	Czy według Państwa kryteria wyboru projektów mogą utrudniać złożenie wniosku pewnym grupom wnioskodawców? W ramach którego instrumentu? Jakim grupom? Dlaczego stanowią one utrudnienie?	10 min
Podsumowanie		
10	Czy są jeszcze jakieś kwestie, o których chcieliby Państwo porozmawiać?	10 min
11	Podziękowanie dla uczestników, zamknięcie spraw organizacyjnych.	5 min

Customer Journey Map

Czas realizacji: 60-90 minut

Moderator:

Poinformuj o celu badania i wywiadu.

Poinformuj o zasadach towarzyszących rozmowie, poproś respondenta o zgodę na elektroniczną rejestrację rozmowy/wywiadu; poinformuj o poufności informacji przekazanych przez respondenta.

Eksploruj wypowiedzi respondenta - staraj się uzyskać wyczerpujące odpowiedzi na każde pytanie (zgodnie ze specyfiką prowadzenia wywiadów pogłębionych, w przypadku uzyskania odpowiedzi, które wymagają uzasadnienia, pogłębienia, adresuj pytania dodatkowe, prosząc o wyjaśnienie, uzasadnienie, podanie przykładu, podanie podstaw podjęcia decyzji, doprecyzowanie, przedstawienie argumentów itp.). Ponadto traktuj scenariusz wywiadu elastycznie, dostosowując każdorazowo pytania do wiedzy i doświadczeń respondenta, wcześniej udzielonych odpowiedzi, potrzeby rozpoznania nowych wątków, które nie zostały wprost ujęte w pytaniach, ale są istotne dla wyników badania.

Pytania wprowadzające

Proszę powiedzieć, czym się Państwo zajmują? Od kiedy?

Czy mieli Państwo wcześniejsze doświadczenia w realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych, poza PROW? Jeśli tak – jakie to były projekty? Jakie są Państwa doświadczenia? Co było największą trudnością w ich realizacji?

Czy wcześniej realizowali Państwo projekty współfinansowane z PROW? Jeśli tak – jakie to były projekty? Jakie są Państwa doświadczenia z realizacji tamtych projektów? Co było największą trudnością w ich realizacji?

Co sądzą Państwo o ogólnie o PROW? Jakie są Państwa oczekiwania, spodziewane korzyści związane z uczestnictwem w Programie?

Organizacja konkursu

W jaki sposób szukają się Państwo informacji o konkursie/konkursach w ramach PROW? [Prosimy respondenta o opowiedzenie, jak dociera do informacji. Notujemy słowa kluczowe, nazwy witryn, instytucji itp.]

[jeśli www] Czy bez problemu można znaleźć wszystkie potrzebne informacje na stronach WWW? Jeżeli nie: jakich informacji brakuje? Czy publikowane informacje są kompletne?

[jeśli www] Czy strony WWW, na których są dostępne informacje, są przyjazne dla użytkownika? Czy w intuicyjny sposób można znaleźć wszystkie potrzebne informacje?

Czy wiedzą Państwo o możliwości zadawania pytań drogą elektroniczną? Czy korzystali Państwo z tej możliwości? Jeżeli tak: czy odpowiedzi były pomocne? Czy były udzielane wystarczająco szybko?

Czy zna Pani/Pan założenia PROW 2014-2020 i harmonogram naboru wniosków? Jeśli tak, czy Pani/Pana zdaniem należałoby coś zmienić?

Czy informacje o operacji/konkursie są dla Państwa łatwo dostępne? Jeśli tak, co o tym decyduje? Jeśli nie, dlaczego/czego brakuje?

Czy informacje przedstawione Rozporządzeniu w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu...²⁷ oraz we wzorze wniosku są dla Państwa czytelne? Czy budzą wątpliwości? Jeśli są wątpliwości – czego (jakich zapisów) one dotyczyły? *[Prosimy respondenta o wskazanie zapisów budzących wątpliwości. Notujemy wskazane sformułowania i wątpliwości respondenta]*

Ile czasu powinno być przeznaczone na przygotowanie wniosku (od ogłoszenia konkursu do złożenia wniosku)?

Kryteria oceny

Jak oceniają Państwo proces wyboru projektów? Czy Państwa zdaniem wybór projektów odbywa się w sposób przejrzysty?

Czy są dla Państwa jasne zasady wyboru projektów do dofinansowania i sposób podejmowania decyzji?

Czy kryteria wyboru projektów są precyzyjne i jednoznaczne? Które kryteria nie są zrozumiałe?

Jakie zmiany powinny być wprowadzone w kryteriach wyboru projektów, aby mieli Państwo poczucie, że wszystkie wnioski są oceniane obiektywnie?

Czy sposób przyznawania punktów za poszczególne kryteria jest zrozumiały?

Czy napotkali Państwo przypadki zbyt ogólnych kryteriów wyboru projektów, które wymagają uszczegółowienia?

Jaki jest Państwa sposób na uzyskanie możliwie największej liczby punktów?

Czy przyjęte kryteria wyboru projektów wpływają na treść i zakres wniosku? W jaki sposób? Jakie są ograniczenia?

²⁷ [MOD: Uzupełnij odpowiednio do respondenta]

Czy Państwa zdaniem kryteria wyboru projektów mogą utrudniać złożenie wniosku pewnym grupom wnioskodawców? Jeżeli tak: proszę podać przykład takiego kryterium.

Zakończenie

Czy są jakieś kwestie problematyczne związane z systemem wyboru projektów?

Czy widzą Państwo możliwość usprawnienia naboru wniosków projektowych i wyboru, aby cały proces był bardziej przyjazny dla wnioskodawców?

Panel ekspertów

Czas trwania: ok. 100 min

Na co najmniej 5 dni przed planowanym spotkaniem uczestnicy otrzymają materiały zawierające wnioski z przeprowadzonych badań oraz wstępne rekomendacje.

Komponent	Pytania / Wyjaśnienia	Opis	Czas (min)
Przedstawienie się prowadzących i udzielenie informacji na temat badania	Przekazujemy informacje: imię, nazwisko, firma, doświadczenie zawodowe, tytuł badania, Zamawiający, cel badania, źródła finansowania badania	Prowadzący przekazuje uczestnikom podstawowe informacje na temat badania.	15
Przedstawienie celów panelu	Przekazujemy informacje: cele panelu (moderator informuje, że celem spotkania jest dopracowanie rekomendacji w taki sposób, aby kryteria wyboru projektów były możliwe do wdrożenia, a ocena i wybór projektów były realne do zaimplementowania) oraz wypracowanie wstępnych propozycji sposobów wdrożenia) Moderator upewnia się czy uczestnicy warsztatów nie mają pytań dotyczących celów spotkania i jego przebiegu	Prowadzący informuje uczestników o celu, planie, zasadach dyskusji, nagrywaniu, gwarantowaniu anonimowości.	
Krótkie przedstawienie się uczestników panelu	Prosimy uczestników o podanie informacji: imię i nazwisko, instytucja	Runda wśród uczestników spotkania.	
Omówienie wniosków z badania	Moderator przekazuje wnioski z badania i wyniki wcześniej przeprowadzonych badań	Moderator prosi o krytyczne odniesienie się do przedstawionych wniosków	15
Trafność / adekwatności rekomendacji	<i>W jakim stopniu rekomendacje w Państwa ocenie stanowią wyczerpującą odpowiedź dla rozpoznanych przez Państwa w praktyce problemów?</i>	Runda wśród uczestników spotkania.	20
	<i>W jaki sposób należy sformułować rekomendacje, by były bardziej powiązane z wnioskami płynącymi z badaniami?</i>	Runda wśród uczestników spotkania.	
Użyteczność	<i>Czy wypracowane rekomendacje wydają się Państwu możliwe do wdrożenia?</i>	Runda wśród uczestników spotkania. Moderator zapisuje	40

Komponent	Pytania / Wyjaśnienia	Opis	Czas (min)
rekomendacji		odpowiedzi	
	<i>W jaki sposób należy sformułować rekomendacje, by mogły zostać w pełni wykorzystane w praktyce?</i>	Burza mózgów	
	<i>Jakie inne rekomendacje należy sformułować by usprawnić proces wyboru projektów?</i>	Burza mózgów	
Wdrażanie rekomendacji i skutki	<i>W jaki sposób można wdrożyć proponowane rekomendacje?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	30
	<i>Jakie bariery mogą wystąpić w trakcie wdrażania rekomendacji?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	
	<i>Jakie będą skutki wdrożenia rekomendacji?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	
Ostatnie komentarze / opinie uczestników	<i>Czy są jeszcze jakieś kwestie związane z systemem wyboru projektów w ramach PROW 2014-2020, które chcieliby Państwo poruszyć?</i>	Moderator prosi o ostatnie komentarze / opinie.	10
Podziękowanie, zakończenie spotkania	Dziękujemy Państwu za udział w spotkaniu.	Moderator dziękuje uczestnikom za spotkanie.	5